

U S T A W A

z dnia

Prawo konsularne¹⁾

DZIAŁ I

Przepisy ogólne

Art. 1. Zadaniem konsula Rzeczypospolitej Polskiej jest ochrona interesów Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli za granicą, umacnianie więzi między Rzeczpospolitą Polską a jej obywatelami i osobami pochodzenia polskiego zamieszkałymi w państwie przyjmującym, a także popieranie rozwoju współpracy gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym.

Art. 2. Ustawa określa tryb powoływania konsula Rzeczypospolitej Polskiej, zwanego dalej „konsulem”, wymogi stawiane urzędnikom konsularnym, funkcje konsularne, tryb postępowania przed konsulem, zasady pobierania opłat konsularnych oraz tryb powoływania konsula honorowego Rzeczypospolitej Polskiej i jego funkcje.

Art. 3. 1. Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) funkcjach konsularnych – oznacza to ogół działań i czynności, do których konsul jest uprawniony zgodnie z przepisami prawa polskiego, prawa Unii Europejskiej i prawa międzynarodowego oraz zwyczajami międzynarodowymi;
- 2) państwie przyjmującym – oznacza to państwo przyjmujące w rozumieniu Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych, sporządzonej w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r. (Dz. U. z 1982 r. Nr 13, poz. 98);
- 3) okręgu konsularnym – oznacza to obszar wykonywania funkcji konsularnych w rozumieniu Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych, sporządzonej w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r.;

¹⁾ Niniejsza ustawa w zakresie swojej regulacji wdraża dyrektywę 2004/38/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich, zmieniającą rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylającą dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz. Urz. UE L 158 z 30.04.2004, str. 77).

- 4) personelu dyplomatyczno-konsularnym – oznacza to personel dyplomatyczno-konsularny w rozumieniu ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. Nr 128, poz. 1403, z późn. zm.²⁾);
- 5) urzędzie konsularnym – oznacza to konsulat generalny, konsulat, wicekonsulat albo agencję konsularną, jak też wydział konsularny lub inną komórkę organizacyjną wyodrębnioną w strukturze przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej, obsługujące konsula;
- 6) urzędniku konsularnym – oznacza to konsula lub innego członka personelu dyplomatyczno-konsularnego, wykonujących funkcje konsularne w państwie przyjmującym;
- 7) pracowniku konsularnym – oznacza to członka personelu pomocniczego, w rozumieniu ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej, w urzędzie konsularnym.

2. Ilekroć w ustawie jest mowa o elektronicznej skrzynce podawczej, stosuje się odpowiednio ustawę z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2014 r. poz. 1114).

3. Ilekroć w ustawie jest mowa o obywatelach polskich, odnosi się to, z wyłączeniem art. 20, art. 26 ust. 1, art. 34, art. 37, art. 44 i art. 118, odpowiednio do osób prawnych i jednostek organizacyjnych, które mają siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 4. 1. Dyrektor generalny służby zagranicznej wyznacza na urzędnika konsularnego.

2. Wyznaczenie następuje po złożeniu z wynikiem pozytywnym egzaminu konsularnego.

Art. 5. 1. Egzamin konsularny jest sprawdzianem wiedzy i umiejętności praktycznych kandydata na urzędnika konsularnego niezbędnych do wykonywania funkcji konsularnych w państwie przyjmującym.

2. Egzamin konsularny obejmuje sprawdzenie:

- 1) wiadomości o państwie przyjmującym, współpracy i stosunkach między państwem przyjmującym a Rzeczpospolitą Polską;
- 2) znajomości ustaw i innych aktów prawnych regulujących działalność i czynności konsula;

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703, z 2006 r. Nr 170, poz. 1217 i 1218 i Nr 220, poz. 1600, z 2008 r. Nr 227, poz. 1505 oraz z 2009 r. Nr 161, poz. 1277.

- 3) znajomości aktów prawnych Unii Europejskiej, prawa międzynarodowego, zwyczajów i praktyki międzynarodowej dotyczących wykonywania funkcji konsularnych;
- 4) znajomości specyfiki wykonywania funkcji konsularnych w państwie przyjmującym;
- 5) wiedzy o polityce Rzeczypospolitej Polskiej wobec Polonii i Polaków w państwie przyjmującym;
- 6) praktycznych umiejętności załatwiania spraw i wykonywania czynności przez konsula.

Art. 6. Przed przystąpieniem do egzaminu konsularnego kandydat na urzędnika konsularnego uczestniczy w szkoleniu przedegzaminacyjnym.

Art. 7. 1. Egzamin konsularny przeprowadza komisja egzaminacyjna powoływana przez dyrektora generalnego służby zagranicznej spośród członków personelu dyplomatyczno-konsularnego posiadających stopień dyplomatyczny co najmniej I sekretarza.

2. Egzamin konsularny składa się z części pisemnej i ustnej. Do złożenia z wynikiem pozytywnym egzaminu konsularnego jest konieczne zaliczenie obydwu części.

Art. 8. Minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) tryb i sposób przeprowadzania egzaminu konsularnego,
 - 2) sposób powoływania członków komisji egzaminacyjnej oraz ich liczbę,
 - 3) tryb pracy komisji egzaminacyjnej
- uwzględniając potrzebę weryfikacji wiedzy i umiejętności kandydata na urzędnika konsularnego oraz konieczność prawidłowego i efektywnego przeprowadzenia egzaminu konsularnego;
- 4) tryb i sposób przeprowadzenia szkolenia przedegzaminacyjnego oraz potwierdzenia jego odbycia, mając na względzie zapewnienie właściwego przygotowania kandydata na urzędnika konsularnego do wykonywania funkcji konsularnych.

Art. 9. 1. Urzędnikowi konsularnemu nadaje się tytuł konsularny.

2. Ustanawia się następujące tytuły konsularne:

- 1) konsul generalny;
- 2) konsul;
- 3) wicekonsul;
- 4) attaché konsularny.

3. Tytuł konsularny nadaje dyrektor generalny służby zagranicznej z uwzględnieniem stopnia dyplomatycznego posiadanego przez urzędnika konsularnego.

4. Urzędnik konsularny używa tytułu konsularnego za zgodą państwa przyjmującego.

DZIAŁ II

Konsulowie i funkcje konsularne

Rozdział 1

Konsulowie

Art. 10. Konsulem jest kierownik urzędu konsularnego, a w okręgu konsularnym, w którym nie utworzono urzędu konsularnego – urzędnik konsularny w przedstawicielstwie dyplomatycznym.

Art. 11. Konsula powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw zagranicznych na wniosek dyrektora generalnego służby zagranicznej.

Art. 12. Powołując konsula, minister właściwy do spraw zagranicznych wyznacza siedzibę oraz okręg konsularny, w którym konsul wykonuje funkcje konsularne.

Art. 13. Na konsula powołuje się urzędnika konsularnego dającego rękojmię należytego wykonywania funkcji konsularnych.

Art. 14. 1. Konsul podlega służbowo ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych.

2. Nadzór nad wykonywaniem funkcji konsularnych sprawuje minister właściwy do spraw zagranicznych, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

3. W ramach sprawowanego nadzoru minister właściwy do spraw zagranicznych może wydawać wiążące wytyczne, formułować zalecenia oraz żądać od konsula informacji, wyjaśnień i dokumentów.

4. Wytyczne oraz zalecenia, o których mowa w ust. 3, nie mogą dotyczyć rozstrzygnięć co do istoty sprawy załatwianej przez konsula.

5. Organem wyższego stopnia w stosunku do konsula w rozumieniu ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 267, z późn. zm.³⁾) jest minister właściwy do spraw zagranicznych, o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej.

Art. 15. Minister właściwy do spraw zagranicznych, za zgodą państwa przyjmującego, może pisemnie upoważnić konsula do wykonywania funkcji konsularnych poza wyznaczonym okręgiem konsularnym.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 183 i 1195 oraz z 2015 r. poz. 211.

Art. 16. 1. Po powiadomieniu państwa przyjmującego i wobec braku jego sprzeciwu minister właściwy do spraw zagranicznych może powierzyć wykonywanie określonych funkcji konsularnych kierownikowi przedstawicielstwa dyplomatycznego państwa trzeciego lub konsulowi państwa trzeciego.

2. Po powiadomieniu państwa przyjmującego i wobec braku jego sprzeciwu minister właściwy do spraw zagranicznych może powierzyć konsulowi wykonywanie określonych funkcji konsularnych na rzecz państwa trzeciego.

Art. 17. 1. Konsul wykonuje funkcje konsularne osobiście.

2. Konsul może pisemnie upoważnić podległych mu urzędników konsularnych do wykonywania funkcji konsularnych w jego imieniu.

3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, za zgodą ministra właściwego do spraw zagranicznych, konsul może pisemnie upoważnić na czas określony podległych mu pracowników konsularnych do wykonywania określonych czynności.

Rozdział 2

Funkcje konsularne

Art. 18. W ramach wykonywania funkcji konsularnych konsul w szczególności:

- 1) chroni prawa i interesy Rzeczypospolitej Polskiej oraz jej obywateli w granicach dozwolonych przez prawo międzynarodowe;
- 2) działa na rzecz rozwijania przyjaznych stosunków oraz współpracy między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym;
- 3) podejmuje działania na rzecz umacniania więzi między Rzeczpospolitą Polską a obywatelami polskimi, osobami polskiego pochodzenia oraz osobami deklarującymi przynależność do Narodu Polskiego, zamieszkałymi w państwie przyjmującym;
- 4) działa na rzecz polskiej mniejszości narodowej oraz praw i wolności osób należących do tej mniejszości, określonych w ustawodawstwie państwa przyjmującego, w umowach międzynarodowych, a także w dokumentach Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie;
- 5) czuwa w zakresie swojej właściwości nad wykonywaniem umów międzynarodowych obowiązujących w stosunkach między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym;
- 6) działa na rzecz rozwijania i pogłębiania współpracy gospodarczej, naukowej, technicznej oraz kulturalnej między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym,

jak również na rzecz promocji polskiej gospodarki, nauki i kultury oraz języka polskiego;

- 7) przedstawia organom i opinii publicznej państwa przyjmującego informacje o polityce zagranicznej i wewnętrznej Rzeczypospolitej Polskiej oraz o rozwoju polskiej gospodarki, nauki i kultury;
- 8) zapoznaje się z sytuacją w państwie przyjmującym, w szczególności ze stanem jego gospodarki, nauki i kultury, oraz z ustawodawstwem państwa przyjmującego i umowami zawieranymi przez to państwo, jak również udziela informacji w tym zakresie zainteresowanym obywatelom polskim oraz właściwym organom i instytucjom w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 19. W przypadku powzięcia wiadomości o tym, że obywatel polski jest traktowany przez władze państwa przyjmującego w sposób mniej korzystny niż to określono w przepisach obowiązujących w tym państwie, noszący znamiona dyskryminacji lub niezgodny z międzynarodowymi standardami dotyczącymi praw człowieka, konsul podejmuje działania zgodne z prawem międzynarodowym i prawem państwa przyjmującego w celu ochrony praw tego obywatela polskiego.

Art. 20. 1. Konsul udziela pomocy obywatelowi polskiemu, w szczególności w razie poważnego wypadku lub ciężkiej choroby, aresztowania lub zatrzymania tego obywatela, w razie aktu przemocy, którego ofiarą padł obywatel polski, w razie zgonu obywatela polskiego lub konieczności nagłego powrotu obywatela polskiego pozbawionego środków finansowych do Rzeczypospolitej Polskiej albo do państwa zamieszkania (pomoc konsularna).

2. Pomoc konsularna jest udzielana w niezbędnym zakresie i z zastosowaniem środków koniecznych do ochrony istotnych praw i interesów obywatela polskiego.

Art. 21. Konsul udziela pomocy konsularnej obywatelowi państwa członkowskiego Unii Europejskiej, które nie ma przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego na terytorium państwa przyjmującego niebędącego państwem członkowskim Unii Europejskiej, w takim samym zakresie jak obywatelowi polskiemu.

Art. 22. Konsul wykonuje czynności dotyczące zabezpieczenia i realizacji spadków, darowizn lub innych praw majątkowych przysługujących Skarbowi Państwa.

Art. 23. 1. Na wniosek obywatela polskiego, na okres niezbędny do ochrony jego praw i interesów, konsul może przyjąć do depozytu dokumenty, środki płatnicze lub przedmioty wartościowe.

2. Niepodjęte depozyty podlegają likwidacji zgodnie z przepisami ustawy z dnia 18 października 2006 r. o likwidacji niepodjętych depozytów (Dz. U. Nr 208, poz. 1537 oraz z 2009 r. Nr 157, poz. 1241).

3. Konsul odmawia przyjęcia do depozytu rzeczy, których przechowanie byłoby niemożliwe ze względu na ich właściwości lub znacznie utrudniałoby pracę urzędu konsularnego albo przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 24. 1. Konsul może przyjąć rzeczy znalezione w celu ich zwrotu właścicielowi, o ile zostanie uprawdopodobnione, że należą one lub należały do obywatela polskiego.

2. Konsul odmawia przyjęcia rzeczy, jeżeli ich przyjęcie i zwrócenie nie byłoby możliwe ze względu na ich właściwości lub znacznie utrudniałoby pracę urzędu konsularnego albo przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Rzeczy niezwrócone właścicielowi podlegają likwidacji. Przepisy ustawy z dnia 18 października 2006 r. o likwidacji niepodjętych depozytów stosuje się odpowiednio.

Art. 25. Konsul przesyła przekazane mu polskie dokumenty paszportowe, dowody osobiste, dokumenty stwierdzające uprawnienia do kierowania pojazdami i dowody rejestracyjne pojazdów do organu, który je wydał, przesyłką rejestrowaną nadaną w placówce pocztowej operatora pocztowego świadczącego usługi powszechne, pocztą dyplomatyczną lub przy użyciu innych środków łączności będących w dyspozycji urzędów konsularnych lub przedstawicielstw dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 26. 1. Na wniosek organu administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej, sądu lub prokuratora konsul:

- 1) doręcza pisma i inne dokumenty;
- 2) przesłuchuje strony, uczestników postępowania, świadków i podejrzanych;
- 3) przekazuje wnioski o udzielenie pomocy prawnej do wykonania sądom i innym organom państwa przyjmującego.

2. Czynności wymienione w ust. 1 pkt 1 i 2 konsul wykonuje, stosując odpowiednio właściwe przepisy prawa polskiego, jeżeli odbiorca pisma lub innego dokumentu albo osoba, która ma być przesłuchana, jest obywatelem polskim i zgadza się dobrowolnie przyjąć pismo lub inny dokument albo złożyć zeznanie lub wyjaśnienie.

Art. 27. Na wniosek obywatela polskiego konsul:

- 1) występuje do sądów i innych organów państwa przyjmującego w sprawie uzyskania odpisów orzeczeń sądowych, dokumentów stanu cywilnego, świadectw pracy i innych dokumentów;
- 2) wskazuje urząd w kraju właściwy w danej sprawie;
- 3) udziela informacji o podmiotach świadczących pomoc prawną w państwie przyjmującym, w szczególności pomoc prawną świadczoną bezpłatnie lub przez osoby posługujące się językiem polskim.

Art. 28. 1. Na wniosek obywatela polskiego lub organu administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej konsul:

- 1) sporządza i poświadcza wypisy, odpisy, wyciągi i kopie dokumentów;
- 2) poświadcza własnoręczność podpisu;
- 3) poświadcza datę okazania dokumentu, pozostawania osoby przy życiu lub w określonym miejscu;
- 4) poświadcza stawiennictwo lub niestawiennictwo osoby;
- 5) sporządza akty notarialne.

2. Konsul może wykonać czynności, o których mowa w ust. 1, również na wniosek cudzoziemca lub organu administracji publicznej w państwie przyjmującym, jeżeli mają one wyrzeczyć skutek na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Konsul może sporządzić akt notarialny po uzyskaniu od Ministra Sprawiedliwości pisemnego upoważnienia, udzielonego mu na wniosek ministra właściwego do spraw zagranicznych.

4. Do czynności, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2014 r. poz. 164, z późn. zm.⁴⁾).

5. Czynności, o których mowa w ust. 1, mają taką samą moc prawną jak czynności wykonane przez notariusza w Rzeczypospolitej Polskiej.

6. Konsul nie sporządza aktu poświadczenia dziedziczenia.

Art. 29. 1. Konsul:

- 1) sporządza i poświadcza tłumaczenia dokumentów z języka polskiego na język urzędowy lub powszechnie używany w państwie przyjmującym oraz z języka urzędowego lub

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 993 i 1585 oraz z 2015 r. poz. 218.

powszechnie używanego w państwie przyjmującym na język polski, a także sprawdza i poświadcza tłumaczenia tych dokumentów sporządzone przez tłumacza lub inne osoby;

- 2) sporządza i poświadcza odpisy dokumentów sporządzonych w języku urzędowym lub powszechnie używanym w państwie przyjmującym, a także sprawdza i poświadcza odpisy dokumentów sporządzonych w języku urzędowym lub powszechnie używanym w państwie przyjmującym, sporządzone przez tłumacza lub inne osoby.

2. Do czynności, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego (Dz. U. Nr 273, poz. 2702, z późn. zm.⁵⁾).

3. Czynności, o których mowa w ust. 1, mają taką samą moc prawną jak czynności wykonane przez tłumacza przysięgłego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 30. 1. Konsul legalizuje dokumenty urzędowe sporządzone lub uwierzytelnione w państwie przyjmującym.

2. Wykonując czynność, o której mowa w ust. 1, konsul w szczególności może poświadczyć autentyczność podpisu i charakter, w jakim działała osoba podpisująca dokument urzędowy lub dokonująca jego uwierzytelnienia, oraz tożsamość pieczęci albo stempla, którym jest opatrzony ten dokument.

Art. 31. 1. Konsul wykonuje czynności na podstawie pisemnego upoważnienia udzielonego przez ministra właściwego do spraw zagranicznych, a czynności określone w art. 28 ust. 1 pkt 1–4, art. 29 i art. 30 – na podstawie pisemnego upoważnienia ministra właściwego do spraw zagranicznych udzielonego w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

2. W uzasadnionych przypadkach minister właściwy do spraw zagranicznych może upoważnić konsula do wykonywania wyłącznie określonych czynności.

Art. 32. 1. Konsul, jako organ właściwy wskazany w przepisach odrębnych, na podstawie tych przepisów i w zakresie określonym w tych przepisach:

- 1) wydaje paszporty i paszporty tymczasowe, unieważnia je oraz odmawia ich wydania;
- 2) wydaje wizy albo odmawia ich wydania, cofa i unieważnia wizy oraz rozpatruje wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy w tym zakresie, a także unieważnia naklejki wizowe;

⁵⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 107, poz. 722, z 2010 r. Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 106, poz. 622, z 2013 r. poz. 1247 oraz z 2014 r. poz. 1741.

- 3) udziela zezwoleń na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego, odmawia ich udzielenia lub je cofa;
- 4) przyjmuje i przekazuje do właściwego organu w kraju wnioski w sprawie o nadanie, przywrócenie, potwierdzenie posiadania lub utraty obywatelstwa polskiego lub o wyrażenie zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego, a także przyjmuje oświadczenia w zakresie obywatelstwa polskiego;
- 5) wydaje tymczasowe polskie dokumenty podróży dla cudzoziemca lub odmawia ich wydania;
- 6) wydaje obywatelom innych państw Unii Europejskiej tymczasowe dokumenty podróży lub odmawia ich wydania;
- 7) wydaje decyzje dotyczące uznania za osobę polskiego pochodzenia, decyzje o przyrzeczeniu wydania wizy krajowej w celu repatriacji, a także może przyznawać i wypłacać pomoc ze środków budżetu państwa lub pokrywać koszty uczestnictwa w kursie języka polskiego;
- 8) przyznaje Kartę Polaka, odmawia jej przyznania lub ją unieważnia, wydaje Kartę Polaka oraz przedłuża jej ważność;
- 9) wydaje zaświadczenia uprawniające do przywozu broni na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub uprawniające do przewozu broni przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także dokonuje wpisów w europejskiej karcie broni palnej;
- 10) wydaje zaświadczenia dotyczące możliwości sprowadzenia zwłok i szczątków z zagranicy;
- 11) przyjmuje od osób zamierzających zawrzeć małżeństwo zapewnienie, że nie wiedzą o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa;
- 12) przyjmuje oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński oraz oświadczenia w sprawie nazwiska małżonków i ich dzieci;
- 13) wydaje zaświadczenia stwierdzające, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo;
- 14) przyjmuje wnioski o rejestrację urodzenia lub zgonu, jeżeli urodzenie lub zgon nastąpiły za granicą i nie zostały tam zarejestrowane albo w państwie urodzenia lub zgonu nie jest prowadzona rejestracja stanu cywilnego;
- 15) przyjmuje oświadczenia konieczne do uznania ojcostwa;
- 16) przyjmuje wnioski i oświadczenia dotyczące imion lub nazwisk i przekazuje je do właściwego organu;

- 17) wykonuje czynności w odniesieniu do statków podnoszących polską banderę i ich załóg, w szczególności wydaje tymczasowe świadectwa polskiej przynależności statku i certyfikaty bezpieczeństwa statku, przyjmuje protesty morskie, a także wystawia i unieważnia książeczki żeglarskie, przedłuża ich ważność lub odmawia ich wydania;
- 18) przyjmuje wnioski o udzielenie zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej i przekazuje je do właściwego organu;
- 19) poświadcza podpis, przyjmuje i przekazuje do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wnioski o udostępnienie do wglądu dokumentów będących w zasobach Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, wnioski o wydanie kopii tych dokumentów lub wnioski o wydanie przedmiotów znajdujących się w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;
- 20) wykonuje czynności mające na celu przeprowadzenie wyborów i referendum ogólnokrajowego;
- 21) przyjmuje pisma i przekazuje je do kraju, jeżeli ich złożenie u konsula skutkuje, zgodnie z odrębnymi przepisami, zachowaniem terminu w postępowaniu.

2. Konsul wykonuje również inne czynności przewidziane przez prawo i zwyczaje międzynarodowe.

Art. 33. 1. Konsul odmawia wykonania czynności, która byłaby sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego.

2. Konsul może odmówić stronie wykonania czynności, jeżeli jej wykonanie:

- 1) mogłoby stanowić zagrożenie dla życia lub zdrowia jego lub innych osób,
- 2) mogłoby wywołać poważną szkodę albo
- 3) wymagałoby nieproporcjonalnie dużych nakładów, a istnieją inne możliwości wykonania czynności łatwo dostępne dla składającego wniosek.

3. Konsul odmawia przyjęcia decyzji organu państwa przyjmującego dotyczącej obywatela polskiego. Konsul informuje ten organ o możliwości doręczenia jego decyzji przesyłką pocztową lub w inny sposób przewidziany przez prawo międzynarodowe.

Art. 34. W przypadku wystąpienia zdarzeń mogących powodować zagrożenie dla życia lub bezpieczeństwa obywateli polskich przebywających w okręgu konsularnym konsul podejmuje działania w celu wsparcia bezpiecznego i sprawnego opuszczenia przez nich zagrożonego obszaru. Przepis art. 21 stosuje się odpowiednio.

Art. 35. 1. W celu sprawnego przeprowadzenia działań, o których mowa w art. 34, konsul może prowadzić wykaz obywateli polskich przebywających w okręgu konsularnym.

2. Na wniosek obywatela polskiego wpisuje się do wykazu, o którym mowa w ust. 1, jego dane obejmujące przewidywany okres pobytu w okręgu konsularnym, a także imię, nazwisko, datę urodzenia, adres miejsca pobytu oraz informacje umożliwiające nawiązanie z nim bezpośredniego kontaktu.

Art. 36. 1. Konsul prowadzi rejestry czynności i rejestry spraw, a także inne rejestry lub ewidencje określone w przepisach odrębnych, oraz przetwarza dane osobowe umieszczone w tych rejestrach i ewidencjach.

2. Rejestry i ewidencje, o których mowa w ust. 1, w uzasadnionych przypadkach mogą być prowadzone w postaci papierowej.

3. Dane cudzoziemców z prowadzonych przez konsula rejestrów spraw dotyczących wiz i zezwoleń na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego udostępnia się Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Policji, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego i Straży Granicznej w zakresie niezbędnym do realizacji ich ustawowych zadań.

Art. 37. 1. W ramach pomocy konsularnej konsul może, na uzasadniony wniosek, udzielić obywatelowi polskiemu przebywającemu w okręgu konsularnym pomocy finansowej na pokrycie niezbędnych wydatków na powrót do Rzeczypospolitej Polskiej, zwanej dalej „pomocą finansową”.

2. Wniosek zawiera w szczególności imię (imiona) i nazwisko wnioskodawcy, nazwisko rodowe, numer PESEL, jeżeli został nadany, adres miejsca zamieszkania oraz nazwę i numer dokumentu tożsamości, nazwę organu wydającego dokument tożsamości i datę jego wydania.

3. Konsul może odmówić udzielenia pomocy finansowej, jeżeli wnioskodawca:

- 1) wydatkował poprzednio udzieloną pomoc finansową na cele inne niż powrót do Rzeczypospolitej Polskiej albo do państwa zamieszkania;
- 2) nie wywiązał się ze zobowiązań zaciągniętych w związku z udzieloną mu wcześniej pomocą finansową lub
- 3) ma możliwość uzyskania środków na pokrycie niezbędnych wydatków, o których mowa w ust. 1, w szczególności poprzez:
 - a) otrzymanie kwoty w wysokości wystarczającej na pokrycie kosztów powrotu,
 - b) opłacenie biletu powrotnego przez osobę trzecią,

- c) odroczenie przez przewoźnika płatności za bilet powrotny,
- d) skorzystanie z kart płatniczych lub innych form zapłaty bezgotówkowej,
- e) uzyskanie środków na pokrycie kosztów powrotu do Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2014 r. poz. 196 i 822).

4. W wyjątkowych przypadkach pomoc finansowa może zostać udzielona z urzędu.

5. Konsul udziela pomocy finansowej lub odmawia jej udzielenia w drodze decyzji.

Art. 38. 1. Konsul może udzielić pomocy finansowej osobom, o których mowa w art. 21, jeżeli państwo członkowskie Unii Europejskiej, którego obywatelami są te osoby, wyrazi zgodę na udzielenie takiej pomocy.

2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach pomoc finansowa może być udzielona osobom, o których mowa w art. 21, również bez uzyskania zgody, o której mowa w ust. 1.

Art. 39. 1. Pomoc finansowa może być udzielona, jeżeli:

- 1) osoba trzecia wpłaci na rachunek bankowy urzędu konsularnego, przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej albo ministra właściwego do spraw zagranicznych kwotę przeznaczoną dla wnioskodawcy w wysokości stanowiącej równowartość udzielanej pomocy finansowej albo
- 2) wnioskodawca złoży oświadczenie o zobowiązaniu się do zwrotu całości lub części otrzymanej kwoty.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, zwrot pomocy finansowej następuje w terminie wskazanym przez konsula. Termin zwrotu nie może być krótszy niż miesiąc i dłuższy niż trzy miesiące od dnia udzielenia pomocy finansowej.

Art. 40. Osobom, o których mowa w art. 34, jak również ofiarom innych nadzwyczajnych zdarzeń losowych, konsul może w ramach posiadanych środków na pomoc konsularną udzielić pomocy finansowej bez spełnienia warunków, o których mowa w art. 39 ust. 1.

Art. 41. 1. Niespłacone w terminie zobowiązania wynikające z decyzji konsula o udzieleniu pomocy finansowej obywatelowi polskiemu, wydanej po złożeniu oświadczenia, o którym mowa w art. 39 ust. 1 pkt 2, podlegają egzekucji w trybie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2014 r.

poz. 1619, z późn. zm.⁶⁾), przy czym wierzycielem zobowiązania wynikającego z tej decyzji jest minister właściwy do spraw zagranicznych.

2. Zobowiązanie wynikające z decyzji, o której mowa w ust. 1, przedawnia się z upływem 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin zwrotu kwoty udzielonej pomocy finansowej.

Art. 42. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, ze względu na ważny interes zobowiązanego lub interes publiczny, minister właściwy do spraw zagranicznych w drodze decyzji może:

- 1) odroczyć termin spłaty całości lub części należności albo rozłożyć płatność całości lub części należności na raty;
- 2) umorzyć zobowiązanie w całości lub w części, w szczególności jeżeli wyegzekwowanie należności mogłoby prowadzić do pozbawienia zobowiązanego środków na utrzymanie na poziomie minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalanego na podstawie odrębnych przepisów.

Art. 43. Minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) sposób dokumentowania udzielanej pomocy finansowej,
- 2) sposób dokonywania wpłaty kwoty stanowiącej równowartość udzielanej pomocy finansowej,
- 3) sposób spłaty pomocy finansowej w przypadku, o którym mowa w art. 39 ust. 1 pkt 2,
- 4) wzory wniosków o udzielenie pomocy finansowej,
- 5) sposób ustalania wartości udzielanej pomocy finansowej w złotych lub w walucie, w której ona jest udzielana

– mając na uwadze konieczność zapewnienia efektywnego udzielania pomocy finansowej oraz kompletność wzorów wniosków uwzględniających wymagania określone w art. 39 ust. 1 pkt 1 i 2, od których jest uzależnione przyznanie pomocy.

Art. 44. 1. W uzasadnionych przypadkach konsul może udzielić zapomogi obywatelom polskim albo osobom polskiego pochodzenia przebywającym lub zamieszkałym w okręgu konsularnym, znajdującym się w niedostatku i niemogącym otrzymać pomocy z innych źródeł.

2. Zapomoga, o której mowa w ust. 1, może zostać przyznana w celu zapewnienia podstawowych potrzeb bytowych osób, o których mowa w ust. 1, w szczególności na zakup

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 87, 211 i 218.

niezbędnych lekarstw, żywności, odzieży, pomocy szkolnych lub na opłacenie kosztów niezbędnej opieki, jeżeli te osoby udokumentowały swoją trudną sytuację.

3. Zapomogi w gotówce udziela się za pokwitowaniem.

Art. 45. 1. Przepisów art. 20 i art. 37 nie stosuje się do obywateli polskich posiadających obywatelstwo państwa przyjmującego.

2. Przepisów art. 21 i art. 38 nie stosuje się do obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej posiadających obywatelstwo państwa przyjmującego.

DZIAŁ III

Postępowanie przed konsulem

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 46. Przepisy niniejszego działu stosuje się do postępowania w sprawach indywidualnych należących do właściwości konsula.

Art. 47. Konsul załatwia sprawę poprzez wykonanie czynności lub wydanie decyzji.

Art. 48. 1. Konsul porozumiewa się ze stroną ustnie lub pisemnie, w tym za pomocą poczty elektronicznej lub elektronicznej skrzynki podawczej.

2. Konsul prowadzi korespondencję z obywatelem polskim w języku polskim, a z cudzoziemcem, osobą prawną i instytucją państwa przyjmującego – w języku urzędowym lub powszechnie używanym w państwie przyjmującym. Na korespondencję w języku polskim konsul odpowiada w języku polskim.

Art. 49. 1. Konsul z urzędu przestrzega właściwości rzeczowej i terytorialnej.

2. Właściwość rzeczową ustala się na podstawie przepisów określających zakres działania konsula.

3. Właściwość terytorialną ustala się według miejsca przebywania lub miejsca zamieszkania strony w okręgu konsularnym albo miejsca, w którym nastąpiło zdarzenie powodujące wszczęcie postępowania.

4. Spory o właściwość rozstrzyga minister właściwy do spraw zagranicznych.

Art. 50. 1. Jeżeli konsul nie jest właściwy do załatwienia sprawy bądź wniosek został złożony przez podmiot niebędący stroną, konsul poucza składającego wniosek o organie właściwym do załatwienia sprawy i zwraca wniosek składającemu.

2. Jeżeli właściwy do załatwienia sprawy jest inny konsul na terytorium tego samego państwa przyjmującego, konsul powiadamia o tym składającego wniosek i przekazuje ten wniosek według właściwości, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Art. 51. 1. Konsul może wezwać stronę do osobistego stawiennictwa, jeżeli jest to niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy lub jeżeli przepis szczególny tak stanowi.

2. Konsul powinien dążyć do starań, aby zadośćuczynienie wezwaniu nie było uciążliwe.

3. W wezwaniu należy wskazać adres i godziny urzędowania konsula, imię i nazwisko osoby wzywanej, w jakiej sprawie i w jakim celu ta osoba jest wzywana oraz termin, do którego należy spełnić stawiennictwo.

4. W przypadku gdy strona nie zastosuje się do wezwania do osobistego stawiennictwa, konsul pozostawia wniosek bez rozpoznania, o czym poucza stronę, dokonując wezwania. Konsul poucza stronę również o innych skutkach niestawiennictwa, jeżeli zostały one określone w przepisach odrębnych.

5. Wezwania można dokonać także telefonicznie. Tak dokonane wezwanie jest skuteczne, jeżeli nie ma wątpliwości, że dotarło do adresata.

6. Poniesionych przez stronę kosztów stawiennictwa nie zwraca się.

Art. 52. Do postępowania w sprawie zaginięcia lub zniszczenia akt stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm.⁷⁾).

Rozdział 2

Strony

Art. 53. 1. Stroną jest każdy, czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie.

2. Stroną może być osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej.

Art. 54. Zdolność prawną oraz zdolność do czynności prawnych ocenia się według przepisów prawa cywilnego, o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej.

Art. 55. 1. Strona może działać przez pełnomocnika, chyba że charakter czynności lub przepis szczególny wymaga jej osobistego działania.

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 293, 379, 435, 567, 616, 945, 1091, 1161, 1296, 1585, 1626, 1741 i 1924 oraz z 2015 r. poz. 2, 4 i 218.

2. Pełnomocnikiem może być osoba fizyczna posiadająca pełną zdolność do czynności prawnych. Pełnomocnictwa udziela się na piśmie.

3. W sprawach mniejszej wagi konsul może zrezygnować z żądania okazania pełnomocnictwa, jeżeli okoliczności sprawy wskazują w sposób niebudzący wątpliwości, że pełnomocnik działa z upoważnienia strony.

Rozdział 3

Załatwianie spraw

Art. 56. 1. Konsul załatwia sprawę bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie trzydziestu dni od dnia wszczęcia postępowania.

2. Konsul udziela informacji w sprawach z zakresu funkcji konsularnych niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie czternastu dni od dnia otrzymania wniosku o udzielenie takiej informacji.

3. O okolicznościach powodujących konieczność przedłużenia terminu załatwienia sprawy konsul zawiadamia stronę i podaje przyczyny przedłużenia terminu, wyznaczając nowy termin załatwienia sprawy.

Art. 57. Konsul zwraca się do organów administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej lub w państwie przyjmującym o przekazanie dodatkowych informacji lub opinii albo o podjęcie określonych działań, jeżeli jest to niezbędne do załatwienia sprawy. W takim przypadku terminy, o których mowa w art. 56 ust. 1 i 2, ulegają wydłużeniu do trzech miesięcy.

Art. 58. Jeżeli sprawa wniesiona za pośrednictwem konsula podlega rozpatrzeniu przez organ w Rzeczypospolitej Polskiej, konsul przekazuje sprawę do właściwego organu i informuje stronę o przewidywanym terminie jej załatwienia.

Art. 59. 1. Konsul udostępnia stronie na jej żądanie akta sprawy do wglądu.

2. Strona ma prawo do sporządzania notatek z akt sprawy, jak również do dokonywania odwzorowania cyfrowego tych akt.

Rozdział 4

Terminy

Art. 60. 1. Jeżeli początkiem terminu określonego w dniach jest pewne zdarzenie, przy obliczaniu tego terminu nie uwzględnia się dnia, w którym to zdarzenie nastąpiło. Upływ ostatniego dnia z wyznaczonej liczby dni uważa się za koniec terminu.

2. Terminy określone w tygodniach kończą się z upływem tego dnia w ostatnim tygodniu, który nazwą odpowiada początkowemu dniowi terminu.

3. Terminy określone w miesiącach kończą się z upływem tego dnia w ostatnim miesiącu, który odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdy takiego dnia w ostatnim miesiącu nie ma – w ostatnim dniu tego miesiąca.

Art. 61. 1. Jeżeli koniec terminu przypada na dzień ustawowo wolny od pracy, za ostatni dzień terminu uznaje się następny dzień powszedni. Za dzień ustawowo wolny od pracy uznaje się również dzień wolny od pracy zgodnie z prawem państwa przyjmującego.

2. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo zostało:

- 1) nadane jako przesyłka rejestrowana w placówce pocztowej operatora pocztowego świadczącego usługi powszechne;
- 2) złożone w sposób, o którym mowa w art. 72 ust. 2.

Art. 62. 1. W razie uchybienia terminowi konsul, w drodze postanowienia, przywraca termin na wniosek strony, jeżeli ta uprawdopodobni, że uchybienie nastąpiło bez jej winy.

2. Wniosek o przywrócenie terminu składa się do konsula w terminie czternastu dni od dnia ustania przyczyny uchybienia terminowi. Jednocześnie ze złożeniem wniosku należy dopełnić czynności, dla której był określony termin.

3. Przywrócenie terminu do złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 2, jest niedopuszczalne.

Rozdział 5

Doręczenia

Art. 63. Dokumenty lub pisma mające wpływ na przebieg postępowania lub je kończące, w tym decyzje i postanowienia, doręcza się stronie, a gdy strona ustanowiła pełnomocnika – pełnomocnikowi, chyba że nie posiada on miejsca zamieszkania lub siedziby w okręgu konsularnym.

Art. 64. 1. Doręczenia dokumentów lub pism, o których mowa w art. 63, dokonuje się poprzez ich wręczenie stronie, która potwierdza ich odbiór swoim podpisem i wskazuje datę odbioru, albo poprzez nadanie przesyłką rejestrowaną w placówce pocztowej operatora pocztowego świadczącego usługi powszechne, albo w inny sposób umożliwiający stwierdzenie daty odbioru.

2. W razie niemożności dokonania doręczenia w sposób, o którym mowa w ust. 1, doręczenia dokonuje się powtórnie poprzez nadanie przesyłką rejestrowaną w placówce pocztowej operatora pocztowego świadczącego usługi powszechne w sposób umożliwiający stwierdzenie daty odbioru.

3. W przypadku nieskutecznego powtórnego doręczenia doręczenie uważa się za dokonane po upływie dwudziestu jeden dni od dnia nadania przesyłki rejestrowanej w placówce pocztowej operatora pocztowego świadczącego usługi powszechne albo w dniu otrzymania zwróconej przesyłki, jeżeli jej zwrot nastąpi wcześniej, a dokumenty lub pisma pozostawia się w aktach sprawy.

Art. 65. 1. Konsul doręcza pisma za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2013 r. poz. 1422), jeżeli strona złoży wniosek o wszczęcie postępowania w formie dokumentu elektronicznego za pomocą elektronicznej skrzynki podawczej i wystąpi we wniosku o doręczenie pism za pomocą środków komunikacji elektronicznej oraz wskaże adres elektroniczny. Konsul dokonuje doręczenia w systemie teleinformatycznym konsula służącym do obsługi doręczeń.

2. W celu doręczenia stronie pisma w formie dokumentu elektronicznego konsul przesyła na adres elektroniczny strony zawiadomienie zawierające:

- 1) wskazanie, że strona może odebrać pismo w formie dokumentu elektronicznego;
- 2) wskazanie adresu elektronicznego, z którego strona może pobrać pismo i pod którym potwierdza odbiór doręczanego pisma;
- 3) pouczenie dotyczące sposobu odbioru pisma, a w szczególności sposobu identyfikacji pod wskazanym adresem elektronicznym w systemie teleinformatycznym konsula służącym do obsługi doręczeń, oraz informację o wymogu podpisania urzędowego poświadczenia odbioru w sposób wskazany w art. 20a ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne.

3. W przypadku doręczenia pisma za pomocą środków komunikacji elektronicznej doręczenie jest skuteczne, jeżeli strona potwierdzi odbiór pisma w sposób, o którym mowa w ust. 2 pkt 3.

4. W przypadku nieodebrania pisma w formie dokumentu elektronicznego w sposób, o którym mowa w ust. 2 pkt 3, konsul po upływie siedmiu dni, licząc od dnia wysłania zawiadomienia, przesyła powtórne zawiadomienie o możliwości odebrania tego pisma.

5. W przypadku nieodebrania pisma doręczenie uważa się za dokonane po upływie czternastu dni, licząc od dnia przesłania pierwszego zawiadomienia.

6. Zawiadomienia, o których mowa w ust. 2 i 4, mogą być automatycznie tworzone i przesyłane przez system teleinformatyczny konsula służący do obsługi doręczeń, a odbioru tych zawiadomień nie potwierdza się.

7. W przypadku uznania pisma w formie dokumentu elektronicznego za doręczone na podstawie ust. 5, konsul umożliwia stronie dostęp do treści pisma w formie dokumentu elektronicznego przez okres co najmniej trzech miesięcy od dnia uznania pisma w formie dokumentu elektronicznego za doręczone oraz do informacji o dacie uznania pisma za doręczone i datach wysłania zawiadomień, o których mowa w ust. 2 i 4, w systemie teleinformatycznym konsula służącym do obsługi doręczeń.

Art. 66. Jeżeli strona odmawia przyjęcia dokumentu lub pisma, konsul załącza je do akt sprawy z adnotacją o odmowie przyjęcia i dacie odmowy. W takim przypadku przyjmuje się, że dokument lub pismo zostały doręczone w dniu, w którym nastąpiła odmowa przyjęcia.

Art. 67. 1. Strony i ich pełnomocnicy są obowiązani do zawiadamiania konsula o każdej zmianie adresu do doręczeń.

2. W razie niedopełnienia obowiązku określonego w ust. 1 dokument lub pismo wysłane na dotychczasowy adres uznaje się za skutecznie doręczone.

3. Przepis art. 64 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 68. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do doręczeń dokonywanych innym osobom biorącym udział w postępowaniu.

Rozdział 6

Wszczęcie postępowania

Art. 69. 1. Konsul wszczyna postępowanie na wniosek strony lub z urzędu.

2. Konsul wszczyna postępowanie z urzędu w celu ochrony praw Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli, gdy ustawa tak stanowi lub gdy uzyska od władz państwa przyjmującego informację o zdarzeniu, które wymaga podjęcia przez konsula niezbędnych czynności.

Art. 70. 1. Datą wszczęcia postępowania na wniosek strony jest dzień doręczenia wniosku konsulowi.

2. Datą wszczęcia postępowania na wniosek strony wniesiony za pomocą elektronicznej skrzynki podawczej jest dzień wprowadzenia wniosku do systemu teleinformatycznego konsula.

Art. 71. Wniosek o wszczęcie postępowania składa się ustnie lub pisemnie, w tym za pomocą elektronicznej skrzynki podawczej, o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej.

Art. 72. 1. We wniosku składanym pisemnie zamieszcza się żądanie, imię i nazwisko strony, jej podpis oraz adres zamieszkania.

2. Wniosek w formie dokumentu elektronicznego wniesiony za pomocą elektronicznej skrzynki podawczej opatruje się podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP lub bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu.

3. Jeżeli wniosek nie czyni zadość wymaganiom, o których mowa w ust. 1 lub 2, pozostawia się go bez rozpoznania.

Art. 73. 1. Żądanie wniosku składanego ustnie oraz imię i nazwisko strony wprowadza się do właściwego rejestru.

2. Jeżeli charakter sprawy tego wymaga, z wniosku składanego ustnie sporządza się protokół, który podpisują konsul i strona. Przepis art. 72 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Art. 74. Jeżeli wniosek nie czyni zadość innym wymogom ustalonym w przepisach prawa właściwych dla danej czynności lub nie załączono do niego niezbędnych dokumentów, konsul wzywa pisemnie składającego wniosek do usunięcia braków w terminie czternastu dni od daty wezwania, z pouczeniem, że nieusunięcie braków spowoduje pozostawienie wniosku bez rozpoznania.

Rozdział 7

Dowody

Art. 75. 1. Dowodami w postępowaniu przed konsulem są oryginały dokumentów.

2. Dopuszcza się przyjęcie odpisu dokumentu, jeżeli jego zgodność z oryginałem została poświadczona przez właściwy organ w Rzeczypospolitej Polskiej lub organ w państwie przyjmującym lub państwie trzecim, a przepis szczególny nie wymaga złożenia oryginału.

3. Dokumenty urzędowe sporządzone w przepisanej formie przez powołane do tego organy w zakresie ich działania stanowią dowód tego, co zostało w nich stwierdzone.

Art. 76. 1. Za dowód można uznać oświadczenie strony lub innej osoby złożone do protokołu przed konsulem po pouczeniu jej o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

2. W protokole zamieszcza się datę i miejsce jego sporządzenia, przedmiot czynności, dane osób biorących udział w czynności, pouczenie o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia oraz wzmiankę o udzieleniu tego pouczenia, treść oświadczenia i podpisy osób biorących udział w czynności.

Art. 77. Konsul nie może żądać od strony dowodów, jeżeli są one możliwe do ustalenia na podstawie ewidencji, rejestrów lub wykazów prowadzonych przez konsula.

Rozdział 8

Decyzje i postanowienia

Art. 78. Decyzja rozstrzyga o istocie sprawy.

Art. 79. 1. Decyzja zawiera oznaczenie konsula, datę wydania, oznaczenie strony, powołanie podstawy prawnej, rozstrzygnięcie, uzasadnienie prawne i faktyczne, pouczenie o możliwości i trybie wniesienia odwołania od decyzji oraz podpis urzędnika konsularnego z podaniem imienia i nazwiska oraz zajmowanego stanowiska, a jeżeli decyzja została wydana w postaci elektronicznej, urzędnik konsularny opatruje decyzję bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu.

2. Przepis szczególny może określać inne składniki, które powinny być zawarte w decyzji.

3. Uzasadnienie faktyczne decyzji zawiera w szczególności wskazanie faktów, które konsul uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, oraz przyczyn, z powodu których odmówił innym dowodom wiarygodności i mocy dowodowej. Uzasadnienie prawne decyzji polega na wyjaśnieniu podstawy prawnej i wskazaniu przepisów prawa.

Art. 80. 1. Konsul odstępuje od uzasadnienia decyzji w całości lub w części, jeżeli przepis szczególny tak stanowi, wymagają tego względy obronności lub bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej albo ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego.

2. Decyzja uwzględniająca w całości żądanie strony nie wymaga sporządzenia uzasadnienia.

Art. 81. 1. Konsul, który wydał decyzję, jest nią związany od chwili jej doręczenia, o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej.

2. Decyzja konsula podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, gdy jest zgodna z żądaniem strony.

Art. 82. Na żądanie strony złożone w terminie czternastu dni od dnia doręczenia decyzji konsul może, w drodze postanowienia, uzupełnić decyzję co do rozstrzygnięcia lub prawa wniesienia odwołania.

Art. 83. Konsul z urzędu lub na żądanie strony może sprostować, w drodze postanowienia, błędy pisarskie oraz inne oczywiste omyłki w wydanych decyzjach.

Art. 84. Konsul wydaje postanowienia:

- 1) w kwestiach wynikających w toku postępowania i nierozstrzygających o istocie sprawy;
- 2) odmawiając wykonania czynności;
- 3) umarzając postępowanie, jeżeli stało się ono bezprzedmiotowe lub wnosi o to strona.

Art. 85. Do postanowień stosuje się odpowiednio przepisy art. 79–83.

Rozdział 9

Odwołania, zażalenia i wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy

Art. 86. 1. Od decyzji konsula stronie służy odwołanie.

2. Odwołanie wnosi się w terminie czternastu dni od dnia doręczenia decyzji stronie.

Art. 87. 1. Odwołanie wnosi się pisemnie za pośrednictwem konsula, który wydał decyzję. Przepisy art. 70 i art. 72 stosuje się odpowiednio.

2. Konsul przesyła odwołanie wraz z aktami sprawy do właściwego organu odwoławczego w Rzeczypospolitej Polskiej, przesyłką rejestrowaną nadaną w placówce pocztowej operatora pocztowego świadczącego usługi powszechne, pocztą dyplomatyczną lub przy użyciu innych środków łączności będących w dyspozycji urzędów konsularnych lub przedstawicielstw dyplomatycznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 88. Przed upływem terminu do wniesienia odwołania decyzja nie podlega wykonaniu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Art. 89. 1. Jeżeli konsul uzna, że odwołanie zasługuje w całości na uwzględnienie, może wydać nową decyzję, w której uchyli lub zmieni zaskarżoną decyzję. W takim przypadku przepisu art. 87 ust. 2 nie stosuje się.

2. Od nowej decyzji stronie służy odwołanie.

Art. 90. 1. Na postanowienie konsula stronie służy zażalenie.

2. Zażalenie wnosi się w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia postanowienia stronie.

3. Wniesienie zażalenia nie wstrzymuje wykonania postanowienia, jednakże konsul, który wydał postanowienie, może wstrzymać jego wykonanie, jeżeli uzna to za zasadne.

Art. 91. W sprawach nieuregulowanych dotyczących zażaleń stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące odwołań.

Art. 92. 1. W przypadkach przewidzianych w przepisach szczególnych stronie służy wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy przez konsula.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, składa się pisemnie w terminie czternastu dni od dnia doręczenia stronie decyzji.

3. Decyzja konsula podjęta w wyniku ponownego rozpatrzenia sprawy jest ostateczna.

4. W sprawach nieuregulowanych w przepisach szczególnych do postępowania wszczętego na wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy stosuje się przepisy niniejszego działu.

Rozdział 10

Wznowienie postępowania

Art. 93. W sprawie zakończonej decyzją ostateczną albo wykonaniem czynności wznawia się postępowanie, jeżeli:

- 1) dowody, na których podstawie ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe;
- 2) wydanie decyzji lub wykonanie czynności nastąpiło w wyniku przestępstwa;
- 3) strona bez własnej winy nie brała udziału w postępowaniu;
- 4) wyjdą na jaw istotne dla sprawy nowe okoliczności faktyczne lub nowe dowody nieznanne konsulowi, a istniejące w dniu wydania decyzji lub wykonania czynności;

- 5) decyzję wydano lub czynność wykonano bez uzyskania wymaganego prawem stanowiska innego organu;
- 6) decyzja została wydana lub czynność została wykonana w oparciu o inną decyzję lub orzeczenie sądu, które następnie zostało zmienione lub uchylone;
- 7) Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego, na którego podstawie została wydana decyzja lub została wykonana czynność, z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą;
- 8) zostało wydane orzeczenie sądu stwierdzające naruszenie zasady równego traktowania, o którym mowa w ustawie z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. Nr 254, poz. 1700 oraz z 2013 r. poz. 675), jeżeli naruszenie tej zasady miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy zakończonej decyzją ostateczną lub wykonaniem czynności.

Art. 94. Uchylenie decyzji lub czynności konsula z przyczyn określonych w art. 93 pkt 1 i 2 nie może nastąpić, jeżeli od dnia wykonania czynności lub doręczenia decyzji upłynęło pięć lat, zaś z przyczyn określonych w art. 93 pkt 3–8 – jeżeli od dnia wykonania czynności lub doręczenia decyzji upłynęły trzy lata.

Art. 95. Wznowienie postępowania następuje z urzędu lub na żądanie strony. Wznowienie postępowania z przyczyn określonych w art. 93 pkt 3, 7 i 8 następuje tylko na żądanie strony.

Art. 96. 1. Podanie o wznowienie postępowania wnosi się do konsula, który wydał decyzję ostateczną lub wykonał czynność, w terminie trzydziestu dni od dnia, w którym strona dowiedziała się o okoliczności stanowiącej podstawę do wznowienia postępowania, a w przypadku, o którym mowa w art. 93 pkt 3 – od dnia, w którym strona dowiedziała się o decyzji lub o wykonaniu czynności.

2. W sytuacji określonej w art. 93 pkt 7 podanie o wznowienie postępowania wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Art. 97. Wznowienie postępowania lub odmowa wznowienia postępowania następuje w drodze postanowienia.

Art. 98. Konsul przeprowadza postępowanie co do przyczyn wznowienia postępowania oraz co do rozstrzygnięcia istoty sprawy.

Art. 99. Po przeprowadzeniu postępowania konsul wydaje decyzję, w której:

- 1) odmawia uchylecia dotychczasowej decyzji lub czynności, jeżeli stwierdzi brak podstaw do takiego uchylecia na podstawie art. 93;
- 2) uchyla dotychczasową decyzję, jeżeli stwierdzi istnienie podstawy do takiego uchylecia, i orzeka jednocześnie co do istoty sprawy albo
- 3) uchyla czynność, jeżeli stwierdzi istnienie podstaw do takiego uchylecia.

Rozdział 11

Zaświadczenia

Art. 100. 1. Konsul wydaje zaświadczenie na żądanie strony.

2. Zaświadczenie wydaje się, jeżeli:

- 1) przepis szczególny prawa polskiego wymaga urzędowego potwierdzenia określonych faktów lub stanu prawnego;
- 2) strona ubiega się o zaświadczenie ze względu na swój interes prawny w urzędowym potwierdzeniu określonych faktów lub stanu prawnego.

3. Zaświadczenie powinno być wydane bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie czternastu dni od dnia złożenia wniosku.

Art. 101. 1. W przypadkach określonych w art. 100 ust. 2 pkt 2 konsul wydaje zaświadczenie, jeżeli dotyczy ono urzędowego potwierdzenia określonych faktów lub stanu prawnego, które wynikają z wykazów, ewidencji, rejestrów prowadzonych przez niego bądź z innych danych znajdujących się w jego posiadaniu.

2. Przed wydaniem zaświadczenia konsul może przeprowadzić postępowanie wyjaśniające.

Art. 102. Odmowa wydania zaświadczenia bądź zaświadczenia o treści żądanej przez osobę ubiegającą się o jego wydanie następuje w drodze postanowienia.

DZIAŁ IV

Oplaty konsularne i wydatki

Art. 103. 1. Czynności wykonywane przez konsula, w tym przyjęcie i rozpatrzenie wniosku, podlegają opłatom konsularnym.

2. Konsul pobiera opłaty konsularne w sprawach:

- 1) paszportowych;
- 2) obywatelstwa polskiego;

- 3) wizowych i dotyczących udzielania zezwoleń na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego;
- 4) innych dotyczących cudzoziemców;
- 5) związanych z wydawaniem zaświadczeń i zezwoleń;
- 6) legalizacyjnych, notarialnych i związanych ze sporządzaniem lub poświadczaniem tłumaczeń;
- 7) dotyczących stanu cywilnego;
- 8) z zakresu żeglugi morskiej i śródlądowej;
- 9) innych, jeżeli przepisy odrębne tak stanowią.

3. Konsul pobiera opłaty konsularne za szczególny sposób wykonywania czynności.

4. Opłaty konsularne pobierane przez konsula stanowią dochód budżetu państwa.

Art. 104. Wysokość opłaty konsularnej za wykonanie jednej czynności nie może przekroczyć 500 euro.

Art. 105. 1. Do uiszczenia opłaty konsularnej jest obowiązana strona, która składa wniosek o wykonanie czynności podlegającej opłacie.

2. Opłatę konsularną uiszcza się przed wykonaniem czynności.

3. Opłatę konsularną pobiera się w walucie państwa przyjmującego.

4. Opłata konsularna może być pobrana w innej walucie niż waluta państwa przyjmującego.

Art. 106. 1. Uiszczona opłata konsularna nie podlega zwrotowi, chyba że wykonanie czynności nie zostało jeszcze rozpoczęte, a strona zażądała zaniechania jej wykonania.

2. Nie zwraca się opłaty konsularnej za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku.

Art. 107. 1. W wyjątkowych sytuacjach, na uzasadniony wniosek strony, konsul może pobrać opłatę konsularną w wysokości 25%, 50% albo 75% należnej opłaty albo odstąpić od jej pobrania.

2. Rozpatrując wniosek strony, konsul bierze pod uwagę sytuację materialną lub osobistą strony.

Art. 108. 1. Konsul może odstąpić od pobrania opłaty konsularnej od funkcjonariuszy organizacji międzynarodowych oraz osobistości życia publicznego państwa przyjmującego, jak również członków przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw trzecich, zgodnie z uznanym zwyczajem międzynarodowym.

2. W indywidualnych przypadkach konsul może pobrać opłatę konsularną w wysokości, o której mowa w art. 107 ust. 1, lub odstąpić od jej pobrania, jeżeli służy to promocji języka polskiego, polskiej kultury, gospodarki, nauki, polskiego sportu, jak również promocji interesów w dziedzinie polityki zagranicznej, współpracy rozwojowej lub w innych dziedzinach ważnych z punktu widzenia interesu publicznego Rzeczypospolitej Polskiej albo jeżeli przemawiają za tym względy humanitarne.

Art. 109. 1. Jeżeli umowy międzynarodowe, których stroną jest Rzeczpospolita Polska, lub uznane zwyczaje międzynarodowe w stosunkach z innymi państwami przewidują za niektóre czynności opłaty inne niż ustalone w przepisach wydanych na podstawie art. 116 albo zwolnienie od opłat, to od obywateli tych państw pobiera się opłaty przewidziane w tych umowach międzynarodowych lub zgodne ze zwyczajem albo dokonuje się określonych czynności bezpłatnie.

2. Jeżeli państwo przyjmujące albo państwo trzecie pobiera od obywateli polskich opłaty wyższe od opłat ustalonych za czynności w przepisach wydanych na podstawie art. 116 lub pobiera opłaty za czynności, które nie podlegają opłatom na podstawie przepisów niniejszego działu, to na zasadzie wzajemności od obywateli takiego państwa mogą być pobierane opłaty konsularne w takiej samej wysokości; mogą być także pobierane opłaty za czynności, które zgodnie z przepisami niniejszego działu nie podlegają opłatom konsularnym.

3. Pobieranie opłat konsularnych w wysokości, o której mowa w ust. 1 i 2, następuje za zgodą ministra właściwego do spraw zagranicznych.

Art. 110. Nie podlegają opłatom konsularnym czynności wykonywane:

- 1) na rzecz obywateli polskich w sprawach:
 - a) dotyczących ochrony przysługujących im praw w razie ich poważnego naruszenia przez władze państwa przyjmującego lub w związku z nieszczęśliwymi wypadkami lub innymi poważnymi zdarzeniami losowymi, których ofiarami stali się obywatele polscy,
 - b) związanych z potwierdzeniem lub ustaleniem świadczeń z tytułu zaopatrzenia emerytalnego pracowników i ich rodzin, inwalidów wojennych i wojskowych, kombatantów oraz ich rodzin, z ubezpieczenia społecznego lub pomocy społecznej,
 - c) roszczeń związanych z uporczywym, dyskryminacyjnym lub oszukańczym naruszeniem praw osób wykonujących pracę zarobkową bądź roszczeń

- o naprawienie szkód wynikłych z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej,
- d) związanych z ubieganiem się o status weterana działań poza granicami państwa albo status weterana poszkodowanego w działaniach poza granicami państwa oraz z korzystaniem z tego statusu;
- 2) na rzecz cudzoziemców, którym władze polskie udzieliły ochrony, w zakresie spraw związanych z ich przyjazdem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w rozumieniu ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2012 r. poz. 680, z 2013 r. poz. 1650 oraz z 2014 r. poz. 1004);
 - 3) na rzecz organów administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej oraz sądów i prokuratur;
 - 4) w związku ze zdarzeniami, o których mowa w art. 34;
 - 5) w związku z dochodzeniem roszczeń alimentacyjnych lub roszczeń z tytułu opieki nad małoletnimi lub ubezwłasnowolnionymi całkowicie obywatelami polskimi;
 - 6) na podstawie:
 - a) ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2014 r. poz. 1075), a także w sprawach odszkodowań i zadośćuczynienia za zbrodnie nazistowskie, komunistyczne i inne przestępstwa stanowiące zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne, jak również za inne represje z motywów politycznych,
 - b) ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2014 r. poz. 1392).

Art. 111. 1. Nie pobiera się opłaty za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy od członka rodziny obywatela Unii Europejskiej w rozumieniu art. 2 pkt 4 w związku z pkt 3 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1525).

2. Nie pobiera się opłaty za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy oraz opłaty za ponowne rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy złożonego przez małżonka obywatela polskiego, jego małoletniego bezpośredniego zstępnego lub małoletniego bezpośredniego zstępnego jego małżonka, jego bezpośredniego wstępnego lub bezpośredniego wstępnego

jego małżonka, jeżeli wstępny lub zstępny pozostaje na utrzymaniu obywatela polskiego lub jego małżonka.

Art. 112. Nie pobiera się opłaty konsularnej za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy dyplomatycznej albo służbowej.

Art. 113. W sprawach pobierania opłat za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy jednolitej oraz w sprawach dotyczących kategorii osób zwolnionych od opłaty za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy jednolitej stosuje się przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 810/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Wizowy (kodeks wizowy) (Dz. Urz. UE L 243 z 15.09.2009, str. 1, z późn. zm.) oraz postanowienia umów o ułatwieniach wizowych zawartych przez Unię Europejską z państwami trzecimi.

Art. 114. 1. Do zwolnień, ulg i zasad obniżania opłat konsularnych za wydanie paszportu, jak również do zwrotu opłaty konsularnej za wydanie paszportu w przypadku wydania decyzji o unieważnieniu paszportu stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 268 i 1038 oraz z 2014 r. poz. 1863).

2. Zwrotu opłaty konsularnej za wydanie paszportu w przypadku wydania decyzji o unieważnieniu paszportu dokonuje się po dostarczeniu konsulowi unieważnionego paszportu.

Art. 115. 1. Strona lub inny podmiot pokrywa udokumentowane wydatki konsula związane z wykonywaniem czynności.

2. Konsul pobiera przedpłatę na poczet wydatków w szczególności z tytułu:

- 1) opłat należnych organom administracji publicznej państwa przyjmującego lub organom wymiaru sprawiedliwości tego państwa;
- 2) kosztów zaangażowania adwokatów, notariuszy, tłumaczy i biegłych oraz innych osób, którym powierzono wykonywanie czynności urzędowych, w tym niezbędnych kosztów podróży – w wysokości odpowiadającej stawkom obowiązującym w miejscu wykonania czynności, a w uzasadnionych przypadkach, za zgodą strony lub ministra właściwego do spraw zagranicznych – w wysokości odpowiadającej stawkom wynikającym z umów zawartych między osobami wykonującymi powierzone czynności i konsulem;
- 3) kosztów bankowych;

4) kosztów zleczanych przez stronę doręczeń dokumentów, w tym dokumentów paszportowych.

3. Konsul pobiera przedpłatę na poczet wydatków po ustaleniu ich wysokości, a przed ich faktycznym poniesieniem.

4. W razie wzrostu wydatków powyżej wysokości ustalonej w sposób określony w ust. 2 konsul wzywa stronę do wpłacenia różnicy, wyznaczając termin, którego niedochowanie powoduje wstrzymanie biegu sprawy. Z należności wniesionej na pokrycie wydatków przysługuje zwrot tylko części niewydatkowanej.

Art. 116. Minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) czynności wykonywane przez konsula podlegające opłatom konsularnym oraz wysokość tych opłat wyrażoną w euro,
- 2) sposób pobierania i wnoszenia opłat konsularnych,
- 3) sposób dokonywania zwrotu opłat konsularnych,
- 4) sposób wnoszenia przedpłat na poczet wydatków ponoszonych przez konsula oraz zwrotu niewydatkowanej kwoty przedpłaty,
- 5) sposób ustalania waluty, w której pobierana będzie opłata konsularna, i sposób przeliczania opłat konsularnych wyrażonych w euro na tę walutę

– z uwzględnieniem zróżnicowania wysokości opłat za wykonywane czynności oraz zwiększonych kosztów ich wykonywania za granicą, jak również możliwości pobierania opłat konsularnych w walucie powszechnie używanej w państwie przyjmującym niebędącej walutą państwa przyjmującego albo innej walucie oraz właściwego przeliczania opłat wyrażonych w euro na tę walutę, także w przypadku zmian notowań kursów walut.

Art. 117. 1. Dla określonej grupy interesantów urzędu konsularnego w państwie przyjmującym można określić obniżoną wysokość opłat konsularnych za poszczególne czynności.

2. Minister właściwy do spraw zagranicznych może określić, w drodze rozporządzenia:

- 1) państwo przyjmujące oraz grupę interesantów, od których opłaty konsularne będą pobierane w obniżonej wysokości;
- 2) wykaz czynności, za których wykonanie opłaty konsularne będą pobierane w obniżonej wysokości, oraz wysokość tych opłat;

3) termin, do którego opłaty konsularne będą pobierane w obniżonej wysokości, lub warunek, którego zaistnienie będzie skutkowało przywróceniem pobierania opłat w pełnej wysokości.

3. Wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 2, minister właściwy do spraw zagranicznych bierze pod uwagę słuszny interes Rzeczypospolitej Polskiej wynikający z kierunków i celów polskiej polityki zagranicznej i uwzględnia także konieczność unikania nadmiernego uszczuplania dochodów budżetu państwa.

DZIAŁ V

Konsulowie honorowi

Art. 118. Konsulem honorowym Rzeczypospolitej Polskiej, zwanym dalej „konsulem honorowym”, może być obywatel polski lub cudzoziemiec stale zamieszkały w państwie przyjmującym, posiadający wysoki autorytet oraz dający rękojmię wykonywania działań zgodnie z interesami Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 119. 1. Ustanawia się następujące klasy konsulów honorowych:

- 1) honorowy konsul generalny;
- 2) konsul honorowy;
- 3) wicekonsul honorowy;
- 4) honorowy agent konsularny.

2. Ilekroć w niniejszym dziale jest mowa o konsulu honorowym, należy przez to rozumieć honorowego konsula generalnego, konsula honorowego, wicekonsula honorowego oraz honorowego agenta konsularnego.

Art. 120. 1. Konsula honorowego powołuje minister właściwy do spraw zagranicznych na okres pięciu lat na wniosek kierownika przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej w państwie przyjmującym.

2. Minister właściwy do spraw zagranicznych może odwołać konsula honorowego w każdym czasie.

Art. 121. 1. Powołując konsula honorowego, minister właściwy do spraw zagranicznych wskazuje siedzibę i wyznacza okręg konsularny, w którym konsul honorowy będzie wykonywał funkcje konsularne, określa klasę konsula honorowego oraz zakres funkcji konsularnych.

2. Okręg konsularny, w którym konsul honorowy wykonuje funkcje konsularne, stanowi część okręgu konsularnego konsula.

Art. 122. Zakres funkcji konsularnych konsula honorowego może być zmieniany przez ministra właściwego do spraw zagranicznych za zgodą konsula honorowego.

Art. 123. Powołanie konsula honorowego wymaga zgody państwa przyjmującego.

Art. 124. 1. Konsul honorowy podlega służbowo kierownikowi przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej w państwie przyjmującym.

2. W zakresie wykonywania funkcji konsularnych konsul honorowy podlega konsulowi, w którego okręgu konsularnym znajduje się wyznaczony mu okręg konsularny.

3. Kierownik przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej w państwie przyjmującym dokonuje rocznej oceny działalności konsula honorowego po uzyskaniu opinii konsula, któremu konsul honorowy podlega.

Art. 125. Na wniosek kierownika przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej w państwie przyjmującym i po uzyskaniu pozytywnej opinii konsula, któremu konsul honorowy podlega, minister właściwy do spraw zagranicznych może powołać konsula honorowego na kolejny okres pięciu lat. Wniosek składa się nie później niż na trzy miesiące przed upływem okresu, na jaki został powołany konsul honorowy.

Art. 126. Konsul honorowy przestaje wykonywać funkcje konsularne w przypadku:

- 1) cofnięcia zgody na jego działanie przez państwo przyjmujące;
- 2) przyjęcia przez ministra właściwego do spraw zagranicznych pisemnej rezygnacji złożonej przez konsula honorowego;
- 3) upływu okresu, na jaki został powołany konsul honorowy;
- 4) odwołania konsula honorowego.

Art. 127. Konsul honorowy wspiera konsula, któremu podlega, w zakresie:

- 1) ochrony praw i interesów Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli w państwie przyjmującym;
- 2) rozwijania przyjaznych stosunków oraz współpracy między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym;
- 3) umacniania więzi między Rzeczpospolitą Polską a obywatelami polskimi, osobami polskiego pochodzenia oraz osobami deklarującymi przynależność do Narodu Polskiego, zamieszkałymi w państwie przyjmującym;

- 4) rozwijania i pogłębiania współpracy gospodarczej, naukowej, technicznej oraz kulturalnej między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym, jak również promocji polskiej gospodarki, nauki i kultury oraz języka polskiego;
- 5) udzielania pomocy konsularnej.

Art. 128. 1. Konsul honorowy współdziała z kierownikiem przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej w państwie przyjmującym oraz konsulem, któremu podlega, a w szczególności:

- 1) przedstawia do uzgodnienia roczne plany pracy;
- 2) informuje o ważnych sprawach i wydarzeniach związanych z jego działalnością;
- 3) zawiadamia o przerwach w swojej działalności wynikłych z powodu choroby, urlopu oraz ważnych spraw osobistych;
- 4) zawiadamia o godzinach przyjmowania interesantów i zatrudnionych pracownikach.

2. Konsul honorowy składa kierownikowi przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej w państwie przyjmującym, za pośrednictwem konsula, któremu podlega, roczne sprawozdania ze swojej działalności.

Art. 129. 1. Konsul honorowy wykonuje funkcje konsularne w taki sposób, aby nie zachodził konflikt interesów między jego działalnością zawodową a wykonywaniem funkcji konsularnych.

2. Archiwum oraz dokumenty dotyczące funkcji konsularnych wykonywanych przez konsula honorowego są przechowywane oddzielnie od dokumentów dotyczących działalności zawodowej konsula honorowego oraz jego dokumentów prywatnych.

Art. 130. 1. Konsul honorowy nie otrzymuje wynagrodzenia z tytułu wykonywania funkcji konsularnych.

2. Konsul honorowy nie nabywa uprawnień z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych określonych w przepisach prawa polskiego.

Art. 131. Konsul honorowy ponosi wydatki związane z wykonywaniem funkcji konsularnych. Konsul honorowy ponosi w szczególności koszty najmu, wyposażenia i utrzymania siedziby, zatrudnienia pracowników, opłaty eksploatacyjne i administracyjne oraz wydatki związane z korzystaniem z usług telekomunikacyjnych, kosztami przesyłek pocztowych, podatkami i innymi daninami publicznymi, do których ponoszenia konsul honorowy jest zobowiązany przez państwo przyjmujące.

Art. 132. 1. W uzasadnionych przypadkach minister właściwy do spraw zagranicznych może powierzyć konsulowi honorowemu, na jego wniosek, wykonywanie określonych czynności, o których mowa w art. 28 ust. 1 pkt 1–4. Przepis art. 31 stosuje się odpowiednio.

2. Do postępowania przed konsulem honorowym stosuje się odpowiednio przepisy działu III.

Art. 133. 1. W przypadku, o którym mowa w art. 132 ust. 1, za wykonanie czynności konsul honorowy pobiera opłaty konsularne.

2. Pobrane opłaty konsularne konsul honorowy zalicza na poczet wydatków związanych z wykonywaniem funkcji konsularnych.

3. Opłaty konsularne pobierane przez konsula honorowego nie stanowią dochodu budżetu państwa.

Art. 134. 1. Konsul honorowy prowadzi rejestr czynności oraz przetwarza dane osobowe w nim umieszczone.

2. Rejestr czynności może być prowadzony w postaci papierowej, jeżeli jest to uzasadnione warunkami pracy konsula honorowego w państwie przyjmującym.

3. Konsul honorowy przekazuje prowadzony przez siebie rejestr czynności konsulowi, któremu podlega, po zaprzestaniu wykonywania funkcji konsularnych.

Art. 135. 1. Minister właściwy do spraw zagranicznych zapewnia konsulowi honorowemu dostarczenie flagi i godła Rzeczypospolitej Polskiej oraz tablicy urzędowej.

2. Minister właściwy do spraw zagranicznych zapewnia konsulowi honorowemu materiały promocyjne, informacyjne oraz inne, które uzna za niezbędne do wykonywania funkcji konsularnych.

Dział VI

Zmiany w przepisach obowiązujących i przepisy końcowe

Rozdział 1

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 136. W ustawie z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2011 r. Nr 118, poz. 687, z późn. zm.⁸⁾) w art. 20a ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Do postępowania prowadzonego na podstawie niniejszej ustawy, w zakresie w niej nieuregulowanym, stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, z tym że do postępowania w sprawie sprowadzenia zwłok i szczątków z zagranicy stosuje się przepisy ustawy z dnia ... – Prawo konsularne (Dz. U. poz.)”.⁹⁾

Art. 137. W ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 267, z późn. zm.⁹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 40 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Strona, która nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej lub innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, jeżeli nie ustanowiła pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego w Rzeczypospolitej Polskiej i nie działa za pośrednictwem konsula Rzeczypospolitej Polskiej, jest obowiązana wskazać w Rzeczypospolitej Polskiej pełnomocnika do doręczeń, chyba że doręczenie następuje za pomocą środków komunikacji elektronicznej.”;

2) w art. 229 po pkt 8 dodaje się pkt 8a w brzmieniu:

„8a) konsula – minister właściwy do spraw zagranicznych”.

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 144, poz. 853, z 2012 r. poz. 951, z 2013 r. poz. 1650 oraz z 2014 r. poz. 1741.

⁹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 183 i 1195 oraz z 2015 r. poz. 211.

Art. 138. W ustawie z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r. poz. 788, z późn. zm.¹⁰⁾) w art. 59 dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Oświadczenie, o którym mowa w § 1, można złożyć przed konsulem. Jeżeli orzeczenie o rozwodzie nastąpiło przed obcym sądem, termin trzech miesięcy liczy się od dnia uprawomocnienia się tego orzeczenia lub jego uznania. Konsul przekazuje oświadczenie do urzędu stanu cywilnego, który sporządził akt małżeństwa.”.

Art. 139. W ustawie z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2014 r. poz. 1392) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) konsulu – oznacza to konsula w rozumieniu ustawy z dnia – Prawo konsularne (Dz. U. poz.);”;

2) w art. 3 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Do postępowań w sprawach uregulowanych w ustawie, należących do właściwości konsułów, stosuje się przepisy ustawy z dnia – Prawo konsularne.”.

Art. 140. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. Nr 128, poz. 1403, z późn. zm.¹¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4 pkt 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2) placówce zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej, zwanej dalej „placówką zagraniczną” – oznacza to przedstawicielstwo dyplomatyczne, stałe przedstawicielstwo przy organizacji międzynarodowej, konsul generalny, konsul, wicekonsul, agencję konsularną, instytut polski lub inną placówkę podległą ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, mającą siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej,

3) konsulu – oznacza to konsula Rzeczypospolitej Polskiej w rozumieniu ustawy z dnia ... – Prawo konsularne (Dz. U. poz.);”;

2) uchyla się art. 21 i art. 22;

¹⁰⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2012 r. poz. 1529, z 2013 r. poz. 1439 oraz z 2014 r. poz. 1188 i 1741.

¹¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703, z 2006 r. Nr 170, poz. 1217 i 1218 i Nr 220, poz. 1600, z 2008 r. Nr 227, poz. 1505 oraz z 2009 r. Nr 161, poz. 1277.”

- 3) w art. 29:
- a) ust. 5 otrzymuje brzmienie:
- „5. Ambasadorowi, którego małżonek przebywa wraz z nim na placówce zagranicznej i nie jest zatrudniony na podstawie art. 31 ust. 1, przysługuje dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania rodziny.”,
- b) po ust. 5 dodaje się ust. 5a w brzmieniu:
- „5a. Przepis ust. 5 stosuje się do konsula, który kieruje konsulatem generalnym, konsulatem, wicekonsulatem lub agencją konsularną.”;
- 4) w art. 31:
- a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:
- „2. Małżonek ambasadora nie może podejmować zatrudnienia poza granicami kraju w czasie pełnienia funkcji przez współmałżonka, z zastrzeżeniem ust. 1.”,
- b) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
- „3. Przepis ust. 2 stosuje się do małżonka konsula, który kieruje konsulatem generalnym, konsulatem, wicekonsulatem lub agencją konsularną.”.

Art. 141. W ustawie z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 268 i 1038 oraz z 2014 r. poz. 1863) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 6 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
- „2. Do postępowań uregulowanych ustawą należących do właściwości konsula stosuje się przepisy ustawy z dnia – Prawo konsularne (Dz. U. poz.).”;
- 2) art. 12 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 12. Za paszporty i paszporty tymczasowe wydane przez konsula pobiera się opłatę w wysokości określonej w przepisach wydanych na podstawie ustawy z dnia – Prawo konsularne.”.

Art. 142. W ustawie z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1525) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 3 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
- „2. Do postępowań w sprawach uregulowanych w ustawie, a należących do właściwości konsulów, stosuje się przepisy ustawy z dnia – Prawo konsularne (Dz. U. poz.), o ile ustawa nie stanowi inaczej.”;

2) w art. 10 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Odmowa wydania wizy przez konsula następuje w formie decyzji.”.

Art. 143. W ustawie z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka (Dz. U. z 2014 r. poz. 1187) w art. 4 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Do postępowań w sprawach należących do właściwości konsulów stosuje się przepisy ustawy z dnia – Prawo konsularne (Dz. U. poz.).”.

Art. 144. W ustawie z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (Dz. U. Nr 220, poz. 1414 oraz z 2014 r. poz. 1741) uchyla się art. 14a.

Art. 145. W ustawie z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 2012 r. poz. 161 oraz z 2013 r. poz. 1650) w art. 10 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W sprawach uregulowanych w ustawie należących do właściwości konsulów stosuje się przepisy ustawy z dnia – Prawo konsularne (Dz. U. poz.), o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej.”.

Art. 146. W ustawie z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. poz. 1650 oraz z 2014 r. poz. 463 i 1004) w art. 5 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Do postępowań w sprawach uregulowanych w ustawie, należących do właściwości konsulów, stosuje się przepisy ustawy z dnia – Prawo konsularne (Dz. U. poz.), o ile ustawa nie stanowi inaczej.”.

Art. 147. W ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. poz. 1741 i 1888 oraz z 2015 r. poz. 262) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 12 otrzymuje brzmienie:

„Art. 12. 1. W sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 267, z późn. zm.¹²⁾).

2. Do spraw należących do właściwości konsulów stosuje się przepisy ustawy z dnia – Prawo konsularne (Dz. U. poz.).”;

2) w art. 133 ust. 10 otrzymuje brzmienie:

„10. W sprawach o odtworzenie treści aktu stanu cywilnego, przenoszenia do rejestru stanu cywilnego wpisów z ksiąg stanu cywilnego prowadzonych przed dniem

¹²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 183 i 1195 oraz z 2015 r. poz. 211.

1 stycznia 1946 r. i unieważnienia aktów stanu cywilnego przez wojewodę stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.”.

Rozdział 2

Przepisy końcowe

Art. 148. Przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy zmienianej w art. 140 niniejszej ustawy oraz na podstawie art. 16 ust. 5 i art. 32 ust. 2 ustawy uchylanej w art. 149 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 8, art. 43 i art. 116 niniejszej ustawy, nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 149. Traci moc ustawa z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2015 r. poz. 389).

Art. 150. Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel projektu ustawy

Zastąpienie obecnie obowiązującej ustawy z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2015 r. poz. 389) (dalej: ustawa o funkcjach konsulów RP) nowym aktem prawnym wynika z potrzeby stworzenia skonsolidowanej regulacji obejmującej funkcjonowanie polskiej służby konsularnej. Ponadto jest podyktowane koniecznością dostosowania zawartych w ustawie rozwiązań do wymogów konstytucyjnych i zobowiązań międzynarodowych wiążących Rzeczpospolitą Polską, a także do zmian organizacyjnych służby zagranicznej, którym uległa ona od 1984 r. Obecnie obowiązująca ustawa o funkcjach konsulów RP reguluje tylko część materii konsularnej, obejmującą podstawowe zagadnienia organizacyjne oraz określenie funkcji konsularnych. Uzupełniają ją trzy rozporządzenia: rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 28 sierpnia 2002 r. w sprawie udzielania przez konsula Rzeczypospolitej Polskiej pomocy finansowej oraz trybu postępowania przy jej udzielaniu (Dz. U. Nr 151, poz. 1262), rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 7 grudnia 2006 r. w sprawie konsulów honorowych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 239, poz. 1735) i rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie opłat konsularnych (Dz. U. poz. 522), a także zarządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 4 listopada 1985 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania przed konsulem (M.P. Nr 35, poz. 233), które – niezgodnie z delegacją ustawową, na jaką się powołuje, jak i z samą nazwą aktu – normuje nie tylko zagadnienia proceduralne, ale również kwestie organizacyjne (§ 2 i 3) i dotyczące funkcji konsularnych (§ 25 i 28–32), a ponadto zawiera ogólny przepis o opłatach konsularnych (§ 45).

Istniejącą sytuację, w której znaczna część materii konsularnej, w tym zagadnienia związane z prawami i obowiązkami obywateli, takie jak postępowanie przed konsulem czy problematyka opłat konsularnych, regulowana jest na poziomie aktu o randze niższej niż ustawa, należy określić jako wątpliwą pod względem zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.). Co więcej, w świetle art. 93 ust. 2 Konstytucji niezgodne z ustawą zasadniczą jest uregulowanie w zarządzeniu ministra zagadnień, które miałyby stanowić podstawę decyzji wobec obywateli, gdyż nie stanowi ono, w myśl art. 87

Konstytucji, źródła prawa powszechnie obowiązującego. Kwestia zgodności z Konstytucją uregulowania na poziomie zarządzenia ministra trybu postępowania przed konsulem była przedmiotem badania Trybunału Konstytucyjnego, który w wyroku z dnia 28 października 2014 r. (sygn. akt K 8/14) stwierdził niezgodność z ustawą zasadniczą takiego unormowania.

Uzasadnione wątpliwości natury konstytucyjnej wzbudzają także przepisy ustawy o funkcjach konsulów RP zawierające upoważnienia do wydania rozporządzeń (art. 16 ust. 5, art. 31 ust. 1 i 3 oraz art. 32 ust. 1), które nie obejmują wytycznych dotyczących treści tych aktów. Obowiązek zamieszczania przedmiotowych wytycznych ustanawia Konstytucja RP w art. 92 ust. 1. Obowiązująca ustawa budzi ponadto zastrzeżenia pod względem techniki legislacyjnej zastosowanej do jej redakcji, polegającej na bezpośrednim powtórzeniu niektórych funkcji konsularnych wyliczonych w innych ustawach, takich jak: ustawa z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych (Dz. U. z 2013 r. poz. 268 i 1038), ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. poz. 1650 oraz z 2014 r. poz. 463 i 1004), ustawa z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1525) – w zakresie art. 24 ustawy o funkcjach konsulów RP, ustawa z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 2012 r. poz. 161 oraz z 2013 r. poz. 1650) – w zakresie art. 25, ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka (Dz. U. z 2014 r. poz. 1187) – w zakresie art. 25a, ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r. poz. 788 i 1529, z 2013 r. poz. 1439 oraz z 2014 r. poz. 1188), ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. poz. 1741 i 1888) oraz ustawa z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (Dz. U. Nr 220, poz. 1414 oraz z 2010 r. Nr 217, poz. 1427) – w zakresie art. 26, ustawa z dnia 1 grudnia 1961 r. – Kodeks morski (Dz. U. z 2013 r. poz. 758 i 1014 oraz z 2014 r. poz. 1554), ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz. U. Nr 228, poz. 1368, z późn. zm.), ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 430) oraz ustawa z dnia 1 grudnia 1961 r. o izbach morskich (Dz. U. z 2009 r. Nr 69, poz. 599, z późn. zm.) – w zakresie art. 28, a także w powszechnie obowiązującym i bezpośrednio stosowanym akcie prawa unijnego, jakim jest rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 210/2009 ustanawiające Wspólnotowy

Kodeks Wizowy (kodeks wizowy) (Dz. Urz. UE L 243 z 15.09.2009, str. 1, z późn. zm.). Powtórzenie to jest zresztą niekonsekwentne, gdyż nie obejmuje wszystkich funkcji konsularnych. Należy też zauważyć, że funkcje określone w art. 25 i art. 25a wymienione są na równi z funkcjami zdefiniowanymi wyłącznie w ustawie o funkcjach konsulów RP, takimi jak: działanie w charakterze notariusza (art. 19), tłumacza przysięgłego (art. 20), dokonywanie legalizacji dokumentów (art. 21), doręczanie dokumentów i wykonywanie przesłuchań (art. 18), przyjmowanie określonych rzeczy do depozytu (art. 17) i udzielanie pomocy konsularnej (np. art. 13 i art. 16). Brakuje zatem odniesienia, które jednoznacznie wyjaśniałoby, że czynności określonych w art. 25 i art. 25a konsul dokonuje w trybie i zakresie wskazanym we właściwych przepisach. Tym samym obecnie obowiązująca ustawa stosuje technikę legislacyjną niezgodną z określonym w § 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. Nr 100, poz. 908) zakazem powtarzania przepisów zamieszczonych w innych ustawach oraz dających się bezpośrednio stosować postanowień aktów normatywnych ustanowionych przez organizacje międzynarodowe, którym Rzeczpospolita Polska przekazała kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach. Mając na uwadze powyższe zastrzeżenia, zasadne wydaje się zastąpienie ustawy z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów RP całkowicie nowym aktem prawnym.

Projekt nowej ustawy zawiera rozwiązania, których wprowadzenie konieczne było ze względu na obowiązujące Rzeczpospolitą Polską zobowiązania międzynarodowe. W szczególności konieczne było wprowadzenie do ustawy normy nakładającej na konsula obowiązek udzielania pomocy konsularnej obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej, które nie mają przedstawicielstwa dyplomatycznego ani urzędu konsularnego na terytorium państwa trzeciego. Obowiązek taki wynika z art. 20 ust. 2 lit. c oraz art. 23 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, str. 47), a jego zakres uszczegółowiony został w Decyzji Przedstawicieli Rządów Państw Członkowskich spotykających się w ramach Rady z dnia 19 grudnia 1995 r. dotyczącej ochrony obywateli Unii Europejskiej przez przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsularne (nr 95/553/WE) (Dz. Urz. UE L 314 z 28.12.1995, str. 73). Warto także wspomnieć, że w związku z konsolidacją unijnej polityki wizowej i wejściem w życie Wspólnotowego Kodeksu Wizowego oraz rozporządzenia nr 539/2001 z dnia 15 marca 2001 r. wymieniającego państwa trzecie, których

obywatele muszą posiadać wizy podczas przekraczania granic zewnętrznych, oraz te, których obywatele są zwolnieni z tego wymogu (Dz. Urz. UE L 81 z 21.03.2001, str. 65), przepisy materialne i proceduralne, a także dotyczące opłat i zwolnień od nich, które odnoszą się do wydawania wiz Schengen, normowane są obecnie w innym akcie prawnym niż ustawa krajowa. Projekt nowej ustawy uwzględnia również zmiany organizacyjne służby zagranicznej, które dokonały się w ciągu 30 lat, jakie minęły od przyjęcia obowiązującej ustawy o funkcjach konsułów. W szczególności mowa tu o wejściu w życie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. Nr 128, poz. 1403, z późn. zm.), która określiła wymogi, jakie musi spełniać członek personelu dyplomatyczno-konsularnego (art. 12 w zw. z art. 7 ust. 1 ustawy), oraz wprowadziła obowiązek złożenia przez kandydatów na konsułów egzaminu konsularnego (art. 21 ustawy). W celu bardziej efektywnego dysponowania zasobami pozostającymi w dyspozycji Ministerstwa Spraw Zagranicznych coraz częstszą praktyką w ostatnich latach jest tworzenie samodzielnych stanowisk konsularnych w przedstawicielstwach dyplomatycznych, a zatem powoływanie konsułów bez tworzenia wyodrębnionych urzędów konsularnych. Również ta praktyka wymaga precyzyjnej regulacji i zintegrowania jej w projektowanej ustawie z przepisami dotyczącymi urzędów konsularnych.

W projektowanej ustawie uwzględniono zmiany o charakterze cywilizacyjnym, takie jak zaawansowane wykorzystanie systemów informatycznych do tworzenia baz danych i przesyłania informacji. W związku z powyższym zdecydowano się wprowadzić możliwość składania wniosków o wszczęcie postępowania za pośrednictwem elektronicznej skrzynki podawczej (art. 71 i art. 72 ust. 2), wydawania decyzji w postaci elektronicznej (art. 79 ust. 1), doręczania stronie decyzji za pomocą systemu teleinformatycznego służącego do obsługi doręczeń (art. 65), wnoszenia środków odwoławczych za pośrednictwem elektronicznej skrzynki podawczej (art. 87 ust. 1, art. 91 i art. 92), jak również możliwość wykonywania odwzorowania cyfrowego akt sprawy, równoległą do dotychczasowej możliwości sporządzania notatek z tych akt (art. 59 ust. 2). Uwypuklono również zjawiska mające wpływ na funkcjonowanie służby konsularnej, takie jak zwiększony ruch turystyczny obejmujący często regiony odległe od granic RP i mało stabilne politycznie, jak również występowanie nowej fali emigracyjnej do niektórych państw Unii Europejskiej. W związku z powyższym wprowadzono do projektu przepisy określające zakres pomocy konsularnej (art. 20)

oraz wyliczające sytuacje, w których konsul zobowiązany jest do wsparcia bezpiecznego i sprawnego opuszczenia przez obywateli polskich zagrożonego obszaru (art. 34).

Mając na względzie powyższe argumenty, zdecydowano się uregulować materię konsularną – zagadnienia organizacyjne urzędów konsularnych, funkcje konsularne, postępowanie przed konsulem, opłaty konsularne oraz problematykę konsulów honorowych – w jednym akcie prawnym, któremu nadano nazwę „ustawa – Prawo konsularne”. Zgodnie bowiem z przyjętą praktyką legislacyjną normującą nazewnictwo ustaw, projektowana ustawa – Prawo konsularne całościowo regulować będzie materię konsularną, będącą zarazem odrębnym obszarem prawa. Odrębność ta przejawia się zarówno w specyfice funkcjonowania konsula, działającego w ramach trzech porządków prawnych: prawa polskiego, prawa państwa przyjmującego oraz prawa międzynarodowego (mającego, co więcej, niekiedy charakter zwyczajowy), jak i kompleksowego charakteru pozycji prawnej konsula, łączącego funkcje organu administracji publicznej (takiego jak: organ paszportowy, organ właściwy do wydawania wiz, organ działający w charakterze kierownika urzędu stanu cywilnego, organ administracji morskiej itp.), notariusza czy tłumacza przysięgłego. Specyfika i odrębność prawa dotyczącego konsulów znajduje potwierdzenie w podstawowej systematyce polskiego prawa administracyjnego, które wyłącza postępowanie przed konsulem i materię opłat konsularnych z zakresu regulacji podstawowych dla aktów odnoszących się do postępowania przed organami administracji publicznej, jakimi są ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2013 r. poz. 267 oraz z 2014 r. poz. 183) oraz ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2014 r. poz. 1628 oraz z 2015 r. poz. 222).

Określenie „prawo konsularne”, normujące w szczególności organizację i funkcjonowanie urzędów konsularnych oraz problematykę konsulów honorowych, zwyczajowo uznane jest za osobną materię prawną – podobnie jak prawo dyplomatyczne, z którym niekiedy jest łączone w jedną dziedzinę prawa („prawo dyplomatyczne i konsularne”) – zaś podstawowym aktem międzynarodowego prawa konsularnego jest Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych, sporządzona w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r. (Dz. U. z 1982 r. Nr 13, poz. 98). Równocześnie projektowana ustawa, regulując obszerną dziedzinę spraw, czyni to za pomocą

przepisów należących do różnych dziedzin prawa, normowanych wieloma ustawami (por. wyżej), a zatem – w świetle komentarza do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” – niewłaściwe byłoby nadawanie projektowi nazwy kodeksu¹⁾.

Dla porządku należy dodać, że proponowana skonsolidowana regulacja ma charakter pionierski w porządku prawnym Rzeczypospolitej Polskiej. Jak dotąd materia konsularna regulowana była jedynie częściowo na poziomie ustawowym. Obowiązującą ustawę o funkcjach konsulów RP poprzedziła ustawa z dnia 11 listopada 1924 r. o organizacji konsulatów i o czynnościach konsulów (Dz. U. Nr 103, poz. 944, z późn. zm.). Akt ten normował sprawy organizacyjne służby konsularnej oraz wymieniał niektóre z funkcji konsularnych, w pozostałym zakresie odsyłając do przepisów szczególnych. Nie obejmował natomiast problematyki opłat konsularnych, uregulowanej w przepisach wykonawczych do ustawy, ani postępowania przed konsulem. Przywołana ustawa została następnie uzupełniona ustawą z dnia 17 czerwca 1959 r. o uregulowaniu niektórych spraw konsularnych (Dz. U. Nr 36, poz. 225), mającą na celu dostosowanie trybu powoływania kierowników urzędów konsularnych do realiów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Podobne tendencje konsolidacyjne zauważalne są także w innych państwach. W 2012 r. Rada Ministrów Królestwa Belgii przyjęła projekt kodeksu konsularnego (*code consulaire*), unifikującego materię konsularną, rozproszoną dotychczas w różnych ustawach. Podobne podejście zdają się akceptować legislatorzy w innych państwach, *vide* przykład Niemiec, Belgii, Estonii i Finlandii.

2. Charakterystyka projektu ustawy – rzeczywisty stan oraz wskazanie różnic między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Tekst ustawy podzielony jest na sześć działów: (I) przepisy ogólne, (II) konsulowie i funkcje konsularne, (III) postępowanie przed konsulem, (IV) opłaty konsularne i wydatki, (V) konsulowie honorowi oraz (VI) zmiany w przepisach obowiązujących i przepisy końcowe.

¹⁾ G. Wierczyński, *Zasady techniki prawodawczej. Komentarz do rozporządzenia*, § 19, p. 7 w: *Redagowanie i ogłaszanie aktów normatywnych*, Warszawa: Wolter Kluwers Polska, 2010.

I. Przepisy ogólne

Wzorem innych ustaw regulujących funkcjonowanie innych organów i instytucji o szczególnym charakterze w życiu publicznym, takich jak: ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz. U. z 2014 r. poz. 164, 993 i 1585), ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599, z późn. zm.) i ustawa z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2014 r. poz. 635 i 993) oraz w nawiązaniu do tradycji z okresu II RP, z którą zerwała obowiązująca ustawa o funkcjach konsulów RP, art. 1 projektu zawiera przepis określający misję konsula Rzeczypospolitej Polskiej i wskazujący zadania, do których wykonywania został powołany jako organ: ochronę interesów Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli za granicą, umacnianie więzi między Rzeczpospolitą Polską a jej obywatelami i osobami pochodzenia polskiego zamieszkałymi w państwie przyjmującym, a także popieranie rozwoju współpracy gospodarczej – z uwzględnieniem wiodącej roli Ministra Gospodarki w tym zakresie oraz popieranie współpracy naukowej, technicznej i kulturalnej między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym. Art. 2 określa natomiast treść i systematykę ustawy.

Dalsze przepisy działu I zawierają definicje pojęć występujących w ustawie oraz podstawowe normy dotyczące organizacji urzędów konsularnych. Art. 3 definiuje terminy: „funkcje konsularne”, „państwo przyjmujące”, „okręg konsularny”, „personel dyplomatyczno-konsularny”, „urząd konsularny”, „urzędnik konsularny” oraz „pracownik konsularny”. Państwo przyjmujące definiowane jest przez odwołanie do Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych, sporządzonej w Wiedniu dnia 24 kwietnia 1963 r. Podobnie okręg konsularny, który pojmowany jest jako obszar wykonywania funkcji konsularnych w rozumieniu Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych. Personel dyplomatyczno-konsularny definiowany jest przez odwołanie do rozumienia tego pojęcia w ustawie o służbie zagranicznej.

Na szczególne wyjaśnienie zasługuje wprowadzenie pojęć urzędu, urzędnika i pracownika konsularnego. W projektowanej ustawie przyjęto, że urzędem konsularnym jest obsługujący konsula: konsulat generalny, konsulat, wicekonsulat albo agencja konsularna, jak też wydział konsularny lub inna komórka organizacyjna wyodrębniona w strukturze przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej. Pkt 6 omawianego artykułu wyjaśnia, kto jest urzędnikiem konsularnym, zaś

pkt 7 definiuje pracownika konsularnego. Pierwsza kategoria obejmuje konsula lub innego członka personelu dyplomatyczno-konsularnego, wykonujących funkcje konsularne w państwie przyjmującym. Natomiast mianem pracowników konsularnych zostali określone członkowie personelu pomocniczego urzędu konsularnego. Ust. 2 omawianego artykułu zawiera dyspozycję odpowiedniego stosowania ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2014 r. poz. 1114), ilekroć w projektowanym prawie jest mowa o „elektronicznej skrzynce podawczej”. W ust. 3 omawianego artykułu rozszerzono natomiast pojęcie „obywatela polskiego” na osoby prawne i jednostki organizacyjne, które mają siedzibę na terytorium RP, z wyłączeniem tych przepisów, które ze względu na swój charakter odnoszą się wyłącznie do osób fizycznych (jak udzielanie pomocy konsularnej lub finansowej, zdolność do wykonywania funkcji konsula honorowego itp.).

Istotną nowością mającą na celu uporządkowanie materii konsularnej i scalenie jej w jednym akcie prawnym jest uregulowanie w projektowanej ustawie warunków, które musi spełnić kandydat na urzędnika konsularnego (art. 4 i art. 5 ustawy). Ustawa stanowi, że kompetencję do wyznaczania na urzędnika konsularnego posiada dyrektor generalny służby zagranicznej. Powyższa regulacja czyni niniejszą ustawę spójną z ustawą o służbie zagranicznej, która w art. 24 ust. 1 przewiduje, że dyrektor generalny służby zagranicznej wyznacza stanowisko w służbie zagranicznej. Prawo konsularne precyzuje dalej (art. 4 ust. 2), że wyznaczenie na urzędnika konsularnego następuje po złożeniu z wynikiem pozytywnym egzaminu konsularnego. Jako że w świetle brzmienia art. 3 ust. 1 pkt 6 urzędnikiem konsularnym jest zarówno konsul (zob. art. 10), jak i inny członek personelu dyplomatyczno-konsularnego – nie podlega kwestii, że każdy urzędnik konsularny, a więc zarówno konsul, jak i inny członek personelu dyplomatyczno-konsularnego zobowiązani są złożyć z wynikiem pozytywnym egzamin konsularny.

Egzamin konsularny jest sprawdzianem wiedzy i umiejętności praktycznych kandydata na urzędnika konsularnego niezbędnych do wykonywania funkcji konsularnych w państwie przyjmującym. Egzamin obejmuje sprawdzenie wiadomości o państwie przyjmującym, współpracy i stosunkach między państwem przyjmującym a Rzeczpospolitą Polską, znajomości ustaw i innych aktów prawnych regulujących działalność i czynności konsula, znajomości aktów prawnych Unii Europejskiej, prawa

międzynarodowego, zwyczajów i praktyki międzynarodowej dotyczących wykonywania funkcji konsularnych, znajomości specyfiki wykonywania funkcji konsularnych w państwie przyjmującym, wiedzy o polityce Rzeczypospolitej Polskiej wobec Polonii i Polaków w państwie przyjmującym oraz praktycznych umiejętności załatwiania spraw i wykonywania czynności przez konsula.

Zgodnie z art. 6 przystąpienie do egzaminu konsularnego jest poprzedzone szkoleniem przedegzaminacyjnym kandydata na urzędnika konsularnego.

Egzamin konsularny przeprowadza komisja powołana przez dyrektora generalnego służby zagranicznej spośród członków personelu dyplomatyczno-konsularnego. Egzamin ten składa się z części pisemnej i ustnej, a do jego złożenia z pozytywnym wynikiem konieczne jest zaliczenie obu części egzaminu. Tryb i sposób przeprowadzania egzaminu konsularnego, w tym warunki jego zaliczenia oraz ponownego przystąpienia do niego w przypadku braku zaliczenia części pisemnej lub ustnej, a także sposób powoływania członków komisji egzaminacyjnej, ich liczbę, tryb pracy komisji egzaminacyjnej oraz tryb i sposób przeprowadzenia szkolenia przedegzaminacyjnego, a także sposób potwierdzania jego odbycia – określi rozporządzenie wydane przez ministra właściwego do spraw zagranicznych, które uwzględni potrzebę właściwego przygotowania kandydatów na urzędników konsularnych oraz konieczność prawidłowego i efektywnego przeprowadzenia egzaminu konsularnego.

Art. 9 projektu ustanawia katalog czterech tytułów konsularnych nadawanych przez dyrektora generalnego służby zagranicznej z uwzględnieniem stopnia dyplomatycznego posiadanego przez urzędnika konsularnego. Przepis ten stanowi ponadto, że urzędnik konsularny używa tytułów konsularnych za zgodą państwa przyjmującego.

II. Konsulowie i funkcje konsularne

Dział II ustawy poświęcony jest zagadnieniom organizacyjnym służby konsularnej oraz funkcjom konsularnym.

Rozdział 1 obejmuje przepisy organizacyjne dotyczące działalności konsulów. Art. 10 wprowadza definicję konsula: w rozumieniu ustawy jest nim kierownik urzędu konsularnego. Natomiast w okręgu konsularnym, w którym nie utworzono urzędu

konsularnego, konsulem jest urzędnik konsularny w przedstawicielstwie dyplomatycznym.

Art. 11 stanowi, że konsula powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw zagranicznych na wniosek dyrektora generalnego służby zagranicznej. Art. 12 stanowi, że powołując konsula, minister jednocześnie wyznacza siedzibę i okręg konsularny, w którym konsul będzie wykonywał funkcje konsularne.

Art. 13 określa, kto może zostać powołany na konsula, stwierdzając, że konsulem może być urzędnik konsularny dający rękojmię należytego wykonywania funkcji konsularnych. Zrezygnowanie z wyliczenia *expressis verbis* innych wymagań stawianych konsulom, jak uczyniono to w obowiązującej ustawie o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej – tj. niekaralności za przestępstwo popełnione z winy umyślnej, posiadania tytułu magistra lub równorzędnego oraz znajomości dwóch języków obcych. Przyjęto bowiem, że do konsula, w związku z art. 3 ust. 1 pkt 6 projektu, stosuje się wszelkie wymogi, jakie musi spełniać członek personelu dyplomatyczno-konsularnego w rozumieniu ustawy o służbie zagranicznej. Jakkolwiek sama ustawa o służbie zagranicznej nie zawiera odrębnej regulacji, która ustanawiałaby wymogi, jakie musi spełniać kandydat na członka personelu dyplomatyczno-konsularnego, to na podstawie jej art. 3 w zakresie nieuregulowanym w ustawie do osób wchodzących w skład służby zagranicznej, z wyłączeniem żołnierzy pełniących służbę w placówkach zagranicznych, stosuje się przepisy ustawy o służbie cywilnej (Dz. U. z 2014 r. poz. 1111 i 1199). Art. 4 ustawy o służbie cywilnej stanowi zaś, że może być w niej zatrudniona osoba, która: jest obywatelem polskim, z zastrzeżeniem art. 5, korzysta z pełni praw publicznych, nie była skazana prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe, posiada kwalifikacje wymagane na dane stanowisko pracy, cieszy się nieposzlakowaną opinią. W świetle powyższego uznać należy, że w przedmiotowym zakresie do konsulów oraz innych urzędników konsularnych należy stosować wymogi, o jakich mowa w art. 4 ustawy o służbie cywilnej.

Art. 14 reguluje kwestię podległości konsula i nadzoru nad nim, jak również wskazuje organ wyższego stopnia w stosunku do konsula. Zgodnie z projektowanym przepisem konsul podlega służbowo ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych. Minister ten sprawuje ponadto nadzór nad wykonywaniem przez konsula funkcji konsularnych.

W ramach sprawowanego nadzoru minister właściwy do spraw zagranicznych może formułować zalecenia, wiążące wytyczne (np. w zakresie ujednoczenia praktyki konsularnej) i żądać od konsula informacji (np. o określonych uwarunkowaniach lokalnych mających wpływ na pracę konsula), wyjaśnień oraz dokumentów. Wytyczne oraz zalecenia ministra nie mogą dotyczyć rozstrzygnięć co do istoty sprawy załatwianej przez konsula. Minister właściwy do spraw zagranicznych jest równocześnie względem konsula organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego, a co za tym idzie, rozpatruje odwołania od decyzji konsula, o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej.

Art. 15 stanowi, iż konsul może wykonywać funkcje konsularne poza okręgiem konsularnym jedynie na podstawie pisemnego upoważnienia ministra właściwego do spraw zagranicznych i za zgodą państwa przyjmującego. Obowiązek uzyskania zgody państwa przyjmującego wynika z art. 6 Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych.

Ponadto w art. 16 ust. 1 ustanowiono regułę, iż po powiadomieniu i w przypadku braku sprzeciwu państwa przyjmującego minister właściwy do spraw zagranicznych może powierzyć wykonywanie funkcji konsularnych na rzecz Rzeczypospolitej Polskiej kierownikowi przedstawicielstwa dyplomatycznego lub konsulowi państwa trzeciego. Na tych samych warunkach minister właściwy do spraw zagranicznych może powierzyć konsulowi wykonywanie funkcji konsularnych na rzecz państwa trzeciego (art. 16 ust. 2). Również i w tym przypadku brak sprzeciwu państwa przyjmującego wymagany jest przepisami Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych (art. 8 Konwencji).

Art. 17 ust. 1 precyzuje, iż konsul wykonuje funkcje konsularne osobiście. Na podstawie art. 17 ust. 2 konsul może upoważnić podległych mu urzędników konsularnych do wykonywania funkcji w jego imieniu. Upoważnienia dokonuje się formie pisemnej. Natomiast w świetle ust. 3 w szczególnie uzasadnionych przypadkach, za zgodą ministra właściwego do spraw zagranicznych, konsul może pisemnie upoważnić podległych mu pracowników konsularnych do wykonywania określonych czynności. Celem wprowadzenia tego przepisu jest umożliwienie konsulowi delegowania pewnych czynności – zwłaszcza w mniejszych placówkach – na pracowników konsularnych, którzy posiadają duże doświadczenie lub dysponują znajomością rzadkiego języka i mogą wspierać konsula w wykonywaniu lub

sprawdzeniu tłumaczeń. Projektowany wymóg uzyskania zgody ministra spraw zagranicznych na udzielenie przez konsula takiej delegacji ma zarazem zapewnić nad nią właściwą kontrolę, podobnie jak czasowe ograniczenie przedmiotowej delegacji, które umożliwi regularną weryfikację sposobu załatwiania danego rodzaju spraw przez pracownika konsularnego.

Rozdział 2 niniejszego działu dotyczy funkcji konsularnych. Podkreślenia wymaga, iż częścią ogólnie rozumianych funkcji konsularnych są także konkretne czynności konsularne wykonywane na rzecz zarówno obywateli polskich, jak i cudzoziemców w sprawach indywidualnych. Szczególną pozycję w tym rozdziale ma art. 18, określający zarówno niektóre funkcje konsularne *sensu stricto*, jak i kierunki działalności konsula. Podobnie jak w obowiązującej ustawie o funkcjach konsulów RP, jako pierwszoplanową funkcję konsularną uznano ochronę praw i interesów Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli w granicach dozwolonych przez prawo międzynarodowe (pkt 1). Kolejną funkcją konsularną jest działanie na rzecz rozwijania przyjaznych stosunków oraz współpracy między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym (pkt 2). W projekcie podkreślono rolę konsula w umacnianiu więzi między Rzeczpospolitą Polską a obywatelami polskimi i osobami polskiego pochodzenia, a także deklarującymi przynależność do Narodu Polskiego, zamieszkałymi w państwie przyjmującym (pkt 3). Wprowadzono też przepis pkt 4, obligujący konsula do podejmowania działań na rzecz polskiej mniejszości narodowej oraz praw i wolności osób należących do tej mniejszości, określonych w ustawodawstwie państwa przyjmującego, w umowach międzynarodowych, a także w dokumentach Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, wyznaczających powszechnie przyjęte w regionie OBWE standardy ochrony mniejszości. Tradycyjnie konsulowi przypada – w zakresie jego właściwości – funkcja strażnika umów międzynarodowych obowiązujących w stosunkach między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym (pkt 5). W przeciwieństwie do obowiązującej ustawy o funkcjach konsulów RP, projekt szeroko zakreśla zadania konsula dotyczące rozwoju i pogłębiania współpracy dwustronnej między RP a państwem przyjmującym. Obejmują one dziedzinę współpracy gospodarczej, naukowej, technicznej i kulturalnej. Konsul wykonuje również funkcje promocyjne w zakresie gospodarki, nauki i kultury polskiej. Zdecydowano się ponadto na powierzenie konsulowi funkcji promocji języka polskiego, szczególnie ważnej dla umacniania związków z Polakami zamieszkałymi za

granicą oraz rozwoju dwustronnych kontaktów społecznych i kulturalnych. Całokształt działań określonych w przepisie art. 18 pkt 6, określany mianem dyplomacji konsularnej (*consular diplomacy*²⁾), stanowi istotną część pracy konsulów, zwłaszcza w urzędach konsularnych będących samodzielnymi placówkami zlokalizowanymi poza stolicami państw przyjmujących. Choć rola konsula w zakresie pogłębiania współpracy dwustronnej i promocji poszczególnych dziedzin aktywności polskiej ma charakter pomocniczy w stosunku do działań prowadzonych przez przedstawicielstwa dyplomatyczne, funkcje konsularne – wykonywane zwłaszcza w warunkach rozbudowanej sieci urzędów konsularnych występującej na Wschodzie – stanowią istotne uzupełnienie tej działalności. Prowadzenie przez konsula działań z zakresu dyplomacji konsularnej ma bogate tradycje historyczne sięgające początków tej instytucji: oprócz udzielania pomocy konsularnej i bezpośrednich działań związanych z wykonywaniem władztwa administracyjnego w stosunku do obywateli, konsul dbał również o prestiż i promocję państwa wysyłającego oraz przyczyniał się do pogłębiania współpracy dwustronnej na poziomie lokalnym, w szczególności przez rozwój kontaktów społecznych i gospodarczych. Do tradycyjnych funkcji konsularnych należą też działania informacyjne, uregulowane w pkt 7 i 8 projektowanego artykułu. Zgodnie z tymi przepisami konsul przedstawia organom i opinii publicznej państwa przyjmującego informacje o polityce zagranicznej i wewnętrznej RP oraz o rozwoju jej gospodarki, nauki i kultury. Zaś na potrzeby zainteresowanych obywateli polskich i właściwych organów oraz instytucji RP konsul zapoznaje się i udziela informacji w zakresie sytuacji w państwie przyjmującym, w szczególności jego gospodarki, nauki i kultury oraz ustawodawstwa, a także umów zawieranych przez to państwo. Należy przy tym zaznaczyć, że wprowadzana norma wskazuje na kierunek działalności konsula i nie stanowi jego zobowiązania do udzielania wszelkich, w tym również wyspecjalizowanych, szczegółowych informacji z powyższych dziedzin (jak np. na temat stanu realizacji projektów badawczych w określonych ośrodkach naukowych państwa przyjmującego, linii orzeczniczej przyjmowanej przez sądy państwa przyjmującego w określonych rodzajach spraw itp.). Podobnie działalność konsula w obszarze jego funkcji informacyjnych w odniesieniu do ustawodawstwa w państwie przyjmującym nie może być postrzegana jako zadanie substytucji wobec tradycyjnie

²⁾ L. Halvard, I. Neuman, „Consular diplomacy” [w:] P. Kerr, G. Wissman (red.), *Diplomacy in a Globalizing World: Theories and Practices*, Oxford-New York: Oxford University Press, 2013, ss. 160–174.

realizowanych w drodze międzynarodowej pomocy prawnej wniosków o ustalenie treści obcego prawa. Ogólnie zdefiniowana w ustawie powinność konsula w zakresie zapoznawania się ze stanem prawa obcego nie może stanowić podstawy żądania przez polskie organy wymiaru sprawiedliwości przedkładania przez niego wyciągów z obcego prawa, które następnie stanowią podstawę orzekania przez te organy w sprawach indywidualnych. Realizacja zapotrzebowania polskich organów wymiaru sprawiedliwości w zakresie ustalania treści obcego prawa musi nadal odbywać się w ramach dostępnych mechanizmów międzynarodowej pomocy prawnej.

W projekcie uwypuklono funkcję interwencyjną konsula, nieobecną w obowiązującej ustawie o funkcjach konsulów RP. Zgodnie z art. 19 w razie powzięcia informacji, że obywatele polscy są traktowani w państwie przyjmującym przez jego władze w sposób mniej korzystny niż wynika to z obowiązujących w tym państwie przepisów, noszący znamiona dyskryminacji lub niezgodny ze standardami praw człowieka, konsul podejmuje stosowne działania zgodne z prawem międzynarodowym i prawem państwa przyjmującego. Podkreślenie funkcji interwencyjnej konsula uzasadnione jest koniecznością zapewnienia, aby obywatele polscy przebywający za granicą traktowani byli zgodnie z prawem państwa przyjmującego i prawem międzynarodowym, w szczególności ze zobowiązaniami tego państwa wynikającymi z umów międzynarodowych (jak np. dwustronne konwencje konsularne). Ponadto zakres interwencji konsula uzupełniono o niewzmiankowane dotąd w polskim prawie konsularnym standardy praw człowieka, określone m.in. w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, z późn. zm.) oraz Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych otwartym do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167), które wyznaczają minimalny standard traktowania cudzoziemców przez władze państwa przyjmującego.

Art. 20 dotyczy pomocy konsularnej (*consular protection*), po raz pierwszy wyodrębnionej w osobny przepis. Zawarte w przepisie wyliczenie sytuacji, w których obywatelowi polskiemu udzielana jest pomoc (tj. w razie poważnego wypadku lub ciężkiej choroby, aresztowania lub zatrzymania, aktu przemocy, którego ofiarą padł obywatel polski, zgonu, jak również w sytuacji konieczności nagłego powrotu osób pozbawionych środków finansowych do Rzeczypospolitej Polskiej albo państwa zamieszkania), określa najczęstsze przypadki wymagające pomocy konsularnej,

wskazane również w art. 5 przywoływanej Decyzji Przedstawicieli Rządów Państw Członkowskich spotykających się w ramach Rady z dnia 19 grudnia 1995 r. dotyczącej ochrony obywateli Unii Europejskiej przez przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsularne (nr 95/553/WE). Powyższa lista zgodna jest ze zwyczajowo przyjętym zakresem pomocy konsularnej, co potwierdza uregulowanie tej instytucji m.in. w ustawodawstwie niemieckim i fińskim. W myśl ust. 2 przywołanego przepisu pomoc konsularna udzielana jest w niezbędnym zakresie i przy zastosowaniu środków koniecznych do ochrony istotnych praw i interesów obywatela polskiego. Dyspozycja projektowanego przepisu wprowadza zatem normę kompetencyjną umożliwiającą – w zakresie działań konsula – realizację ogólnej zasady konstytucyjnych praw człowieka i obywatela, wyrażonej w art. 36 ustawy zasadniczej, która przyznaje obywatelowi polskiemu prawo do opieki ze strony Rzeczypospolitej Polskiej za granicą. Równocześnie podkreślenia wymaga, że dyspozycja art. 36 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej realizowana jest nie tylko przez pomoc konsularną, ale również przez ochronę dyplomatyczną (*diplomatic protection*), w tym dochodzenie przez państwo odpowiedzialności od innego państwa za szkodę wyrządzoną przez to państwo osobie fizycznej lub prawnej drugiego państwa w wyniku popełnienia bezprawnego aktu międzynarodowego³⁾.

Zgodnie z art. 21 konsul udziela pomocy konsularnej obywatelom tych państw członkowskich Unii Europejskiej, które nie mają przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego na terytorium państwa przyjmującego niebędącego państwem członkowskim Unii Europejskiej, w takim samym zakresie jak obywatelom polskim. Norma ta stanowi realizację prawa traktatowego, wynikającego z art. 23 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

Artykuły 22–30 wymieniają czynności konsula.

Zgodnie z art. 22 konsul wykonuje czynności dotyczące zabezpieczenia i realizacji spadków, darowizn lub innych praw majątkowych przysługujących Skarbowi Państwa. Uregulowanie to, co do zasady, nie różni się od obecnie obowiązującego.

Szerzej niż dotychczas zostało uregulowane przyjmowanie i przechowywanie przez konsula do depozytu dokumentów, środków finansowych i przedmiotów wartościowych

³⁾ Takie rozumienie tego terminu zostało też przyjęte w propozycji *Konwencji Narodów Zjednoczonych o ochronie dyplomatycznej*, opracowanej przez Komisję Prawa Międzynarodowego w 2006 r.

(art. 23). W przeciwieństwie do obowiązującej dyspozycji art. 17 ustawy o funkcjach konsułów RP, projektowana regulacja wprowadza uprawnienie konsula do przyjęcia depozytu jedynie na okres niezbędny do ochrony praw i interesów obywateli polskich. Zmiana ta ma na celu dostosowanie obowiązującego przepisu do realiów i umożliwienie likwidacji niepodjętych depozytów, przechowywanych w urzędach konsularnych lub przedstawicielstwach dyplomatycznych przez wiele lat. W tym celu wprowadzono do projektu mechanizm postępowania z niepodjętymi depozytami przez odesłanie do ustawy z dnia 18 października 2006 r. o likwidacji niepodjętych depozytów (Dz. U. Nr 208, poz. 1537 oraz z 2009 r. Nr 157, poz. 1241). Wypada dodać, że niezgłaszanie się właścicieli zdeponowanych przedmiotów spowodowane jest niekiedy niechęcią uiszczenia opłaty konsularnej za każdy rok ich przechowania, przewidzianej w przepisach wykonawczych o opłatach konsularnych, obowiązujących do 2002 r. W projektowanej regulacji przyjęto akcesoryjny charakter przyjmowania depozytów (pomoc świadczona przez konsula w niezbędnym zakresie czasowym w celu ochrony praw i interesów), w związku z czym zdecydowano się nie wprowadzać do przepisów wykonawczych opłaty za tę czynność. W projekcie przyjęto ponadto, że konsul odmawia przyjęcia do depozytu rzeczy, których przechowanie byłoby niemożliwe ze względu na ich właściwości lub znacznie utrudniałoby pracę urzędu konsularnego albo przedstawicielstwa dyplomatycznego.

W projektowanej ustawie po raz pierwszy unormowano też zagadnienie rzeczy znalezionych (art. 24), statuując możliwość ich przyjęcia, o ile zostanie uprawdopodobnione, że należą lub należały one do obywatela polskiego. Przepisy dotyczące rzeczy znalezionych zostały uzupełnione w odpowiednim zakresie przez odesłanie do właściwych przepisów ustawy o likwidacji niepodjętych depozytów. Sposób postępowania z przekazanymi konsulowi znalezionymi polskimi dokumentami paszportowymi, dowodami osobistymi i innymi dokumentami reguluje art. 25 projektowanej ustawy. Zgodnie z jego treścią konsul ma obowiązek przesłania tych dokumentów do organu, który je wydał.

Art. 26 określa funkcje konsularne w zakresie doręczeń, przesłuchań i przekazania do sądów i właściwych organów państwa przyjmującego wniosków o udzielenie pomocy prawnej w sposób analogiczny do obecnie obowiązującego art. 18 ustawy o funkcjach konsułów RP.

Art. 27 wprowadza nową regulację normującą przyjętą praktykę konsularną, zgodnie z którą na wniosek obywatela polskiego konsul występuje do sądów i innych organów państwa przyjmującego w sprawie uzyskania odpisów orzeczeń sądowych, dokumentów stanu cywilnego, świadectw pracy i innych dokumentów (pkt 1). Konsul wskazuje ponadto obywatelom polskim, na ich wniosek, urząd w kraju właściwy w danej sprawie (pkt 2), jak również (pkt 3) informuje ich o podmiotach świadczących pomoc prawną w państwie przyjmującym, w szczególności udzielaną bezpłatnie lub przez osoby posługujące się językiem polskim. Wprowadzenie dyspozycji zawartej w pkt 3 zastąpić ma obecny w obowiązującej ustawie o funkcjach konsulów RP art. 12 nakładający na konsula obowiązek reprezentowania interesów obywateli polskich, jeżeli z powodu nieobecności lub innej ważnej przyczyny nie mogą oni w odpowiednim czasie bronić swoich praw i interesów ani nie ustanowili pełnomocników (ust. 1), oraz dający konsulowi możliwość sprawowania zastępstwa obywateli polskich przed sądami i innymi organami państwa przyjmującego (ust. 2). Należy zauważyć, że wzmiankowany przepis w praktyce nie był stosowany ze względu na wewnętrzne przepisy prawne innych państw, w szczególności związane z koniecznością posiadania uprawnień zawodowych upoważniających do występowania przed miejscowymi sądami. Obowiązujący przepis powstał w specyficznych realiach Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (takich jak: restrykcyjna polityka paszportowa uniemożliwiająca częste wyjazdy za granicę, trudności z wymianą i transferem środków płatniczych za granicę, dążenie państwa do objęcia kontrolą jak najszerszej sfery kontaktów obywateli polskich z organami i instytucjami zagranicznymi itp.), które nie sprzyjały samodzielnemu dochodzeniu przez obywateli polskich ich praw i interesów za granicą. Tak szerokiego upoważnienia konsula do działań w charakterze *de facto* adwokata (pełnomocnika prawnego) nie przewidywała natomiast ustawa o organizacji konsulatów i o czynnościach konsulów z 1924 r., która nakazywała konsulom „bronić praw, mienia i interesów obywateli polskich, oraz udzielać im rad i pomocy, stosując się do praw i zwyczajów państw, w których [konsulowie] urzędują” (art. 15 ustawy). Ustawa uwypuklała więc charakter informacyjny i interwencyjny działań konsula, utrzymany w przedkładanym projekcie, nie wyposażając tego organu w funkcje, których na ogół nie może on pełnić w świetle miejscowych przepisów. Wypada dodać, że podobny model przewidują nowoczesne akty prawne regulujące materię konsularną w innych państwach (por. sekcja 22 ustawy Parlamentu Republiki Finlandii nr 498

z 1999 r., nakładająca na konsula obowiązek wsparcia w otrzymaniu porady lub innej pomocy prawnej osobie oskarżonej, o ile osoba taka zwróci się z takim wnioskiem; brak uprawnień do występowania w roli pełnomocnika prawnego przed sądami lub organami państwa przyjmującego zakłada też dekret Prezydenta Republiki Włoskiej nr 71 z 2011 r. o organizacji i funkcjach urzędów konsularnych). Dla porządku należy dodać, że konsul będzie mógł jednak podjąć się reprezentacji obywatela polskiego przed sądami lub innymi organami państwa przyjmującego w szczególnie wyjątkowych sytuacjach, które zgodnie z jego oceną będą wymagały podjęcia takich działań, o ile oczywiście konsul będzie posiadał odpowiednie uprawnienia wymagane przez prawo państwa przyjmującego. Taką legitymację daje konsulowi – na zasadach ogólnych – art. 18 pkt 1 i 19 projektowanej ustawy. Należy też pamiętać, że usunięcie przepisu o treści odpowiadającej obecnemu art. 12 ustawy o funkcjach konsulów RP nie będzie stanowiło przeszkody w stosunkach z państwem przyjmującym do podejmowania przedmiotowych działań. Zakres uprawnień konsula w relacjach dwustronnych wynika bowiem z Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych, której art. 5 lit. i przewiduje możliwość – pod określonymi warunkami – sprawowania przez konsula zastępstwa na rzecz obywatela państwa wysyłającego przed sądami lub innymi władzami państwa przyjmującego.

Art. 28 określa czynności konsula działającego w charakterze notariusza. Zgodnie z projektowanym przepisem konsul: sporządza i poświadcza wypisy, odpisy, wyciągi i kopie dokumentów, poświadcza własnoręczność podpisu, poświadcza datę okazania dokumentu, pozostawania osoby przy życiu lub w określonym miejscu oraz stawiennictwo lub niestawiennictwo osoby, a także sporządza akty notarialne.

Powyższe czynności konsul wykonuje na wniosek obywateli polskich lub właściwych organów w Rzeczypospolitej Polskiej, a także cudzoziemców lub właściwych organów państw obcych, jeżeli mają one wywrzeć skutek na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Konsul może sporządzić akt notarialny po uzyskaniu od Ministra Sprawiedliwości pisemnego upoważnienia, wydanego na wniosek ministra właściwego do spraw zagranicznych. Czynność ta została zastrzeżona zgodnie z intencją ustawodawcy dla sytuacji wyjątkowych. Jak się bowiem wydaje, forma aktu notarialnego, która w Rzeczypospolitej Polskiej może zostać nadana czynności wyłącznie przez przedstawicieli wyspecjalizowanego zawodu ze względu na konieczność zachowania bezpieczeństwa obrotu prawnego, nie powinna być stosowana

przez konsulów powszechnie. Podobnie jak w przypadku adwokatów nie ma obecnie przeciwwskazań do wykonywania czynności notarialnych bezpośrednio u osoby powołanej do działania w charakterze notariusza zgodnie z prawem państwa przyjmującego. Zgodnie z projektowaną regulacją konsul nie może natomiast sporządzić aktu poświadczenia dziedziczenia, ponieważ nie ma dostępu do systemów informatycznych używanych przez notariuszy w RP. Konsul nie będzie także przyjmował oświadczeń. Projektodawca świadomie wyłączył przyjmowanie oświadczeń do protokołu ze zbioru czynności notarialnych wykonywanych przez konsula. Na podstawie art. 104 § 3 i 4 ustawy – Prawo o notariacie oświadczenia przyjmowane w trybie ww. ustawy wymagają zaprotokołowania w formie aktu notarialnego, do którego sporządzenia konsul musi otrzymać pisemne upoważnienie od Ministra Sprawiedliwości wydane na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych, co czyni tę czynność długotrwałą i trudniej dostępną dla zainteresowanego. Mając na uwadze powyższe i w oparciu o stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości, w praktyce konsularnej zaniechano przyjmowania oświadczeń do protokołu o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, zastępując je procedurą poświadczania własnoręczności podpisu na pisemnych oświadczeniach osób zainteresowanych. Jednocześnie należy podkreślić, że w praktyce konsularnej nie występują inne przypadki, kiedy zachodzi potrzeba przyjęcia oświadczenia do protokołu w formie aktu notarialnego. Stąd w projekcie pominięto możliwość przyjmowania oświadczeń w trybie ustawy – Prawo o notariacie. Zgodnie z projektem czynności notarialne wykonywane przez konsula będą miały taką samą moc jak czynności wykonane przez notariuszy w Rzeczypospolitej Polskiej.

Podobnie jak w obecnej ustawie konsul uprawniony będzie do działania w charakterze tłumacza przysięgłego (art. 29) przez: (1) sporządzanie i poświadczanie tłumaczenia dokumentów z języka polskiego na język urzędowy lub powszechnie używany w państwie przyjmującym oraz z języka urzędowego lub powszechnie używanego w państwie przyjmującym na język polski, a także sprawdzanie i poświadczanie tłumaczenia tych dokumentów sporządzonego przez tłumacza lub inne osoby oraz (2) sporządzanie i poświadczanie odpisów dokumentów sporządzonych w języku urzędowym lub powszechnie używanym w państwie przyjmującym, a także sprawdzanie i poświadczanie odpisów dokumentów sporządzonych w języku urzędowym lub powszechnie używanym w państwie przyjmującym, sporządzonych przez tłumacza lub inne osoby. Tym samym zdecydowano się na rozszerzenie

kompetencji konsula o działanie w charakterze tłumacza przysięgłego również w odniesieniu do języka powszechnie używanego w państwie przyjmującym. W związku z tym, że czynności konsula w zakresie sporządzania i poświadczania tłumaczeń oraz odpisów mają taką samą moc jak czynności wykonywane przez tłumacza przysięgłego w Rzeczypospolitej Polskiej, pojawia się konieczność precyzyjnego wskazania, że do przedmiotowych czynności stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego (Dz. U. Nr 273, poz. 2702, z późn. zm.). Odwołania takiego brak jest w obowiązującej ustawie (por. art. 20 ustawy o funkcjach konsulów RP).

Art. 30 upoważnia konsula do legalizacji dokumentów urzędowych, sporządzonych lub uwierzytelnionych w państwie przyjmującym. Ust. 2 ww. regulacji precyzuje, na czym polega czynność legalizacji, wskazując, że wykonując ją, konsul w szczególności może poświadczyc autentyczność podpisu i charakter, w jakim działała osoba podpisująca dokument urzędowy lub dokonująca jego uwierzytelnienia, oraz tożsamość pieczęci albo stempla, którym jest opatrzony ten dokument. Należy jednocześnie zauważyć, że w związku z przystąpieniem RP do Konwencji znoszącej wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych, sporządzonej w Hadze dnia 5 października 1961 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 112, poz. 938), która w stosunku do RP weszła w życie dnia 14 sierpnia 2005 r., w wielu państwach konsulowie zwolnieni są z obowiązku legalizowania dokumentów, zaopatrywanych w klauzulę *apostille* nadawaną przez właściwe władze państwa, w którym dokument został sporządzony. Obecnie stronami ww. Konwencji jest ponad 100 państw.

W świetle art. 31 ust. 1 konsul wykonuje czynności na podstawie pisemnego upoważnienia wydanego przez ministra właściwego do spraw zagranicznych, zaś czynności legalizacyjne, notarialne i tłumaczeniowe wykonuje na podstawie pisemnego upoważnienia tego ministra wydanego w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości. Przepis ten nie dotyczy upoważnienia do sporządzania aktu notarialnego, o czym była już mowa powyżej (art. 28 ust. 3). Natomiast w ust. 2 przewidziano możliwość wyznaczenia przez ministra właściwego do spraw zagranicznych, w uzasadnionych przypadkach, konsulów właściwych do wykonywania jedynie określonych czynności. Celem tego unormowania jest bardziej ekonomiczne zarządzanie zasobami pozostającymi w dyspozycji przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych. Należy bowiem zauważyć, że utrzymywanie infrastruktury służącej do

wykonywania określonych czynności we wszystkich urządzeniach konsularnych i przedstawicielstwach dyplomatycznych może wiązać się z ponoszeniem nieproporcjonalnie dużych kosztów przeznaczonych na wyposażenie placówek; odnosi się to np. do wydawania wiz w państwach Unii Europejskiej lub państwach, których obywatele zwolnieni są z obowiązku wizowego, jeżeli w krajach tych znajduje się więcej niż jeden urząd konsularny RP. Należy przy tym zauważyć, że na wprowadzenie podobnych rozwiązań niejednokrotnie decydują się również inne państwa członkowskie UE. Podobna konstrukcja funkcjonuje w organizacji służby konsularnej Wielkiej Brytanii. Natomiast w sierpniu 2013 r. rząd Republiki Finlandii przedstawił fińskiemu parlamentowi (Eduskunta) projekt nowelizacji ustawy o czynnościach konsularnych i niektórych innych ustawach, wprowadzającej możliwość powierzenia wykonania określonych czynności – głównie paszportowych i wizowych – jedynie urządzeniom konsularnym wskazanym w akcie niższego rzędu.

Celem art. 32 jest wyliczenie w skonsolidowanej ustawie – Prawo konsularne wykonywanych przez konsula czynności wprowadzanych innymi ustawami. Oprócz aktów prawnych wymienionych w pkt I niniejszego uzasadnienia należą do nich:

- ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz. U. z 2012 r. poz. 576, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2014 r. poz. 295,
- ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2011 r. Nr 118, poz. 687, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2015 r. poz. 144),
- ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2014 r. poz. 1392),
- ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciw Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2014 r. poz. 1075),
- ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507, z późn. zm.).

Należy przy tym zauważyć, że wyliczone w przepisie czynności konsul wykonuje jako organ wskazany w przepisach szczególnych, na podstawie tych przepisów i w zakresie określonym w tych przepisach. Celem przepisu nie jest zatem przyjęcie przepisu kompetencyjnego, wyposażającego konsula w uprawnienie do wykonywania

określonych czynności (co stanowiłoby w istocie naruszenie § 4 ust. 1 Zasad techniki prawodawczej), a jedynie zebranie w jednym miejscu wyliczenia kompetencji, które rozproszone są w innych ustawach. Umieszczenie w projekcie przepisu wyliczającego czynności konsula określone w różnych ustawach uzasadnione jest nie tylko skonsolidowanym charakterem projektowanej ustawy, ale przede wszystkim walorem informacyjnym takiej normy, stanowiącym istotne ułatwienie dla interesantów zgłaszających się do konsula. Wypada dodać, że treść przepisu została istotnie uzupełniona i zaktualizowana w stosunku do niekompletnego i niejednokrotnie anachronicznego wyliczenia z ustawy o funkcjach konsulów RP, a także uwzględnia ona zmiany wprowadzane ustawą o cudzoziemcach oraz ustawą – Prawo o aktach stanu cywilnego. Jednocześnie w związku z niewielką frekwencją czynności konsula w stosunku do statków podnoszących polską banderę i ich załóg zdecydowano się na jedynie przykładowe wyliczenie tych czynności. Z tych samych powodów w sposób zbiorczy zostały też omówione czynności konsula mające na celu przeprowadzenie wyborów i referendum ogólnokrajowego. Kolejność poszczególnych czynności wyliczonych w przepisie odpowiada co do zasady tradycyjnej kolejności uwzględnionej w załączniku do rozporządzenia Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie opłat konsularnych – Taryfy Opłat Konsularnych.

Poza czynnościami wyliczonymi w ust. 1 konsul wykonuje ponadto inne czynności przewidziane przez prawo i zwyczaje międzynarodowe (art. 32 ust. 2).

W kolejnym przepisie (art. 33) zawarto katalog sytuacji, w których konsul odmówi (ust. 1) lub może odmówić stronie wykonania czynności (ust. 2). Oprócz obecnej w obowiązującej ustawie o funkcjach konsulów RP (art. 30 ustawy) dyspozycji, zgodnie z którą konsul odmówi wykonania czynności, która byłaby sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, konsul wyposażony został ponadto w uprawnienie do odmowy wykonania dla strony czynności, jeżeli jej wykonanie (1) mogłoby stanowić zagrożenie dla życia lub zdrowia jego lub innych osób, (2) mogłoby wywołać poważną szkodę albo (3) wymagałoby nieproporcjonalnie dużych nakładów, a istnieją inne możliwości wykonania czynności łatwo dostępne dla składającego wniosek.

Poprzez przyznanie konsulowi możliwości odmowy wykonania czynności w powyższym zakresie starano się zapewnić mu prawo do ochrony szczególnie ważnych wartości, takich jak życie i zdrowie (pkt 1), a także usprawnić działanie

urzędów konsularnych i przedstawicielstw dyplomatycznych przez zaprzestanie wykonywania czynności wymagających zbyt dużych nakładów: tworzących nieproporcjonalnie wysokie wydatki po stronie konsula, długotrwałych bądź nadmiernie formalizujących procedurę, o ile daną sprawę załatwić można w inny, łatwo dostępny dla wnioskującego sposób.

W art. 33 ust. 3 przewidziano ponadto, że konsul odmawia przyjęcia decyzji organu państwa przyjmującego dotyczącej obywatela polskiego. Odmawiając przyjęcia takiej korespondencji, konsul jednocześnie informuje ten organ o możliwości doręczenia jego decyzji przesyłką pocztową lub w inny sposób przewidziany przez prawo międzynarodowe. Wprowadzenie tej regulacji ma między innymi na celu ochronę interesów obywateli przed możliwymi niepożądanymi dla nich skutkami doręczeń uznanych przez władze państwa przyjmującego za prawidłowe, o ile doręczenie takie zostanie dokonane przez złożenie w urzędzie konsularnym lub przedstawicielstwie dyplomatycznym.

Kolejnym nowym przepisem w projekcie jest art. 34, poświęcony działaniu konsula w wypadku zaistnienia zdarzeń mogących powodować zagrożenie dla życia lub bezpieczeństwa obywateli polskich przebywających w okręgu konsularnym. W takich sytuacjach konsul podejmuje działania w celu wsparcia bezpiecznego i sprawnego opuszczenia przez nich zagrożonego obszaru. Wsparcie obywateli w tym zakresie jest istotnym elementem pomocy konsularnej, zyskującym na znaczeniu w realiach zwiększonego ruchu turystycznego, nieznajdujących porównania do sytuacji z 1984 r. Przepis art. 34 stosuje się odpowiednio (tj. na takich samych warunkach jak do obywateli polskich) do obywateli niereprezentowanych państw członkowskich UE w państwie przyjmującym, niebędącym państwem członkowskim Unii Europejskiej. Wypada przy tym zauważyć, że wykonywanie działań wynikających z dyspozycji art. 34 nie jest zaliczane do ściśle rozumianej pomocy konsularnej, zdefiniowanej w art. 20 projektu.

Zgodnie z art. 35 konsul może prowadzić wykaz obywateli polskich przebywających w okręgu konsularnym w celu sprawnego przeprowadzenia działań, o których mowa w art. 34. Do przedmiotowego wykazu wpisuje się obywateli polskich na ich wniosek, obejmujący przewidywany okres pobytu w okręgu konsularnym, imię, nazwisko, datę

urodzenia, adres miejsca pobytu oraz informacje umożliwiające nawiązanie z nimi bezpośredniego kontaktu.

Art. 36 przewiduje upoważnienie do prowadzenia przez konsula rejestrów spraw, rejestrów czynności, jak również rejestrów i ewidencji określonych odrębnymi ustawami i przetwarzania umieszczonych w nich danych osobowych na zasadach określonych w tych przepisach. Co do zasady rejestry te i ewidencje prowadzone są w postaci elektronicznej, jednakże w przypadkach uzależnionych np. od warunków technicznych działania konsula można je będzie również prowadzić w postaci papierowej. Dane cudzoziemców z prowadzonych przez konsula rejestrów spraw dotyczących wiz i zezwoleń na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego udostępnia się następującym podmiotom: Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Policji, Służbie Kontrwywiadu Wojskowego, Służbie Wywiadu Wojskowego i Straży Granicznej – w zakresie niezbędnym do realizacji ich ustawowych zadań. Przepis ten pozostaje bez uszczerbku w odniesieniu do dostępu tych i innych uprawnionych podmiotów do innych danych zgromadzonych w rejestrach i ewidencjach prowadzonych przez konsula na podstawie przepisów szczególnych zapewniających prawo dostępu do takich danych, w szczególności ustaw regulujących działanie tych podmiotów.

Art. 37 reguluje udzielanie przez konsula pomocy finansowej na pokrycie niezbędnych wydatków umożliwiających obywatelowi polskiemu przebywającemu w okręgu konsularnym powrót do Rzeczypospolitej Polskiej (tzw. pomocy finansowej). Ust. 2 szczegółowo wylicza dane, jakie muszą się znaleźć we wniosku o udzielenie pomocy finansowej. Natomiast przepis ust. 3 wylicza sytuacje, w których konsul może odmówić udzielenia pomocy finansowej:

- jeżeli pomoc poprzednio udzielona przez konsula została wydatkowana przez wnioskującego na cele inne niż na powrót do Rzeczypospolitej Polskiej albo do państwa zamieszkania,
- jeżeli wnioskodawca nie wywiązał się ze zobowiązań zaciągniętych w związku z udzieloną mu pomocą,
- jeżeli wnioskodawca ma możliwość uzyskania środków w celu pokrycia niezbędnych wydatków przez: (a) otrzymanie kwoty w wysokości wystarczającej na pokrycie kosztów powrotu, (b) opłacenie (przez inną osobę) biletu powrotnego, (c) odroczenie przez przewoźnika płatności za bilet powrotny, (d) skorzystanie

z kart płatniczych lub innych form zapłaty bezgotówkowej, (e) uzyskanie środków na pokrycie kosztów powrotu na terytorium RP na podstawie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2014 r. poz. 196 i 822).

Zgodnie z ust. 4 w wyjątkowych przypadkach pomoc finansowa może zostać udzielona z urzędu.

Ust. 5 precyzuje, że konsul udziela pomocy finansowej lub odmawia jej udzielenia w drodze decyzji.

Zgodnie z art. 38 konsul może udzielić pomocy finansowej niereprezentowanym obywatelom państw członkowskich UE przebywającym w państwie przyjmującym, które nie jest państwem członkowskim UE, o ile dane państwo członkowskie wyrazi zgodę na udzielenie takiej pomocy. Wprowadzenie takiego zastrzeżenia wynika z art. 6 ust. 1 Decyzji Przedstawicieli Rządów Państw Członkowskich spotykających się w ramach Rady z dnia 19 grudnia 1995 r. dotyczącej ochrony obywateli Unii Europejskiej przez przedstawicielstwa dyplomatyczne i konsularne (nr 95/552/WE). Należy przy tym zauważyć, że wprowadzenie wymogu uzyskania zgody państwa członkowskiego pełni funkcję gwarancji, analogicznej do warunkowania pomocy finansowej – w przypadku obywatela polskiego – od wpłacenia przez osobę trzecią na rachunek bankowy urzędu konsularnego, przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej albo ministra właściwego do spraw zagranicznych kwoty przeznaczonej dla wnioskodawcy w wysokości stanowiącej równowartość udzielanej pomocy finansowej lub złożenia przez wnioskodawcę zobowiązania zwrotu całości lub części otrzymanej kwoty, o czym mowa w art. 39 projektu.

Ponadto zdecydowano się na wprowadzenie możliwości udzielenia przedmiotowej pomocy bez uzyskania zgody właściwego państwa członkowskiego w sytuacjach szczególnie uzasadnionych, do których należą również – wskazane w art. 6 ust. 1 przywołanej decyzji – sytuacje nagłe, wyłączające obowiązek uzyskania wspomnianej zgody.

Art. 39 ustanawia warunki, jakie muszą zostać spełnione, aby konsul mógł udzielić pomocy finansowej. Ust. 1 stanowi, że warunkiem udzielenia pomocy jest: (1) dokonanie przez osobę trzecią wpłaty na rachunek bankowy urzędu konsularnego, przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej albo ministra właściwego do spraw zagranicznych kwoty przeznaczonej dla wnioskodawcy

w wysokości stanowiącej równowartość udzielanej pomocy finansowej albo (2) złożenie przez wnioskodawcę oświadczenia o zobowiązaniu się do zwrotu całości lub części otrzymanej kwoty. Ust. 2 precyzuje, że zwrot pomocy finansowej udzielonej pod warunkiem, o którym mowa w pkt 1 ust. 1, następuje w terminie wskazanym przez konsula. Termin zwrotu nie może być krótszy niż miesiąc i dłuższy niż trzy miesiące od dnia udzielenia pomocy finansowej.

Art. 40 stanowi, że osobom, o których mowa w art. 34, jak również ofiarom innych nadzwyczajnych zdarzeń losowych, konsul może w ramach posiadanych środków na pomoc konsularną udzielić pomocy finansowej bez spełnienia warunków, o których mowa w art. 39 ust. 1.

Kolejne przepisy (art. 41 i art. 42) dotyczą zasad zwrotu i dochodzenia zwrotu otrzymanej pomocy, wskazują organ będący wierzycielem zobowiązania z tytułu udzielonej pomocy, określają zasady egzekucji niezwróconej pomocy finansowej oraz termin przedawnienia roszczenia z tytułu pomocy finansowej. Zgodnie z tymi przepisami niespłacone w terminie zobowiązania podlegają egzekucji w trybie przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2014 r. poz. 1619), a wierzycielem zobowiązania jest minister właściwy do spraw zagranicznych.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach minister właściwy do spraw zagranicznych może (1) odroczyć termin zapłaty całości lub części należności albo rozłożyć płatność całości lub części należności na raty albo też (2) umorzyć zobowiązanie w całości lub części, w szczególności jeżeli egzekwowanie należności mogłoby prowadzić do pozbawienia dłużnika środków do utrzymania na poziomie najniższego wynagrodzenia za pracę pracownika.

Art. 43 wprowadza delegację ustawową do wydania rozporządzenia ministra właściwego do spraw zagranicznych, które określi: sposób dokumentowania udzielanej pomocy finansowej, sposób dokonywania wpłaty kwoty stanowiącej równowartość udzielanej pomocy finansowej, sposób spłaty pomocy finansowej udzielonej po złożeniu przez wnioskodawcę oświadczenia o zobowiązaniu się do zwrotu całości lub części otrzymanej kwoty, wzory wniosków o udzielenie pomocy finansowej oraz sposób ustalania wartości udzielanej pomocy finansowej w złotych lub w walucie, w której ona jest udzielana.

Art. 44 definiuje instytucję zapomogi, łączącą w jednym miejscu ustawy kwestie, które obecnie regulowane są zarówno na poziomie ustawowym (art. 16 ust. 4 ustawy o funkcjach konsulów RP), jak i w rozporządzeniu Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie udzielania przez konsula Rzeczypospolitej Polskiej pomocy finansowej oraz trybu postępowania przy jej udzielaniu (§ 8). Zgodnie z dyspozycją projektowanego artykułu konsul może udzielić zapomogi obywatelom polskim albo osobom polskiego pochodzenia przebywającym lub zamieszkałym w okręgu konsularnym, którzy znajdują się w niedostatku i nie mogą otrzymać pomocy z innych źródeł. Zapomoga może zostać przyznana w celu zapewnienia podstawowych potrzeb bytowych, w szczególności na zakup niezbędnych lekarstw, żywności, odzieży, pomocy szkolnych lub opłacenia kosztów niezbędnej opieki. W porównaniu z obowiązującą regulacją jasno sprecyzowano zakres podmiotowy beneficjentów zapomogi, tj. rozszerzono go *expressis verbis* o obywateli polskich. Należy bowiem zauważyć, że obowiązująca norma zakłada udzielanie zapomóg „osobom polskiego pochodzenia”, co – w świetle ustawy o repatriacji, późniejszej w stosunku do ustawy o funkcjach konsulów RP – może rodzić uzasadnione wątpliwości, czy obejmuje ona również w całości kategorię obywateli polskich. Ponadto zrezygnowano z ograniczenia udzielenia zapomogi jedynie do szczególnie uzasadnionych przypadków, gdyż w świetle sytuacji, z którymi mają do czynienia konsulowie, ograniczenie to uznać należy za nazbyt rygorystyczne. Jednocześnie – zgodnie z przepisem – zapomogi udziela się osobom, które udokumentowały swoją trudną sytuację, przy czym zapomogi w gotówce udziela się za pokwitowaniem.

Art. 45 inkorporuje do ustawy normę zwyczajową, zgodnie z którą ochrona dyplomatyczna (a zatem również pomoc konsularna⁴⁾) nie przysługuje obywatelom państwa wysyłającego, którzy posiadają równocześnie obywatelstwo państwa przyjmującego. Norma ta wynika bezpośrednio z art. 4 Konwencji w sprawie pewnych zagadnień dotyczących kolizji ustaw o obywatelstwie oraz protokołu dotyczącego przypadku bezpaństwowości, podpisanej w Hadze dnia 12 kwietnia 1930 r. (Dz. U. z 1937 r. Nr 47, poz. 361) i bezpośrednio wiążącej RP w stosunkach z 22 państwami, które ratyfikowały przywołaną Konwencję lub do niej przystąpiły. Przedmiotowa

⁴⁾ Por. stanowisko doktryny: P. Czubik, *Prawo dostępu do konsula w świetle prawa międzynarodowego, europejskiego i krajowego*, Kraków: Instytut Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2011, s. 229 i 234–5.

norma jest częścią prawa zwyczajowego (warto zauważyć, że w 1930 r. Konwencję podpisała większość członków Ligi Narodów), a omawiana norma jest powszechnie stosowana w państwach UE, niezależnie od tego, czy dane państwo związane jest Konwencją lub akceptuje inne przyjęte w niej rozwiązania. Świadectwem powszechności tej normy jest też zamieszczenie jej w obowiązujących aktach prawnych regulujących pracę konsula niektórych innych państw członkowskich UE, jak np. w niemieckiej ustawie o urzędach konsularnych, ich zadaniach i uprawnieniach z 11 września 1974 r. (tzw. Konsulargesetz). Należy ponadto zauważyć, że w związku z odpowiednim stosowaniem art. 17 i art. 34 do obywateli nierepresentowanych państw UE w państwie trzecim, norma art. 40 znajduje zastosowanie również do tej kategorii podmiotów.

III. Postępowanie przed konsulem

Dział trzeci ustawy reguluje postępowanie przed konsulem. Konieczność objęcia postępowania przed konsulem odrębną regulacją wynika z wyłączenia stosowania Kodeksu postępowania administracyjnego do przedmiotowego postępowania (art. 3 ust. 1 pkt 4 – o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej). Obecnie Kodeks postępowania administracyjnego stosowany jest więc – na mocy art. 31 ust. 2 ustawy o funkcjach konsulów RP – do postępowania w sprawach skarg i wniosków dotyczących działalności konsula, a także w sprawach odmowy wydania wizy dla członka rodziny obywatela UE [art. 10 ust. 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1525)]. W innych sprawach stosuje się natomiast przepisy zarządzenia Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie szczegółowego trybu postępowania przed konsulem.

Dotychczas w żadnej ustawie regulującej zagadnienia konsularne nie poświęcono postępowaniu przed konsulem tak wiele uwagi. Obecny projekt ustawy wypełnia istniejącą lukę prawną, polegającą na braku uregulowania przedmiotowego zagadnienia w akcie rangi ustawowej. Rozwiązania, jakie przyjęto w projekcie przedmiotowej ustawy, w wielu kwestiach są zbliżone do uregulowań zawartych w Kodeksie postępowania administracyjnego, należyte uwzględniają jednak odrębność instytucji

konsula w polskim systemie prawnym oraz potrzeby wynikające ze specyfiki jego pracy.

Potrzeba szczególnego, odrębnego od Kodeksu postępowania administracyjnego uregulowania trybu postępowania przed konsulem, jest uzasadniona swoistą rolą, zadaniami i usytuowaniem tego organu jako istotnie wyróżniającego się spośród innych organów administracji publicznej. Konsul, inaczej niż pozostałe polskie organy administracji, wykonuje funkcje poza granicami RP. Realizując powierzone zadania, kieruje się zarówno postanowieniami prawa krajowego, międzynarodowego, jak i prawa europejskiego, uwzględniając również normy prawa państwa przyjmującego. Liczne kompetencje konsula przyznane na mocy przepisów szczególnych powodują, że poza „tradycyjnymi”, właściwymi dla niego funkcjami ochronnymi, promocyjnymi, reprezentacyjnymi i informacyjnymi wykonuje szereg czynności należących w kraju do różnych podmiotów, w tym tych, które nie są organami administracji publicznej (notariusze, organy wymiaru sprawiedliwości, tłumacze przysięgli). Stąd uzasadnione jest stworzenie odrębnego trybu postępowania przed konsulem, który uwzględniając swoiste cechy tego organu, jednocześnie pozwoli na sprawne, nieobarczone nadmiernym formalizmem, ale zgodne z zasadami rządów prawa, załatwianie spraw.

Zasadność stworzenia odrębnego, uproszczonego względem Kodeksu, trybu postępowania przed konsulem, który uwzględniając swoiste cechy i ograniczenia tego organu, zagwarantuje poszanowanie praw stron postępowania, uzasadniają w szczególności następujące przesłanki:

- specyfika pracy poza granicami RP, wiążąca się z licznymi ograniczeniami, np. trudnością w realizowaniu stosowanych w kraju reguł doręczania korespondencji, informowania stron, dochowywania terminów przewidzianych w k.p.a., przeprowadzania dowodów etc.,
- obiektywne trudności w zapewnieniu nieograniczonego komunikowania się konsula ze stroną postępowania (np. w rozległych okręgach konsularnych, gdzie dystans do urzędu konsularnego może wynosić kilka tysięcy kilometrów, w okręgach konsularnych obejmujących kilka krajów, w okręgach objętych niepokojami społecznymi lub ze słabo rozwiniętą infrastrukturą itp.),
- częsta konieczność procedowania w szybkim, niejednokrotnie interwencyjnym trybie,
- zasadniczy brak występowania spraw spornych,

– skupienie w rękach konsula licznych zadań z wielu obszarów (np. sprawy stanu cywilnego, notarialne, morskie, wydawanie dokumentów paszportowych, z zakresu wymiaru sprawiedliwości itd.) niewsparte rozbudowanym aparatem administracyjno-obługowym.

Projektując nowe normy, starano się jednocześnie uregulować postępowanie przed konsulem w sposób tak prosty, jak to jest możliwe, mając na względzie zarówno nieefektywność tworzenia rozbudowanych rozwiązań proceduralnych funkcjonujących równolegle do Kodeksu postępowania administracyjnego, jak i konieczność dostosowania proponowanych przepisów do warunków pracy konsula, niejednokrotnie różniących się w poszczególnych państwach świata. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że przyjęty w projektowanej regulacji tryb postępowania będzie miał zastosowanie wyłącznie do postępowań prowadzonych przed konsulem. We wszystkich sprawach, w których rola konsula sprowadza się do pośredniczenia przy załatwianiu wniosków podlegających rozpoznaniu przez organ w kraju, merytoryczne rozpatrywanie sprawy będzie odbywało się w trybie i na zasadach Kodeksu postępowania administracyjnego – jako właściwego przed organami administracji w RP. Podobnie organy wyższego stopnia w stosunku do konsula będą, jak to ma miejsce obecnie, stosowały reguły kodeksowe w toku rozpoznawania zwyczajnych i nadzwyczajnych środków odwoławczych od rozstrzygnięć konsula.

Dział trzeci został podzielony na dwanaście rozdziałów: (1) przepisy ogólne, (2) strony, (3) załatwianie spraw, (4) terminy, (5) doręczenia, (6) wszczęcie postępowania, (7) dowody, (8) decyzje i postanowienia, (9) odwołania, zażalenia i wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy, (10) wznowienie postępowania oraz (11) zaświadczenia.

1. Przepisy ogólne

Rozdział 1 definiuje zasady ogólne. Art. 46 definiuje zasadę, że przepisy niniejszego działu stosuje się do postępowania w sprawach indywidualnych należących do właściwości konsula. Podkreślenia wymaga, iż przepisy szczególne mogą przewidywać odmienności w trybie postępowania przed konsulem. W szczególności ma to miejsce w sprawach wizowych prowadzonych na podstawie Wspólnotowego Kodeksu Wizowego.

Art. 47 przewiduje, że konsul załatwia sprawę przez wykonanie czynności lub wydanie decyzji. Norma ta stanowi usankcjonowanie najpowszechniejszego sposobu załatwiania

spraw przez konsula polegającego na wykonaniu wnioskowanej czynności. Zdecydowana większość spraw wpływających do urzędów konsularnych jest załatwiana przez wykonanie czynności wnioskowanej przez stronę. Załatwienie sprawy przez wydanie decyzji ma miejsce jedynie w nielicznych przypadkach, w szczególności w tych, w których podstawę do wydania decyzji stanowią odrębne przepisy prawa materialnego, tj.:

- art. 39 ust. 1 w zw. z art. 43 ust. 2 ustawy o dokumentach paszportowych (odmowa wydania i unieważnienie dokumentu paszportowego),
- art. 42 ust. 1 i 2, art. 66 ust. 1 w zw. z art. 75 ust. 1; art. 92 ust. 1 pkt 1 oraz art. 272 ust. 1 i 2 ustawy o cudzoziemcach (odmowa wydania lub cofnięcie zezwolenia na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego; odmowa wydania, cofnięcie lub unieważnienie wizy, odmowa wydania tymczasowego dokumentu podróży dla cudzoziemca),
- art. 10 ust. 3 i 4 ustawy o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (decyzja o odmowie wydania wizy członkowi rodziny obywatela UE),
- art. 5 ust. 4 w zw. z ust. 1; art. 11 ust. 1 ustawy o repatriacji (uznanie za osobę polskiego pochodzenia; przyrzeczenie wydania wizy w celu repatriacji),
- art. 12 ust. 1 i 2, art. 19 i art. 20 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka (Dz. U. z 2014 r. poz. 1187) (decyzja o przyznaniu, odmowie przyznania i unieważnieniu Karty Polaka).

Art. 48 określa formę porozumiewania się konsula ze stroną. Forma ta może być ustna lub pisemna, przy czym za formę pisemną uznaje się również komunikację za pomocą elektronicznej skrzynki podawczej. Ust. 2 określa język komunikacji ze stroną. Z obywatelem polskim konsul prowadzi korespondencję w języku polskim. Przepis ten stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 4 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 224 i Nr 84, poz. 455). Przyjęto natomiast zasadę, że konsul może porozumiewać się w innych językach z cudzoziemcem, osobą prawną i instytucją państwa przyjmującego. Podstawowym językiem komunikacji jest język urzędowy tego państwa albo inny język powszechnie stosowany w państwie przyjmującym. Na korespondencję w języku polskim konsul udziela odpowiedzi w tym języku.

Art. 49 formułuje zasadę przestrzegania z urzędu przez konsula właściwości rzeczowej i terytorialnej. Właściwość rzeczową ustala się na podstawie przepisów określających zakres działania konsula. Ust. 3 precyzuje, że właściwość terytorialną ustala się według miejsca przebywania lub miejsca zamieszkania strony w okręgu konsularnym albo miejsca, w którym nastąpiło zdarzenie powodujące wszczęcie postępowania. Spory o właściwość rozstrzygać będzie minister właściwy do spraw zagranicznych.

Jeżeli konsul nie jest właściwy do załatwienia sprawy bądź wniosek złożony został przez podmiot niebędący stroną (art. 50), konsul poucza składającego wniosek o organie właściwym do załatwienia sprawy lub o zasadach złożenia wniosku i zwraca wniosek składającemu. Od zasady tej przewidziano jeden wyjątek – jeżeli właściwy do załatwienia sprawy jest inny konsul mający siedzibę na terytorium tego samego państwa, konsul, do którego wpłynął wniosek, przekazuje go według właściwości, chyba że przepis szczególny (np. w postępowaniu o wydanie wizy) stanowi inaczej. Celem wprowadzenia tego przepisu jest ograniczenie nadmiernego formalizmu, który mógłby pojawić się, w przypadku gdy strona zwróci się do niewłaściwego konsula, mylnie identyfikując jego właściwość terytorialną, przez co musiałaby zostać odesłana do innego urzędu konsularnego (przedstawicielstwa dyplomatycznego) działającego w tym samym państwie i ponieść w związku z tym dodatkowe koszty lub przeznaczyć dodatkowy dzień na załatwienie określonej sprawy. Prostsze wydaje się w takiej sytuacji przekazanie wniosku według właściwości, o ile na przeszkodzie nie stoi przepis szczególny. Należy przy tym zauważyć, że istniejące ograniczenia działania urzędów konsularnych (w szczególności konieczność zastosowania nieproporcjonalnie dużych nakładów związanych z ponoszeniem kosztów przekazania za granicę błędnie skierowanego wniosku) uzasadniają stosowanie tej zasady wyłącznie do innych urzędów konsularnych (przedstawicielstwa dyplomatycznego) mających siedzibę w tym samym państwie.

W art. 51 uregulowano kwestię osobistego stawiennictwa strony. Konsul może wezwać stronę, aby stawiła się osobiście, jeżeli jest to niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy lub jeżeli przepis szczególny tak stanowi. Konsul powinien dołożyć starań, aby zadośćuczynienie wezwaniu nie było uciążliwe. Powinien np. uwzględnić wiek osoby wezwanej, a także przesłanki utrudniające lub uniemożliwiające osobiste stawiennictwo, jak na przykład stan zdrowia osoby wezwanej lub odległość miejsca zamieszkania strony od urzędu konsularnego (przedstawicielstwa dyplomatycznego),

zwłaszcza jeżeli znajduje się on w innym państwie. Ust. 3 precyzuje, jakie elementy powinno zawierać wezwanie. Wezwania można dokonać także telefonicznie. Tak dokonane wezwanie jest skuteczne, jeżeli nie ma wątpliwości, że dotarło do adresata. W przypadku gdy strona nie zastosuje się do wezwania do osobistego stawiennictwa, konsul pozostawia wniosek bez rozpoznania, o czym poucza stronę, dokonując wezwania. Konsul poucza stronę również o innych skutkach niestawiennictwa, jeżeli zostały określone w przepisach odrębnych. Koszty stawiennictwa strony nie podlegają zwrotowi. Przewidziane w projekcie uwolnienie konsula od ponoszenia kosztów stawiennictwa motywowane jest ponownie specyfiką wykonywania funkcji konsularnych poza granicami. Nieliczne przypadki spraw w postępowaniu przed konsulem, kiedy od strony, zwłaszcza w przypadkach wynikających z charakteru czynności, wymagane będzie osobiste stawiennictwo, o ile wiązałyby się dla konsula z koniecznością zwrotu kosztów, mogłyby w sposób bardzo znaczący obciążać budżet urzędu konsularnego (np. z tytułu kosztów stawiennictwa wnioskodawcy wizowego z państwa akredytacji konsula, które nie jest jednocześnie państwem siedziby urzędu konsularnego).

Art. 52 reguluje kwestię postępowania w sprawie zaginięcia lub zniszczenia akt przez zastosowanie w tym zakresie odesłania do ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm.). Wprowadzenie niniejszego odesłania uzasadnione jest możliwymi wątpliwościami związanymi z trybem procedowania, w przypadku gdy akta sprawy zostały zniszczone lub zaginęły. Wprawdzie sytuacje takie nie pojawiają się w praktyce konsularnej często (jeżeli kiedykolwiek), niemniej jednak z uwagi na potencjalną doniosłość skutków takiego zdarzenia powinny one zostać uregulowane w projektowanej ustawie.

2. Strony

Zgodnie z przyjętą w art. 53 definicją stroną w postępowaniu przed konsulem jest każdy, czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie. Stronami mogą być osoby fizyczne, prawne albo jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, przy czym ich zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych, o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej, ocenia się wedle właściwych przepisów Kodeksu cywilnego (art. 54). Strona może działać przed konsulem osobiście lub przez pełnomocnika będącego osobą fizyczną posiadającą pełną zdolność do

czynności prawnych, chyba że charakter czynności wymaga osobistego działania strony. Pełnomocnictwa udziela się na piśmie. Przyjęto ponadto zasadę, że w sprawach mniejszej wagi konsul może zrezygnować z żądania okazania pełnomocnictwa, jeżeli okoliczności sprawy w sposób niebudzący wątpliwości wskazują na to, że pełnomocnik działa z upoważnienia strony. Sytuacja taka może mieć miejsce w szczególności np. w sprawach legalizacji dokumentów, takich jak np. świadectwa czy dyplomy członków najbliższej rodziny (art. 55).

3. Załatwianie spraw

W art. 56 przyjęto zasadę załatwiania spraw przez konsula bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 30 dni od dnia wniesienia wniosku, przy czym informacja w sprawach konsularnych (tj. na temat funkcji konsularnych, obowiązków konsula, praw i obowiązków strony, zasad postępowania, wymogów formalnych wniosku czy lokalnych uwarunkowań działalności konsula itp.) powinna być udzielana niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia wniesienia wniosku o udzielenie informacji. W przypadku konieczności przedłużenia terminu załatwienia sprawy, konsul wyznaczy nowy termin jej załatwienia, informując o tym stronę.

Art. 57 daje konsulowi możliwość zwrócenia się do organów administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej lub w państwie przyjmującym o przekazanie dodatkowych informacji i opinii, jeżeli jest to niezbędne dla załatwienia sprawy. Wprowadzono jednocześnie zasadę wydłużenia terminu na załatwienie sprawy przez konsula do trzech miesięcy, jeżeli jest ono uzależnione od wykonania czynności lub przekazania opinii przez organ administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej lub w państwie przyjmującym.

W art. 58 przyjęto regułę, że jeżeli sprawa, która wpłynęła do konsula, podlega rozpatrzeniu przez organ administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej, konsul przekazuje sprawę do właściwego organu, informując stronę o spodziewanym terminie jej załatwienia.

Na mocy art. 59 stworzono możliwość udostępnienia stronie akt sprawy do wglądu na jej żądanie. Stronie zapewnione zostało też prawo sporządzania notatek z tych akt, jak również do dokonywania odwzorowania cyfrowego tych akt.

4. Terminy

Przy obliczaniu terminów w dniach, tygodniach i miesiącach zastosowano zasady analogiczne do obowiązujących w Kodeksie postępowania administracyjnego (art. 60).

Zgodnie z art. 61 ust. 1, jeżeli koniec terminu przypada na dzień ustawowo wolny od pracy, za ostatni dzień terminu należy uznać następny dzień powszedni, jednakże za dni ustawowo wolne od pracy uważa się również dni wolne od pracy zgodnie z prawem państwa przyjmującego. Przepis ten uwzględnia specyfikę funkcjonowania konsula w państwie przyjmującym, w którym kalendarz urzędowy może różnić się od polskiego nawet w stopniu znacznym (jak np. w państwach Afryki Północnej, Bliskiego Wschodu i Azji), a polskie przedstawicielstwa dyplomatyczne i urzędy konsularne co do zasady nie przyjmują regularnie interesantów w dni wolne w państwie przyjmującym i działają wówczas w trybie dyżurnym. W tej sytuacji nieracjonalne byłoby uznanie takich dni za ostatnie dni terminu, który może mieć wpływ na sytuację prawną strony, zwłaszcza jeżeli względy techniczne (niedostępność usług pocztowych, problemy transportowe itp.) mogłyby utrudnić stronie zachowanie terminu. Przedmiotowy przepis stanowi ponadto, że termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem pismo nadano jako przesyłkę rejestrowaną zarówno w polskiej, jak i zagranicznej placówce operatora pocztowego świadczącego usługi powszechne.

W art. 62 zawarto normy dotyczące przywrócenia terminu. Zgodnie z projektowaną regulacją na wniesienie podania w tej sprawie stronie, jeżeli ta uprawdopodobni, że uchybienie nastąpiło bez jej winy, przysługuje termin 14 dni od ustania przyczyny uchybienia terminu. Jednocześnie ze złożeniem wniosku należy dopełnić czynności, dla której był określony termin. O przywróceniu terminu postanawia konsul. Na postanowienie o odmowie przywrócenia terminu służy, na ogólnych zasadach, zażalenie.

5. Doręczenia

Zgodnie z normą art. 63 dokumenty i inne pisma doręcza się stronie, a gdy ustanowiła ona pełnomocnika, temu pełnomocnikowi, chyba że nie zamieszkuje on w okręgu konsularnym.

Stosownie do dyspozycji art. 64 ust. 1 doręczenia obejmujące dokumenty i pisma, o których mowa w art. 63, dokonuje się przez wręczenie stronie lub nadanie przesyłką

rejestrowaną w placówce pocztowej operatora pocztowego świadczącego usługi powszechne albo doręcza w inny sposób umożliwiający stwierdzenie daty odbioru.

Art. 64 ust. 2 i 3 przewiduje procedurę jednokrotnego ponowienia próby doręczenia powodującą, w razie jej nieskuteczności, skutek doręczenia po upływie dwudziestu jeden dni od dnia nadania przesyłki u operatora pocztowego świadczącego usługi powszechne albo w dniu otrzymania zwróconej przesyłki, jeżeli jej zwrot nastąpi wcześniej. Dokumenty lub pisma pozostawia się w aktach sprawy. Skutek doręczenia następuje również w przypadku odmowy przyjęcia przesyłki (art. 66). W takim przypadku przyjmuje się, że dokument lub pismo zostały doręczone w dniu, w którym nastąpiła odmowa przyjęcia.

Art. 65 ust. 1–7 przewiduje doręczanie za pomocą systemu teleinformatycznego, jeżeli strona złożyła wniosek o wszczęcie postępowania poprzez elektroniczną skrzynkę podawczą. Treść regulacji jest analogiczna do przewidzianej w art. 46 ust. 4–8 Kodeksu postępowania administracyjnego i przewiduje zarówno procedurę zawiadomiania adresata o doręczeniu pisma w formie dokumentu elektronicznego, jak i skutków nieodebrania przesyłki.

W art. 67 nałożono na strony i pełnomocników obowiązek zawiadomienia konsula o zmianie adresu do doręczeń. Niedopełnienie tego obowiązku powoduje, że korespondencja wysyłana na dotychczasowy adres będzie uznana za skutecznie doręczoną.

Zgodnie z art. 68 uregulowane w projekcie zasady doręczeń stosuje się odpowiednio do innych niż strona uczestników postępowania.

6. Wszczęcie postępowania

Art. 69 stanowi, iż postępowanie wszczyna się na wniosek strony lub z urzędu. Konsul wszczyna postępowanie z urzędu w celu ochrony praw Rzeczypospolitej Polskiej i jej obywateli, gdy ustawa tak stanowi lub gdy uzyska od władz państwa przyjmującego informację o zdarzeniu, które wymaga podjęcia odpowiednich czynności. Uzależnienie podjęcia działań od informacji przekazanych przez władze państwa przyjmującego dotyczy przede wszystkim sytuacji, w których konieczne staje się udzielenie pomocy

konsularnej (wypadki, akty przemocy itp.) lub podjęcie określonych działań, np. w interesie małoletniego obywatela polskiego.

Zgodnie z art. 70 datą wszczęcia postępowania na wniosek strony jest dzień doręczenia wniosku konsulowi. Ust. 2 precyzuje, że datą wszczęcia postępowania na wniosek strony wniesiony za pomocą elektronicznej skrzynki podawczej jest dzień wprowadzenia wniosku do systemu teleinformatycznego konsula.

W myśl art. 71 wniosek o wszczęcie postępowania można wnieść ustnie, pisemnie lub za pomocą elektronicznej skrzynki podawczej, chyba że przepis szczególny przewiduje określoną formę złożenia wniosku.

Art. 72 określa wymogi formalne dotyczące wniosku, tj. wskazanie imienia, nazwiska, adresu zamieszkania strony i podpisu (ust. 1), w tym wniosku składanego za pośrednictwem elektronicznej skrzynki podawczej. Zgodnie z ust. 3 wniosek dotknięty brakami dotyczącymi podpisu lub identyfikacji strony pozostawia się bez rozpoznania.

Żądanie wniosku składanego ustnie oraz imię i nazwisko strony wprowadza się do właściwego rejestru (art. 73 ust. 1). Powyższa regulacja pozwala na daleko idące odformalizowanie postępowania przed konsulem w sprawach dotyczących wykonania przez niego, najczęściej „od ręki”, prostych czynności materialno-technicznych (np. legalizacyjnych, notarialnych etc.). Oczekiwanie, aby w tego rodzaju sprawach strona występowała do konsula z wnioskiem pisemnym lub aby jej żądanie podlegało zaprotokołowaniu, byłoby przejawem nadmiernego zbiurokratyzowania postępowania i wpływałoby na wydłużenie terminu załatwiania spraw. Stąd projekt pozwala, aby w tego typu przypadkach wpływ wniosku był dokumentowany przez wprowadzenie zgłoszonego ustnie żądania do właściwego rejestru. Jeżeli jednak charakter sprawy wnoszonej ustnie tego wymaga, z wniosku składanego w tym trybie sporządza się protokół, który podpisuje konsul i strona. Przepis art. 72 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 74, jeżeli wniosek nie czyni zadość wymogom ustalonym w przepisach prawa właściwego dla danej czynności, należy wezwać wnoszącego do ich usunięcia w terminie 14 dni od daty wezwania, z pouczeniem, że ich nieusunięcie spowoduje pozostawienie wniosku bez rozpoznania.

7. Dowody

W art. 75 zawarta została zasada korzystania z oryginałów dokumentów

w postępowaniu dowodowym. Dopuszczalne jest przyjęcie odpisu dokumentu, jeżeli jego zgodność z oryginałem została poświadczona przez właściwy organ (krajowy lub obcy), a przepis szczególny nie wymaga złożenia oryginału. W projekcie zawarto też znane polskiemu prawu domniemanie faktyczne dotyczące prawdziwości materialnej faktów stwierdzonych dokumentem urzędowym.

W projektowanej regulacji uznano też, że za dowód można uznać oświadczenie strony lub innej osoby złożone do protokołu przed konsulem po pouczeniu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia (art. 76). Wprowadzenie tej ostatniej kategorii dowodowej przyczyni się do utrzymania sprawnego i odformalizowanego postępowania przed konsulem.

Zaproponowane w projekcie spektrum środków dowodowych należy uznać za w pełni wyczerpujące, biorąc pod uwagę zamierzony i obiektywnie uzasadniony uproszczony charakter postępowania przed konsulem. Dopuszczenie w tym postępowaniu rozbudowanych środków i reguł dowodowych właściwych dla Kodeksu postępowania administracyjnego, w szczególności charakteryzujących się wielością stron i uczestników, uznawać należy za zbędne w postępowaniu przed konsulem.

W art. 77 przyjęto zasadę, że konsul nie może żądać od strony dowodów, o ile jest możliwe ich ustalenie na podstawie prowadzonych przez konsula ewidencji, rejestrów i wykazów.

8. Decyzje i postanowienia

Art. 78 projektu powtarza przyjętą w Kodeksie postępowania administracyjnego zasadę, zgodnie z którą decyzja rozstrzyga sprawę co do istoty. Norma art. 79 określa niezbędne elementy decyzji, w tym decyzji w postaci elektronicznej, analogiczne do uregulowań § 107 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Art. 80 zawiera przesłanki odstąpienia przez konsula od uzasadnienia decyzji w całości lub w części, takie jak: względy obronności lub bezpieczeństwa RP albo ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Również decyzja uwzględniająca w całości żądanie strony nie wymaga sporządzenia uzasadnienia.

Art. 81 stanowi, że konsul, który wydał decyzję, jest nią związany od chwili jej doręczenia, o ile przepis szczególny nie stanowi inaczej. Ust. 2 tego artykułu

przewiduje, że decyzja konsula podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, gdy jest zgodna z żądaniem strony.

Na żądanie strony złożone w terminie czternastu dni od dnia doręczenia decyzji konsul może, w drodze postanowienia, uzupełnić decyzję co do rozstrzygnięcia lub prawa wniesienia odwołania (art. 82). Kolejny przepis tego rozdziału stanowi natomiast, że konsul z urzędu lub na żądanie strony może sprostować, w drodze postanowienia, błędy pisarskie oraz inne oczywiste omyłki w wydanych decyzjach.

Art. 84 upoważnia konsula do wydawania postanowień, jeżeli w toku postępowania wynikną kwestie wymagające rozstrzygnięcia, które nie dotyczą istoty sprawy. Odmowa wykonania czynności wnioskowanej przez stronę następuje także w drodze postanowienia. Norma ta stanowi jedną z fundamentalnych zasad postępowania przed konsulem, urzeczywistniającą postulowane odformalizowanie tej procedury. Przyjęcie takiej konstrukcji odpowiada istniejącej praktyce konsularnej, w której to z reguły strona wnioskuje o dokonanie określonej czynności (np. wydanie określonego dokumentu), a co za tym idzie, wykonanie czynności zgodne jest z żądaniem strony, stąd nie zachodzi potrzeba potwierdzenia wykonania czynności odrębnym dokumentem (czy to decyzją, czy też w innej sformalizowanej postaci), a tylko odmowa wykonania czynności powoduje konieczność wydania postanowienia. Unormowanie to pozostaje bez uszczerbku dla przepisów szczególnych, które mogą wymagać, aby odmowa wykonania czynności następowała w formie decyzji (por. decyzja o odmowie wydania paszportu – art. 39 ust. 1 ustawy o dokumentach paszportowych lub decyzja o odmowie wydania Karty Polaka – art. 19 ustawy o Karcie Polaka).

W drodze postanowienia następuje również umorzenie postępowania, jeżeli stało się ono bezprzedmiotowe lub jeżeli wnosi o to strona. Do postanowień stosuje się odpowiednio art. 79–83 (elementy, jakie musi zawierać postanowienie, odstąpienie od sporządzenia uzasadnienia, wykonanie, uzupełnienie, sprostowanie).

9. Odwołania, zażalenia i wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy

Norma art. 86 wyraża zasadę, że od rozstrzygnięcia konsula w drodze decyzji przysługuje odwołanie. W ust. 2 tego artykułu określono termin na wniesienie odwołania, który wynosi 14 dni od dnia doręczenia decyzji stronie. Termin ten jest tożsamy ze stosownym terminem zawartym w art. 129 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego.

Art. 87 stanowi, że odwołanie wnosi się pisemnie. Wymogi formalne dla odwołania są tożsame z wymogami formalnymi wniosków o wszczęcie postępowania i są określone w art. 70 i art. 72. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem konsula, który przesyła je do właściwego organu odwoławczego w Rzeczypospolitej Polskiej, wraz z aktami sprawy. Zgodnie z art. 70 datą wniesienia odwołania będzie dzień jego doręczenia konsulowi. Konsul przekazuje do kraju akta sprawy jednym z następujących sposobów: przesyłką rejestrowaną nadaną w placówce pocztowej operatora pocztowego świadczącego usługi powszechne, pocztą dyplomatyczną (która jest powszechną, choć ograniczoną co do częstotliwości formą służącą do przekazywania dokumentów z placówek zagranicznych i w odwrotnym kierunku) albo za pośrednictwem innych środków łączności będących w dyspozycji polskich urzędów konsularnych lub przedstawicielstw dyplomatycznych. Postępowanie przed organem odwoławczym regulują przepisy odrębne, tj. co do zasady przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego.

W myśl art. 88 decyzja nie podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania.

W art. 89 przewidziano, że jeżeli konsul uzna odwołanie od jego decyzji za zasadne, może wydać nową decyzję w sposób uwzględniający żądanie strony. Norma ta powtarza uregulowanie przewidziane w § 37 obowiązującego zarządzenia Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie szczegółowego trybu postępowania przed konsulem, a dotychczasowa praktyka konsularna niejednokrotnie wskazywała na konieczność powtórzenia rozwiązania dającego konsulowi sposobność do samokontroli w zakresie podejmowanych decyzji. Celem wprowadzenia omawianego przepisu jest uelastycznienie przedmiotowego postępowania, mogące przyczynić się do zaoszczędzenia czasu, który upływałby, gdyby oczywiście zasadne odwołanie wymagało przekazania do organu odwoławczego w kraju, co jednocześnie generowałoby niepotrzebne w tym przypadku koszty. Od nowej decyzji wydanej w tym trybie stronie służy odwołanie.

W art. 90 ust. 1 określono zasadę zaskarżalności postanowień wydanych w toku postępowania przez konsula. Termin na wniesienie zażalenia wynosi 7 dni od dnia doręczenia postanowienia stronie. Termin ten jest tożsamy z terminem zawartym w art. 141 § 2 Kodeksu postępowania administracyjnego. Wniesienie zażalenia nie

wywołuje skutku suspensywnego, przy czym konsul, który wydał postanowienie, może w uzasadnionych przypadkach wstrzymać jego wykonanie (art. 90 ust. 3).

Art. 91 zawiera odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów dotyczących odwołań w sprawach nieuregulowanych dotyczących zażaleń.

Art. 92 określa instytucję ponownego rozpatrzenia sprawy, którą przewidują przepisy ustaw szczególnych. Wprowadzenie tego mechanizmu jest podyktowane regulacjami ustawy o cudzoziemcach w odniesieniu do decyzji o odmowie udzielenia lub cofnięciu cudzoziemcowi zezwolenia na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego (art. 42 ust. 3 i 4 ustawy o cudzoziemcach) i decyzji o odmowie wydania wizy Schengen lub wizy krajowej (art. 76 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 2 ustawy o cudzoziemcach) oraz decyzji o cofnięciu lub unieważnieniu wizy Schengen lub wizy krajowej (art. 93 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy o cudzoziemcach). Zgodnie z projektowanym przepisem wniosek w przedmiotowej sprawie składa się na piśmie w terminie 14 dni od dnia doręczenia rozstrzygnięcia stronie. Decyzja konsula podjęta w wyniku ponownego rozpatrzenia sprawy jest ostateczna. W sprawach nieuregulowanych w przepisach szczególnych do postępowania wszczętego na wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy stosuje się przepisy projektowanej ustawy dotyczące postępowania przed konsulem.

10. Wznowienie postępowania

Całkowicie nowym uregulowaniem w postępowaniu przed konsulem jest instytucja wznowienia postępowania. Dotychczasowa praktyka wielokrotnie pokazywała, że brak nadzwyczajnych trybów odwoławczych stanowił trudność w procedurze przed konsulem. Proponowane w projekcie przepisy zostały oparte na analogicznych regulacjach Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 145–152).

W art. 93 zawarte zostały przesłanki wznowienia postępowania w sprawie zakończonej wykonaniem czynności przez konsula lub jego ostateczną decyzją. Zgodnie z projektowaną normą wznawia się postępowanie, gdy: (1) dowody, na których podstawie ustalono istotne dla sprawy okoliczności faktyczne, okazały się fałszywe, (2) wydanie decyzji lub wykonanie czynności nastąpiło w wyniku przestępstwa, (3) strona nie brała udziału w postępowaniu bez własnej winy, (4) wyjdą na jaw istotne dla sprawy nowe okoliczności faktyczne lub nowe dowody nieznanne konsulowi, a istniejące w dniu wydania decyzji lub wykonania czynności, (5) decyzję wydano lub

czynność wykonano bez uzyskania wymaganego prawem stanowiska innego organu, (6) decyzję wydano lub czynność wykonano w oparciu o inną decyzję lub rozstrzygnięcie sądu, które następnie zostało zmienione lub uchylone, (7) Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego została wydana decyzja lub wykonano czynność, (8) zostało wydane orzeczenie sądu stwierdzające naruszenie zasady równego traktowania, o którym mowa w ustawie z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. Nr 254, poz. 1700, z późn. zm.), jeżeli naruszenie tej zasady miało wpływ na wydaną decyzję lub wykonaną czynność.

Norma art. 94 określa terminy uchylecia decyzji lub czynności konsula. Ich uchylenie z przyczyn określonych w art. 93 pkt 1 i 2 nie może nastąpić, jeżeli od dnia wykonania czynności lub doręczenia decyzji upłynęło 5 lat, zaś w przypadku przyczyn określonych w art. 93 pkt 3–8 termin ten wynosi 3 lata.

Art. 95 stanowi, że wznowienie postępowania następuje z urzędu lub na żądanie strony, przy czym z przyczyny określonej w art. 93 pkt 3 i 7–8 nastąpić może ono tylko na żądanie strony.

Art. 96 wyznacza termin na wniesienie podania o wznowienie postępowania, który wynosi 30 dni od dnia, w którym strona dowiedziała się o okoliczności stanowiącej podstawę do jego wznowienia, a w przypadku, o którym mowa w art. 93 pkt 3 – 30 dni od dnia, w którym strona dowiedziała się o decyzji lub o wykonaniu czynności. Ust. 2 przewiduje, że w sytuacji określonej w art. 93 pkt 7 podanie o wznowienie postępowania wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

Art. 97 przewiduje, że wznowienie postępowania lub jego odmowa następuje w drodze postanowienia, na które przysługuje zażalenie.

Art. 98 stanowi, że konsul przeprowadza postępowanie co do przyczyn wznowienia postępowania oraz co do rozstrzygnięcia istoty sprawy.

W myśl art. 99 wznowione postępowanie kończy się decyzją konsula, w której: (1) odmawia on uchylenia dotychczasowej decyzji lub czynności, gdy stwierdzi brak podstaw do takiego uchylenia na podstawie art. 93, (2) uchyla dotychczasową decyzję,

gdy stwierdzi istnienie podstaw do jej uchylenia, orzekając jednocześnie co do istoty sprawy, albo (3) uchyła czynność, gdy stwierdzi istnienie podstaw do takiego uchylenia.

11. Zaświadczenia

Norma art. 100 przewiduje wydawanie zaświadczeń przez konsula na żądanie strony. W dotychczasowym stanie prawnym konsul miał ograniczoną możliwość realizacji potrzeb osób zainteresowanych uzyskaniem zaświadczenia, o ile wydania zaświadczenia nie przewidywał przepis szczególny. Projektowany przepis przewiduje, że konsul wydaje zaświadczenie, jeżeli: (1) przepis polskiego prawa wymaga urzędowego potwierdzenia określonych faktów lub stanu prawnego, (2) strona ubiega się o zaświadczenie ze względu na swój interes prawny w urzędowym potwierdzeniu określonych faktów lub stanu prawnego. Zaświadczenie powinno być wydane bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 14 dni od złożenia wniosku.

Art. 101 stanowi, że w przypadku gdy strona ubiega się o zaświadczenie ze względu na swój interes prawny w urzędowym potwierdzeniu określonych faktów lub stanu prawnego, konsul wydaje takie zaświadczenie wyłącznie wówczas, gdy przedmiotowe fakty lub stan prawny wynikają z prowadzonych przez konsula wykazów, ewidencji, rejestrów bądź z innych danych znajdujących się w jego posiadaniu. Przed wydaniem zaświadczenia konsul może przeprowadzić postępowanie wyjaśniające.

W myśl art. 102 odmowa wydania zaświadczenia bądź zaświadczenia o treści żądanej przez osobę ubiegającą się o jego wydanie następuje w drodze postanowienia, na które przysługuje zażalenie.

IV. Opłaty konsularne i wydatki

Dział IV dotyczy opłat konsularnych i reguluje te zagadnienia ich dotyczące, które normują kwestie związane z prawami i obowiązkami obywateli, a zatem powinny stanowić materię ustawową. Dotychczas materia opłat konsularnych uregulowana była w rozporządzeniu Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie opłat konsularnych. Ponieważ przepisy dotyczące opłat zostały poddane weryfikacji, aktualizacji i uporządkowaniu podczas przygotowań do wydania przywołanego rozporządzenia (tj. w 2012 r.), projekt ustawy zawiera zasadniczo przepisy przeniesione bez większych zmian z obowiązującego rozporządzenia. Zgodnie ze stanowiskiem Rządowego Centrum Legislacji zalecającym zawarcie podstawowych norm z zakresu opłat

konsularnych w akcie ustawowym, w projekcie ustawy znalazły się zasady pobierania opłat konsularnych, w tym pobierania ich w zmniejszonej wysokości, oraz odstąpienia od ich pobrania, zwolnień od opłaty konsularnej, a także pokrywania wydatków ponoszonych przez konsula w związku z wykonywaną czynnością, natomiast samo rozporządzenie ministra właściwego do spraw zagranicznych w sprawie opłat konsularnych, które będzie wydane na podstawie delegacji z art. 116 projektowanej ustawy, regulować będzie jedynie kwestie techniczne, takie jak: sposób pobierania i wnoszenia opłat i ich zwrotu, sposób wnoszenia przedpłat na poczet wydatków ponoszonych przez konsula oraz zwrotu niewydatkowanej kwoty przedpłaty, sposób przeliczania opłat konsularnych wyrażonych w euro na walutę, w której pobiera się opłaty konsularne. Rozporządzenie zawierać będzie także załącznik – Taryfę Opłat Konsularnych, zawierającą czynności wykonywane przez konsula podlegające opłatom konsularnym oraz wysokość tych opłat wyrażoną w euro.

Zgodnie z art. 103 konsul pobiera opłaty konsularne w sprawach paszportowych, obywatelstwa polskiego, wizowych i dotyczących wydawania zezwoleń na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego oraz innych w sprawach cudzoziemców, związanych z wydawaniem zaświadczeń i zezwoleń, legalizacyjnych, notarialnych i związanych ze sporządzaniem lub poświadczaniem tłumaczeń, dotyczących stanu cywilnego, z zakresu żeglugi morskiej i śródlądowej, a także innych określonych w przepisach odrębnych.

Konsul pobiera także opłaty za szczególny sposób wykonywania czynności (np. w sposób pilny lub poza siedzibą urzędu konsularnego albo przedstawicielstwa dyplomatycznego).

Ust. 3 tego artykułu stanowi, że opłaty konsularne stanowią dochód budżetu państwa.

Art. 104 stanowi, że wysokość opłaty konsularnej za wykonanie jednej czynności nie może przekroczyć 500 euro.

Według art. 105 do uiszczenia opłaty konsularnej obowiązana jest strona, która składa wniosek o wykonanie czynności podlegającej opłacie. Ust. 2 tego artykułu stanowi, że opłatę konsularną wnosi się przed wykonaniem czynności. Zgodnie z art. 106 ust. 3 opłatę konsularną pobiera się w walucie państwa przyjmującego. Dopuszczalne jest jednak pobieranie opłat konsularnych w innej walucie niż waluta państwa przyjmującego (ust. 4).

Art. 106 wprowadza zasadę, zgodnie z którą wniesiona opłata konsularna nie podlega zwrotowi, chyba że wnioskowana czynność nie została jeszcze rozpoczęta, a strona zażądała zaniechania wykonywania czynności. Za moment rozpoczęcia czynności należy uznać moment nadania jej biegu, po którym niemożliwe będzie jej wycofanie z systemów informatycznych obsługiwanych przez konsula (np. centralnej ewidencji paszportowej – w sprawach o wydanie dokumentu paszportowego), przekazanie wniosku do kraju (m.in. w sprawach z zakresu obywatelstwa polskiego) lub faktyczne rozpoczęcie wykonywania czynności (jak w przypadku m.in. tłumaczeń i czynności notarialnych). Opłata konsularna od wniosku o wykonanie czynności (np. za rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy krajowej) nie podlega zwrotowi.

Art. 107 przewiduje możliwość stosowania pobrania przez konsula opłaty konsularnej w obniżonej wysokości lub odstąpienia od jej pobrania. W wyjątkowych sytuacjach, na uzasadniony wniosek strony, konsul może pobrać opłatę konsularną w wysokości 25%, 50% albo 75% należnej opłaty. Rozpatrując wniosek strony, konsul bierze pod uwagę sytuację materialną lub osobistą strony (ust. 2).

W myśl art. 108 konsul może odstąpić od pobrania opłaty konsularnej od funkcjonariuszy organizacji międzynarodowych oraz osobistości życia politycznego państwa przyjmującego, jak również członków przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych państw trzecich w zgodzie z uznanym zwyczajem międzynarodowym. Konsul może ponadto w indywidualnych przypadkach pobrać opłatę w zmniejszonej wysokości lub zwolnić od opłaty konsularnej (odstąpić od jej pobrania), jeżeli służy to promocji języka polskiego, polskiej kultury, gospodarki, nauki, sportu, jak również interesów w dziedzinie polityki zagranicznej, współpracy rozwojowej lub w innych dziedzinach ważnych z punktu widzenia interesu publicznego albo jeżeli przemawiają za tym względy humanitarne.

Norma art. 109 ust. 1 przewiduje możliwość wprowadzenia innej wysokości opłat niż te wyszczególnione w przepisach wykonawczych do projektowanej ustawy (Taryfa Opłat Konsularnych), stosownie do przepisów umów międzynarodowych i uznanych zwyczajów międzynarodowych. Art. 109 ust. 2 umożliwia ponadto wprowadzenie wobec obywateli obcego państwa, na zasadzie wzajemności, opłat innych niż te zawarte w Taryfie Opłat Konsularnych, odpowiadających kwotom pobieranym przez władze tego państwa od obywateli polskich przez to państwo obce, jak również pobranie opłaty

za czynności, które zgodnie z przywołanym rozporządzeniem nie podlegają opłacie. W obu opisanych wyżej przypadkach pobieranie opłat konsularnych w wysokości, o której mowa w tym przepisie, następuje za zgodą ministra właściwego do spraw zagranicznych.

W art. 110 zawarty został katalog zwolnień od opłat konsularnych. Z opłat konsularnych wyłączone zostały czynności wykonywane na rzecz obywateli polskich w sprawach dotyczących ochrony przysługujących im praw w razie ich poważnego naruszenia przez władze państwa przyjmującego lub w związku z nieszczęśliwymi wypadkami lub innymi poważnymi zdarzeniami losowymi, których ofiarami stali się obywatele polscy, związanych z potwierdzeniem lub ustaleniem świadczeń z tytułu zaopatrzenia emerytalnego pracowników i ich rodzin, inwalidów wojennych i kombatantów oraz ich rodzin, z ubezpieczenia społecznego lub opieki społecznej, roszczeń związanych z uporczywym, dyskryminacyjnym lub oszukańczym naruszeniem praw osób wykonujących pracę zarobkową bądź roszczeń o naprawienie szkód wynikłych z wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, w związku z ubieganiem się o status weterana działań poza granicami państwa albo status weterana poszkodowanego w działaniach poza granicami państwa oraz korzystaniem z niego.

Zwolnione od opłaty są również czynności wykonywane na rzecz cudzoziemców, którym władze polskie udzieliły ochrony, w zakresie spraw związanych z ich przyjazdem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Nie pobiera się także opłaty konsularnej za czynności wykonywane na rzecz organów administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej oraz sądów i prokuratur, jak również w związku z zaistnieniem zdarzeń tworzących zagrożenie dla życia lub bezpieczeństwa obywateli polskich. Opłaty konsularne nie są również pobierane za czynności związane z dochodzeniem roszczeń alimentacyjnych lub z zakresu opieki nad małoletnimi lub ubezwłasnowolnionymi całkowicie obywatelami polskimi, a także w sprawach uregulowanych w ustawie o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, a także w sprawach odszkodowań i zadośćuczynienia za zbrodnie nazistowskie, komunistyczne i inne przestępstwa stanowiące zbrodnie przeciwko pokojowi, ludzkości lub zbrodnie wojenne, jak również za inne represje z motywów politycznych, oraz w ustawie o repatriacji.

Art. 111–113 dotyczą opłat za czynności wizowe. Art. 113 zawiera odesłanie do przepisów prawa Unii Europejskiej w sprawach opłat za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie jednolitej wizy Schengen oraz kategorii osób uprawnionych do zwolnienia od tych opłat. Powyższe kwestie regulowane są bowiem bezpośrednio we Wspólnotowym Kodeksie Wizowym oraz w postanowieniach umów o ułatwieniach wizowych zawieranych przez Unię Europejską⁵⁾ i zgodnie z zasadami techniki prawodawczej nie jest wskazane powtarzanie ich w innym akcie prawnym.

Art. 111 ust. 1 implementuje zasadę wyrażoną w dyrektywie 2004/38/WE w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich, zmieniającej rozporządzenie (EWG) nr 1612/68 i uchylającej dyrektywy 64/221/EWG, 68/360/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/96/EWG (Dz. Urz. UE L 158 z 30.04.2004, str. 7), zgodnie z którą członkowie rodzin obywateli Unii Europejskiej uprawnieni są do zwolnienia z opłaty za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy. W przepisie przyjęto definicję członka rodziny obywatela UE, wyrażoną w art. 2 pkt 4 ustawy o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie i wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin. Równocześnie zdecydowano się zwolnić tę kategorię osób z opłaty za ponowne rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy.

⁵⁾ Obecnie obowiązuje 11 takich porozumień: Umowa między Unią Europejską a Republiką Albanii o ułatwieniach w wydawaniu wiz z 18 września 2007 roku (Dz. Urz. UE L 334 z 19.12.2007, str. 85); Umowa między Unią Europejską a Republiką Armenii o ułatwieniach w wydawaniu wiz z 17 grudnia 2012 r. (Dz. Urz. UE L 289 z 31.10.2013, str. 2); Umowa między Unią Europejską a Republiką Azerbejdżanu o ułatwieniach w wydawaniu wiz z 29 listopada 2013 r. (Dz. Urz. UE L 128 z 30.04.2014, str. 49); Umowa między Unią Europejską a Bośnią i Hercegowiną o ułatwieniach w wydawaniu wiz z 18 września 2007 roku (Dz. Urz. UE L 334 z 19.12.2007, str. 97); Umowa między Unią Europejską a Republiką Czarnogóry o ułatwieniach w wydawaniu wiz z 18 września 2007 roku (Dz. Urz. UE L 334 z 19.12.2007, str. 109); Umowa między Unią Europejską a Gruzją o ułatwieniach w wydawaniu wiz z 17 czerwca 2010 roku (Dz. Urz. UE L 52 z 25.02.2011, str. 34); Umowa między Unią Europejską a Republiką Mołdawii o ułatwieniach w wydawaniu wiz z 10 października 2007 roku (Dz. Urz. UE L 334 z 19.12.2007, str. 169); Umowa między Unią Europejską a Byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii o ułatwieniach w wydawaniu wiz z 18 września 2007 roku (Dz. Urz. UE L 334 z 19.12.2007, str. 125); Umowa między Unią Europejską a Federacją Rosyjską o ułatwieniach w wydawaniu wiz z 25 maja 2006 roku (Dz. Urz. UE L 129 z 17.05.2007, str. 27); Umowa między Unią Europejską a Republiką Serbii o ułatwieniach w wydawaniu wiz z 18 września 2007 roku (Dz. Urz. UE L 334 z 19.12.2007, str. 137); Umowa między Unią Europejską a Ukrainą o ułatwieniach w wydawaniu wiz z 18 czerwca 2007 roku (Dz. Urz. UE L 332 z 18.12.2007, str. 68). 1 lipca 2013 r. weszły w życie umowy zmieniające umowy o ułatwieniach wizowych z Republiką Mołdawii (Dz. Urz. UE L 168 z 20.06.2013, str. 3) oraz z Ukrainą (Dz. Urz. UE L 168 z 20.06.2013, str. 11). Ponadto Unia Europejska podpisała 26 października 2012 r. umowę o ułatwieniach w wydawaniu wiz z Republiką Zielonego Przylądka.

Obecnie obowiązujące przepisy, w tym definicja członka rodziny w ustawie o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin oraz art. 2 ustawy o cudzoziemcach, wykluczają z zakresu pojęcia „członek rodziny obywatela Unii Europejskiej” osoby będące członkami rodziny obywatela polskiego. W celu zniwelowania istniejącej i niemającej uzasadnienia różnicy w traktowaniu obu tych grup w aspekcie zwolnień z opłat za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy wprowadzono w art. 112 ust. 2 odpowiednie do wyrażonej w ust. 1 zwolnienie dla tej ostatniej kategorii osób, definiując ją przez analogię do przepisu ust. 1. W odróżnieniu jednak od definicji ustawowej, implementującej dyrektywę UE, w przypadku regulacji zawartej w przepisie art. 112 ust. 2 zrezygnowano z rozszerzania definicji zstępnego do osoby do 21. roku życia, co nie znajduje uzasadnienia w innych polskich przepisach. Przedmiotowa granica wieku została zatem ustalona na 18 lat.

Art. 112 stanowi, iż nie pobiera się opłaty konsularnej za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy dyplomatycznej lub służbowej. Zasada ta jest zgodna z możliwością wprowadzoną przez art. 16 ust. 5 lit. c Wspólnotowego Kodeksu Wizowego.

W przeciwieństwie do obowiązującego rozporządzenia w sprawie opłat konsularnych zdecydowano się na wyłączenie z ustawy szczegółowych przepisów dotyczących ulg i zwolnień w zakresie czynności paszportowych, powtarzających w istocie katalog ulg i zwolnień z ustawy o dokumentach paszportowych. Analogicznie postąpiono w stosunku do zasad zwrotu opłaty za wydanie paszportu unieważnionego na mocy decyzji, o której mowa w art. 38 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz ust. 3 ustawy o dokumentach paszportowych. Jednocześnie zdecydowano się wprowadzić w art. 114 odesłanie do odpowiedniego stosowania przywołanej ustawy, tak aby uwzględnić specyfikę zasad pobierania opłat konsularnych (przeliczania ich wysokości z wartości wyrażonej w walucie euro na inną walutę, zaokrąglania otrzymanej wartości nominalnej do pełnej jednostki itp.).

Art. 115 wprowadza zasadę, że strona lub inny podmiot pokrywa udokumentowane wydatki konsula związane z wykonywaniem czynności. Konsul pobiera przedpłatę na poczet wydatków, po ustaleniu ich wysokości, a przed ich faktycznym poniesieniem. Konsul pobiera przedpłatę na poczet wydatków w szczególności z tytułu: (1) opłat

należnych organom administracji publicznej państwa przyjmującego lub organom wymiaru sprawiedliwości tego państwa, (2) kosztów zaangażowania adwokatów, notariuszy, tłumaczy i biegłych oraz innych osób, którym powierzono wykonywanie czynności urzędowych, w tym niezbędnych kosztów podróży – w wysokości odpowiadającej stawkom obowiązującym w miejscu wykonania czynności, a w uzasadnionych przypadkach, za zgodą strony lub ministra właściwego do spraw zagranicznych – w wysokości odpowiadającej stawkom wynikającym z umów zawartych między osobami wykonującymi powierzone czynności i konsulem, (3) kosztów bankowych oraz (4) kosztów zleczanych przez strony doręczeń dokumentów, w tym dokumentów paszportowych.

W razie wzrostu wydatków powyżej wysokości ustalonej w sposób określony w ust. 2 konsul wzywa stronę do wpłacenia różnicy, wyznaczając termin, którego niedochowanie powoduje wstrzymanie biegu sprawy. W ust. 3 podtrzymano zasadę, że z należności wniesionej na pokrycie wydatków przysługuje zwrot tylko części niewydatkowanej.

Art. 116 zawiera delegację ustawową do wydania przez ministra właściwego do spraw zagranicznych rozporządzenia w sprawie opłat konsularnych i wytyczne do treści tego aktu.

Art. 117 umożliwia ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych obniżenie w drodze rozporządzenia wysokości opłat konsularnych za poszczególne czynności, biorąc pod uwagę słuszny interes Rzeczypospolitej Polskiej wynikający z kierunków i celów jej polityki zagranicznej. Rozporządzenie to wskaże zarówno państwo przyjmujące, jak i grupę interesantów urzędu konsularnego zobowiązanych do wniesienia opłaty konsularnej, do których takie obniżenie będzie miało zastosowanie. Obniżenie takie następuje na czas wskazany w rozporządzeniu lub do chwili ziszczenia się warunku w nim określonego.

V. Konsulowie honorowi

Dział V projektowanej ustawy dotyczy konsulów honorowych Rzeczypospolitej Polskiej, zwanych w ustawie „konsulami honorowymi”. Materia ta dotychczas regulowana była rozporządzeniem Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 7 grudnia 2006 r. w sprawie konsulów honorowych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 239,

poz. 1735). Ujęcie zagadnień dotyczących konsulów honorowych w ostatnim dziale merytorycznym projektowanej ustawy wzorowane jest na systematyce Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych, która ostatni rozdział merytoryczny (III) poświęca konsulom honorowym. Zdawkowe potraktowanie tej instytucji w pierwotnym tekście ustawy o funkcjach konsulów RP, w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 marca 2001 r., ograniczające się zaledwie do dwóch ustępów art. 5 – tj. celu powołania instytucji i określenia, kto może być konsulem honorowym – związane było z praktycznym zanikiem tej instytucji w realiach PRL. Wspomniana wyżej nowelizacja obowiązującej ustawy, oprócz ogólnych norm dotyczących okręgu urzędu konsularnego kierowanego przez konsula honorowego i nadzoru nad jego działalnością, delegowała pozostałą część materii do rozporządzenia. Projektowana ustawa stanowi więc okazję do szerokiego uregulowania w ustawie materii dotyczącej powoływania konsulów honorowych i ich funkcji – analogicznie do materii dotyczącej konsulów (zawodowych).

Zgodnie z art. 118 konsulem honorowym może być obywatel polski lub cudzoziemiec stale zamieszkały w państwie przyjmującym, posiadający wysoki autorytet oraz dający rękojmię wykonywania działań zgodnie z interesami Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 119 ustanawia następujące klasy konsulów honorowych: honorowy konsul generalny, konsul honorowy, wicekonsul honorowy i honorowy agent konsularny.

Art. 120 i art. 121 regulują powoływanie konsulów honorowych i odpowiadają one dotychczas istniejącemu stanowi prawnemu i praktyce. Zgodnie z art. 120 konsula honorowego powołuje minister właściwy do spraw zagranicznych na wniosek kierownika przedstawicielstwa dyplomatycznego w państwie przyjmującym na okres 5 lat. Powołując konsula honorowego, minister właściwy do spraw zagranicznych wskazuje siedzibę i wyznacza okręg konsularny, w którym konsul honorowy będzie wykonywał funkcje konsularne, określa klasę konsula honorowego oraz zakres funkcji konsularnych (art. 122). Minister właściwy do spraw zagranicznych może odwołać konsula honorowego w każdym czasie.

Zgodnie z art. 122 zakres funkcji konsularnych konsula honorowego może być zmieniany przez ministra właściwego do spraw zagranicznych za zgodą konsula honorowego.

W art. 123 potwierdzona została ugruntowana reguła, że powołanie konsula honorowego wymaga zgody państwa przyjmującego.

W świetle art. 124 konsul honorowy podlega służbowo kierownikowi przedstawicielstwa dyplomatycznego w państwie przyjmującym, jednakże w zakresie wykonywania funkcji konsularnych konsul honorowy podlega konsulowi, w którego okręgu konsularnym znajduje się wyznaczony mu okręg konsularny, który opiniuje też jego działalność w związku z roczną oceną sporządzaną przez kierownika przedstawicielstwa dyplomatycznego.

Podobnie jak obecnie, projektowane przepisy przewidują możliwość (art. 125) powołania konsula na kolejne 5 lat, na wniosek kierownika przedstawicielstwa dyplomatycznego w państwie przyjmującym i po uzyskaniu pozytywnej opinii właściwego konsula (zawodowego). Wniosek w tej sprawie składać należy nie później niż na 3 miesiące przed upływem okresu poprzedniego powołania.

Art. 126 wylicza katalog sytuacji, w których konsul honorowy przestaje wykonywać funkcje konsularne, tj.: (1) cofnięcie przez państwo przyjmujące zgody na jego działanie, (2) przyjęcie przez ministra właściwego do spraw zagranicznych pisemnej rezygnacji złożonej przez konsula honorowego, (3) upływu kadencji i (4) odwołanie z pełnienia funkcji przez ministra właściwego do spraw zagranicznych.

Przepis art. 127 stanowi, że konsul honorowy wspiera konsula, któremu podlega, w zakresie podstawowych funkcji konsularnych, tj.: (1) ochrony praw i interesów obywateli RP w państwie przyjmującym, (2) rozwijania przyjaznych stosunków oraz współpracy między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym, (3) umacniania więzi między Rzeczpospolitą Polską a obywatelami polskimi, osobami polskiego pochodzenia oraz deklarującymi przynależność do Narodu Polskiego zamieszkałymi w państwie przyjmującym, (4) rozwijania i pogłębiania współpracy gospodarczej, naukowej, technicznej oraz kulturalnej między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym i promocji gospodarki, nauki i kultury RP oraz języka polskiego, a także (5) udzielania pomocy konsularnej. Wyliczenie w projekcie funkcji promocyjnych oraz udzielania pomocy konsularnej stanowi *novum* omawianego przepisu, odzwierciedlające zarazem zadania powszechnie pełnione przez konsulów honorowych RP.

Art. 128 zobowiązuje konsula honorowego do współdziałania z kierownikiem przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej oraz z konsulem, któremu podlega.

Art. 129 wymaga, aby konsul honorowy wykonywał funkcje konsularne w taki sposób, aby nie zachodził konflikt interesów między jego działalnością zawodową a wykonywaniem funkcji konsularnych. Kolejny wymóg wprowadzony w tym artykule dotyczy archiwum oraz dokumentów dotyczących funkcji konsularnych wykonywanych przez konsula honorowego. Stanowi on, że są one przechowywane oddzielnie od dokumentów dotyczących działalności zawodowej konsula honorowego oraz jego dokumentów prywatnych.

Art. 130 determinuje, że konsul honorowy nie otrzymuje wynagrodzenia z tytułu wykonywania funkcji konsularnych. Nie nabywa też uprawnień z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych określonych w przepisach prawa polskiego.

Konsul honorowy ponosi wydatki związane z wykonywaniem funkcji konsularnych. W szczególności są to: koszty najmu, wyposażenia i utrzymania siedziby, zatrudnienia pracowników, opłaty eksploatacyjne, administracyjne, telekomunikacyjne oraz wydatki związane z kosztami przesyłek pocztowych, podatkami i innymi daninami publicznymi, do których ponoszenia konsul honorowy jest zobowiązany przez państwo przyjmujące (art. 131).

Art. 132 przewiduje, że niektórzy konsulowie honorowi mogą zostać, w szczególnych przypadkach, upoważnieni do wykonywania określonych czynności konsularnych. Co do zasady jednak (z wyjątkiem szczególnych sytuacji, o których mowa w art. 131) nie przewiduje się wprowadzenia na szerszą skalę takiej praktyki, częściowo stosowanej w niektórych państwach (np. konsulowie honorowi Republiki Austrii, Królestwa Danii, Królestwa Niderlandów, Republiki Portugalskiej i Republiki Włoskiej uprawnieni są do przyjmowania wniosków wizowych i przekazywania ich do właściwych terytorialnie konsułów zawodowych, konsulowie honorowi Królestwa Niderlandów uprawnieni są również do wydawania zaświadczeń o zdolności obywateli tego państwa do zawarcia związku małżeńskiego, natomiast konsulowie Królestwa Szwecji przyjmują wnioski o wydanie paszportu). Zgodnie z tym przepisem w uzasadnionych przypadkach minister właściwy do spraw zagranicznych może powierzyć konsulowi honorowemu – na jego wniosek – wykonywanie określonych czynności notarialnych, takich jak: sporządzanie

i poświadczanie odpisu, wypisu, wyciągu i kopii dokumentu; poświadczanie własnoręczności podpisu; poświadczanie daty okazania dokumentu, pozostawiania osoby przy życiu lub w określonym miejscu oraz stawiennictwo lub niestawiennictwo osoby. Czynności te konsul honorowy może wykonywać na podstawie upoważnienia wydanego przez ministra właściwego do spraw zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości. Intencją tego przepisu jest ułatwienie dostępu do czynności notarialnych, które obok czynności paszportowych i wizowych należą do najliczniej wykonywanych przez konsulów. Jest on też odpowiedzią na potrzeby obywateli polskich zamieszkałych za granicą i zainteresowanie zgłaszane przez niektórych konsulów honorowych (głównie w Stanach Zjednoczonych Ameryki i Związku Australijskim). Jednocześnie należy podkreślić, że wykonywanie przedmiotowych czynności, w przeciwieństwie do czynności paszportowych i wizowych, nie wymaga posiadania przez konsula honorowego wyspecjalizowanego sprzętu i nie pociąga za sobą ryzyka korupcji, nadużycia lub skutków niewłaściwego wykonania czynności. Powierzenie konsulom honorowym wykonywania określonych czynności notarialnych uzależnione będzie od istnienia uzasadnionych powodów, wskazywanych we wniosku konsula honorowego (jak np. znaczne oddalenie urzędu konsularnego kierowanego przez konsula honorowego od najbliższego konsula zawodowego czy zapotrzebowanie przejawiane przez środowiska polonijne), a także od akceptacji wniosku przez ministra właściwego do spraw zagranicznych i udzielonego upoważnienia. Projektowane ograniczenia umożliwiają zatem wprowadzenie właściwej weryfikacji zdolności konsula do wykonywania czynności notarialnych (w tym znajomości języka polskiego oraz odpowiedniej orientacji w zakresie obowiązujących w RP przepisów), po której nastąpi proces odpowiedniego przygotowania konsulów honorowych do wykonywania przedmiotowych czynności. Planuje się, aby dalszą weryfikację stanowiło odbycie przez konsula honorowego odpowiedniego szkolenia. Stały nadzór nad wykonywaniem czynności notarialnych przez konsulów honorowych – podobnie jak i innych funkcji konsularnych – sprawować będzie właściwy terytorialnie konsul (zawodowy). Odpowiednią gwarancją dla strony będzie też możliwość odwołania się od rozstrzygnięcia konsula honorowego, przewidziana w przepisach proceduralnych. Do czynności notarialnych wykonywanych przez konsula honorowego stosować się będzie odpowiednio przepisy działu III ustawy.

Za wykonanie czynności konsularnych, o których mowa w art. 132, konsul honorowy pobiera opłaty konsularne (art. 133). Pobrane opłaty konsularne konsul honorowy zalicza na poczet wydatków związanych z wykonywaniem funkcji konsularnych. Opłaty konsularne pobierane przez konsula honorowego nie stanowią dochodu budżetu państwa. Przyjęcie takiego rozwiązania uzasadnione jest zarówno tradycją (por. art. 4 zd. 5 ustawy o organizacji konsulatów honorowych i o czynnościach konsulów z 1924 r.: „Konsulowie zaś honorowi nie są urzędnikami państwowymi, nie pobierają stałej pensji, mogą korzystać jedynie z przyznanych im opłat konsularnych”), jak i słuszością zrekompensowania konsulowi honorowemu kosztów, które będzie on ponosił w związku z wykonywaniem czynności notarialnych (takich jak: odpowiednie przygotowanie pomieszczeń służących do przyjmowania interesantów, utrzymanie urzędzeń biurowych, wyrobienie pieczęci itp.). Wprowadzenie przedmiotowego rozwiązania nie powinno stanowić uszczerbku w dochodach budżetu państwa. Należy bowiem zauważyć, że interesanci zamieszkali w państwach, w stosunkach z którymi nie obowiązuje wymóg uzyskania wykonywanej przez konsula legalizacji dokumentów przeznaczonych do obrotu na terytorium RP, niejednokrotnie rezygnują również z wykonywania przed konsulem RP czynności notarialnych. Tym samym nie uiszczają oni opłat stanowiących dochód budżetu państwa. Zamiast tego udają się do osoby działającej w charakterze notariusza w zgodzie z przepisami państwa przyjmującego, a następnie uzyskują u właściwych władz miejscowych klauzulę *apostille*, zastępującą legalizację. Powodem wyboru takiego rozwiązania mogą być niekiedy względy finansowe, związane z uiszczeniem za powyższe czynności opłaty niższej niż ta pobierana przez konsula RP, do której dodatkowo należy doliczyć koszty dojazdu do innego miasta itp. Mając na uwadze, że większość konsulów honorowych urzęduje w państwach, w stosunkach z którymi nie obowiązuje wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych, można mieć nadzieję, że proponowane rozwiązanie spowoduje wzrost zainteresowania wykonywaniem czynności konsularnych u konsula honorowego RP, urzędującego w pobliżu miejsca zamieszkania interesanta. Nie powinno to jednocześnie wpłynąć na liczbę czynności notarialnych wykonywanych przez konsula (zawodowego).

Wykonywanie przez konsula honorowego niektórych czynności konsularnych będzie nakładało na niego obowiązek prowadzenia rejestru czynności oraz uprawniało do przetwarzania danych osobowych w nim umieszczonych (art. 134). Rejestr czynności

może być prowadzony w postaci papierowej, jeżeli jest to uzasadnione warunkami pracy konsula honorowego w państwie przyjmującym. Zgodnie z ust. 3 art. 134 po zaprzestaniu wykonywania funkcji konsularnych konsul honorowy przekazuje prowadzony przez siebie rejestr czynności konsulowi, któremu podlega.

Zgodnie z art. 135 minister właściwy do spraw zagranicznych zapewnia konsulowi honorowemu dostarczenie flagi i godła Rzeczypospolitej Polskiej, tablicy urzędowej oraz zapewnia materiały promocyjne, informacyjne oraz inne, które uzna za niezbędne do wykonywania funkcji konsularnych przez konsula honorowego.

VI. Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Ostatni dział projektowanej ustawy (VI) zawiera zmiany w przepisach obowiązujących (ujęte w rozdziale 1) oraz przepisy przejściowe i końcowe (rozdział 2).

Proponuje się wprowadzenie do obowiązujących ustaw następujących zmian:

- 1) zmiany wprowadzane w art. 136, art. 139, art. 140 pkt 1, art. 141, art. 142 pkt 1, art. 143, art. 145, art. 146 i art. 147 pkt 1 mają na celu uporządkowanie i zaktualizowanie odesłań do podstawowego aktu regulującego zagadnienia konsularne przez zastąpienie w ww. odesłaniach ustawy o funkcjach konsulów RP projektowaną ustawą – Prawem konsularnym. Zmiany te dotyczą określonych przepisów następujących ustaw: ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, ustawy o repatriacji, ustawy o służbie zagranicznej, ustawy o dokumentach paszportowych, ustawy o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin, ustawy o Karcie Polaka, ustawy o obywatelstwie polskim, ustawy o cudzoziemcach oraz ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego;
- 2) art. 137: Zasadna jest zmiana wprowadzonej w 2011 r. na mocy art. 40 § 4 Kodeksu postępowania administracyjnego instytucji pełnomocnika do doręczeń dla strony, która nie ustanowiła pełnomocnika zamieszkałego w kraju. Właściwe wydaje się ograniczenie tej normy jedynie do stron, które nie działają za pośrednictwem konsula, będącego de facto pośrednikiem w sprawach obywatelskich i niektórych z zakresu stanu cywilnego. Obecną sytuację, obligującą stronę, która załatwia sprawę w urzędzie konsularnym, do wyznaczenia

pełnomocnika do doręczeń, należy określić jako skrajnie sformalizowaną, która utrudnia stronie załatwienie sprawy. Równocześnie obowiązujący przepis wymaga modyfikacji w związku z istniejącymi wątpliwościami co do jego zgodności z prawem UE, w szczególności w związku z zainicjowaniem przez Komisję Europejską procedury EU Pilot (1953/11/JUST) dotyczącej dyskryminacji pośredniej dostrzeżonej w analogicznym kształcie instytucji pełnomocnika do doręczeń, uregulowanej w art. 1135⁵ ustawy – Kodeks postępowania cywilnego. W celu wprowadzenia proponowanej wyżej zmiany, a także dostosowania omawianego przepisu do prawa UE, proponuje się nadanie mu następującego brzmienia: „Strona, która nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej lub innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, jeżeli nie ustanowiła pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego w Rzeczypospolitej Polskiej i nie działa za pośrednictwem konsula Rzeczypospolitej Polskiej, jest obowiązana wskazać w Rzeczypospolitej Polskiej pełnomocnika do doręczeń, chyba że doręczenie następuje za pomocą środków komunikacji elektronicznej.”. Ponadto wskazane wydaje się wprowadzenie do art. 228 Kodeksu postępowania administracyjnego punktu wskazującego organ wyższego stopnia dla konsula w postępowaniu skargowo-wnioskowym. Organem tym jest minister właściwy do spraw zagranicznych;

- 3) art. 138: Proponowana zmiana dotyczy rozszerzenia na konsula kompetencji do przyjęcia oświadczenia o powrocie do nazwiska, złożonego po uprawomocnieniu się orzeczenia rozwodu. Obecnie (art. 59 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego) do przyjmowania takich oświadczeń upoważniony jest jedynie kierownik urzędu stanu cywilnego. Wyposażenie konsula w tę kompetencję wydaje się zasadne, zwłaszcza w kontekście tzw. migracji zarobkowej i większej mobilności obywateli polskich, a co za tym idzie, coraz częściej pojawiających się problemów związanych z uregulowaniem sytuacji prawnej po ustaniu małżeństwa w nowym państwie zamieszkania. W celu wprowadzenia powyższej zmiany proponuje się dodanie do art. 59 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego dodatkowego paragrafu (§ 2) o następującym brzmieniu: „Oświadczenie, o którym mowa w § 1, można złożyć przed konsulem. Jeżeli orzeczenie o rozwodzie nastąpiło przed obcym sądem, termin trzech miesięcy liczy się od dnia uprawomocnienia się tego orzeczenia lub

- uznania go przez sąd lub organ polski. Konsul przekazuje oświadczenie do urzędu stanu cywilnego, który sporządził akt małżeństwa.”;
- 4) art. 140: W celu zapewnienia wymaganej spójności regulacji ustawy o służbie zagranicznej i przedmiotowego projektu wprowadza się następujące zmiany do ustawy o służbie zagranicznej:
- a) w art. 4 pkt 2 zawierający definicję „placówki zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej” otrzyma zmienione brzmienie uwzględniające, że placówką zagraniczną jest także: konsulat generalny, konsul, wicekonsulat i agencja konsularna;
Pkt 3 tego samego artykułu, w którym zdefiniowane jest pojęcie „konsul”, otrzyma zmienione brzmienie zawierające odesłanie do projektowanej ustawy – Prawo konsularne,
 - b) w związku z wprowadzonymi w dziale I projektu przepisami dotyczącymi obowiązku zdania przez kandydatów na konsulów egzaminu konsularnego proponuje się skreślenie art. 21 cytowanej ustawy. Właściwe wydaje się również usunięcie art. 22 ustawy o służbie zagranicznej, który powtarza odnośne regulacje niniejszego projektu,
 - c) w art. 29 ust. 5 i nowy ust. 5a otrzymają brzmienie dostosowujące terminologię stosowaną w ustawie o służbie zagranicznej i w ustawie – Prawo konsularne. Projektowana zmiana nie ma wpływu na zakres uprawnień przysługujących w obecnym stanie prawnym „konsulowi kierującemu urzędem konsularnym”. W miejsce tego ostatniego pojęcia zostanie jedynie wprowadzone wyrażenie „konsulowi, który kieruje konsulatem generalnym, konsulatem, wicekonsulatem lub agencją konsularną”,
 - d) w art. 31 ust. 2 i nowy ust. 3 otrzymają zmienione brzmienie w celu dostosowania terminologii użytej w obu ustawach w sposób analogiczny do opisanego w odniesieniu do projektowanej zmiany brzmienia art. 29 ust. 5 i 5a ustawy o służbie zagranicznej;
- 5) art. 142: W związku z uregulowaniem wszelkich spraw proceduralnych w projekcie nowej ustawy nie ma potrzeby wyłączenia z zakresu jej stosowania decyzji, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin. Dotychczas do decyzji tej

stosowano, na zasadzie wyjątku wprowadzonego przepisem szczególnym, odpowiednie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego. Wymóg ten – związany z koniecznością zapewnienia stronie jasno określonej procedury odwoławczej, zgodnie z art. 31 dyrektywy 2004/38/WE w sprawie prawa obywateli Unii i członków ich rodzin do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium Państw Członkowskich, zmieniającej rozporządzenie EWG nr 1612/68 i uchylającej dyrektywy 64/221/EWG, 72/194/EWG, 73/148/EWG, 75/34/EWG, 75/35/EWG, 90/364/EWG, 90/365/EWG i 93/69/EWG – zostanie spełniony po wejściu w życie ustawy, precyzyjnie normującej tryb odwoławczy od decyzji konsula. Nie ma zatem konieczności wprowadzania wyjątku od przyjętych zasad ogólnych. W związku z powyższym zdecydowano się nadać przedmiotowemu przepisowi ustawy następujące brzmienie: „Odmowa wydania wizy przez konsula następuje w formie decyzji.”. Równocześnie konieczne staje się zaktualizowanie odesłania zawartego w art. 3 ust. 2 wzmiankowanej ustawy, które przywołuje ustawę o funkcjach konsulów RP;

- 6) konsekwencją wskazanej w art. 137 projektu zmiany brzmienia art. 40 § 4 Kodeksu postępowania administracyjnego dotyczącego instytucji pełnomocnika do doręczeń jest potrzeba zmiany w art. 147 ustawy art. 12 ust. 1 oraz art. 133 ust. 10 ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego, które to przepisy zawierały rozwiązanie analogiczne do proponowanego brzmienia art. 40 § 4 k.p.a., jednakże w węższym zakresie, bowiem tylko na potrzeby prowadzenia postępowań opartych na tej ustawie.

Zgodnie z art. 148 przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 16 ust. 5 i art. 32 ust. 2 ustawy o funkcjach konsulów RP, jak również na podstawie art. 21 ust. 2 ustawy o służbie zagranicznej zachowują moc do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie niniejszej ustawy, nie dłużej jednak niż 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Natomiast art. 149 jest przepisem uchylającym, który wskazuje, że uchylana mocą projektowanej ustawy jest ustawa z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2015 r. poz. 389).

Art. 150 określa datę wejścia ustawy w życie i okres *vacatio legis* wynoszący 3 miesiące od dnia ogłoszenia.

3. Charakterystyka i ocena przewidywanych, związanych z wejściem w życie aktu, skutków prawnych, w tym w szczególności ograniczenia uznaniowości i uproszczenia stosowanych procedur

Proponowana ustawa usprawni w znacznym stopniu funkcjonowanie urzędów konsularnych, w tym – w szczególności – postępowanie przed konsulem. Dzięki zakładanym rozwiązaniom przyczyni się ona do uproszczenia istniejących przeszkód formalnych (jak np. wymogu ustanowienia pełnomocnika do doręczeń), a także wprowadzi dodatkowe gwarancje ochrony praw obywateli (instytucja wznowienia postępowania; wprowadzenie dodatkowego instrumentu formalnego w procedurze w postaci zażaleń, które będą mogły być składane w trakcie postępowania; wprowadzenie obowiązku pisemnego sporządzania decyzji i postanowień itp.).

Od strony legislacyjnej stanowić będzie poważne uzupełnienie materii ustawowej o zagadnienia proceduralne, a także przyczyni się do zwiększenia przejrzystości obowiązującego prawa w zakresie stosunków konsularnych i wyeliminowania z polskiego porządku prawnego niekonstytucyjnych aktów prawnych (jak zwłaszcza przywołanego zarządzenia Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie trybu postępowania przed konsulem).

4. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej

Przedmiotowy projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych, określonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

5. Termin wejścia w życie

W związku z koniecznością zagwarantowania wszystkim zainteresowanym możliwości zapoznania się z przewidzianymi w nowym akcie prawnym rozwiązaniami, przewiduje się trzymiesięczny okres *vacatio legis*.

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy – Prawo konsularne</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Spraw Zagranicznych</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Artur Nowak-Far</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Jarosław Łasiński, jaroslaw.lasinski@msz.gov.pl; tel. 523 94 44</p>	<p>Data sporządzenia 3.12.2014 r.</p> <p>Źródło: Wykaz prac legislacyjnych Rady Ministrów</p> <p>Nr w wykazie prac UB 30</p>
--	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

1. Usunięcie sytuacji rozproszenia prawa konsularnego w aktach różnej rangi (fragmentaryczne uregulowanie ustawowe, rozporządzenia, zarządzenia).
2. Zapewnienie zgodności z Konstytucją RP obecnego unormowania zasad postępowania przed konsulem, dotychczas zawartych w akcie prawa wewnętrznego – zarządzeniu Ministra Spraw Zagranicznych z 1985 r.
3. Wyeliminowanie anachroniczności norm regulujących postępowanie przed konsulem.
4. Wprowadzenie norm regulujących działalność konsula w zmienionym otoczeniu międzynarodowym – w warunkach członkostwa RP w Unii Europejskiej.
5. Dostosowanie przepisów dotyczących służby konsularnej do zmian organizacyjnych, którym uległa ona od 1984 r., jak również do zmian cywilizacyjnych.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

1. Stworzenie spójnej i kompleksowej regulacji obejmującej w jednym akcie organizację służby konsularnej, funkcje konsularne, postępowanie przed konsulem, opłaty konsularne i materię konsułów honorowych.
2. Wprowadzenie przepisów umożliwiających funkcjonowanie konsula w ramach prawnych wyznaczonych przez członkostwo w UE (udzielanie pomocy konsularnej obywatelom niereprezentowanych państw członkowskich).
3. Stworzenie klarownej i kompleksowej regulacji postępowania przed konsulem, zakładającej odformalizowanie przedmiotowej procedury i wprowadzenie właściwych gwarancji praw strony.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Tworzenie kompleksowych aktów prawnych normujących prawo konsularne jest tendencją dającą się zauważyć w innych państwach UE. Od 2009 r. obowiązuje nowa ustawa konsularna (*Consular Act*) w Republice Estońskiej. Podobny akt prawny (*code consulaire*) przygotowywany jest obecnie w Królestwie Belgii. Jednolite uregulowanie materii konsularnej ma też miejsce w aktach prawnych przyjętych w Republice Finlandii (*Consular Services Act* z 1999 r.), Republice Federalnej Niemiec (*Konsulargesetz* z 1974 r.) i Republice Włoskiej (*decreto legislativo – Ordinamento e funzioni degli uffici consolari* z 2011 r.).

Należy przy tym zauważyć, że ze względu na odmienności ustrojowe oraz specyfikę szczegółowych rozwiązań prawnych przyjętych w poszczególnych państwach (w odniesieniu do czynności z zakresu ruchu osobowego – tj. wydawania paszportów i wiz krajowych oraz dokumentów związanych z legalizacją pobytu; tłumaczeń, legalizacji, czynności notarialnych, spraw morskich, a także w odniesieniu do kwestii trybu postępowania przed konsulem i zakresu funkcji konsula honorowego), uregulowania przyjęte w ustawodawstwie innych państw są zbyt różnorodne, aby mogły posłużyć za źródło inspiracji projektowanej ustawy.

Nowoczesne ustawy regulujące zagadnienia konsularne wprowadzają szczegółowe normy dotyczące pomocy konsularnej (Republika Estońska, Republika Finlandii, Republika Federalna Niemiec, Republika Włoska) oraz działań konsula wynikających z członkostwa tych państw w UE. Przewidziana w tych aktach pomoc konsularna

udzielana jest zasadniczo w pięciu podstawowych sytuacjach: ciężka choroba, wypadek, konieczność powrotu do kraju, bycie ofiarą przemocy, zgon. Co do zasady pomoc konsularna udzielana jest jedynie w pilnych sytuacjach i w niezbędnym zakresie.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Obywatele polscy, środowiska polonijne, turyści i migranci przebywający w okręgach konsularnych urzędów konsularnych i przedstawicielstw dyplomatycznych RP	Trudność w ustaleniu rzeczywistej liczebności w stosunku do potencjalnej grupy oddziaływania – potencjalnie kilka milionów osób. Na rzecz tej kategorii osób wykonano w 2013 r. 443 330 czynności, a w 2012 r. – 631 919. Nie jest możliwe oszacowanie czynności, które nie podlegają rejestrowaniu (pomoc konsularna, funkcje informacyjne, interwencyjne itp.).	–	Uregulowanie i odformalizowanie postępowania, wprowadzenie dodatkowych gwarancji proceduralnych dla strony
Cudzoziemcy przebywający w okręgach konsularnych urzędów konsularnych i przedstawicielstw dyplomatycznych RP	Brak danych – trudność w ustaleniu rzeczywistej liczby w stosunku do potencjalnej grupy oddziaływania. Na rzecz tej kategorii osób w 2013 r. wykonano 1 444 578 czynności wizowych (w 2012 r. – 1 350 516) oraz przyjęto od tych osób 226 724 wnioski o wydanie zezwolenia na przekraczanie granicy w ramach MRG (w 2012 r. – 77 133).	–	Uregulowanie i odformalizowanie postępowania, wprowadzenie dodatkowych gwarancji proceduralnych dla strony
Członkowie personelu dyplomatyczno-konsularnego wyznaczeni do wykonywania funkcji	499 osób	Dane wewnętrzne	Konieczność dostosowania istniejącej praktyki do wprowadzanych norm

konsularnych w placówkach RP			
---------------------------------	--	--	--

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

W 2013 r. projekt został poddany konsultacjom wewnętrznym i uzgodniony z właściwymi komórkami organizacyjnymi MSZ oraz z konsulami RP w niektórych urzędach konsularnych i przedstawicielstwach dyplomatycznych. Projekt został przekazany do konsultacji w drodze elektronicznej, a w przypadku właściwych komórek MSZ zgłaszających uwagi zorganizowano konferencję uzgodnieniową.

W marcu 2014 r. projekt został skierowany do konsultacji publicznych z następującymi podmiotami:

- Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”,
- Fundacja Pomocy Polakom na Wschodzie,
- Fundacja Semper Polonia,
- Stowarzyszenie Rodzin Dyplomatów,
- Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność” Pracowników Służby Zagranicznej,
- Naczelna Rada Adwokacka,
- Krajowa Rada Radców Prawnych.

O wyrażenie opinii odnośnie do projektu zwrócono się także do Prokuratora Generalnego oraz Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych.

Przeprowadzenie konsultacji publicznych odbywało się równoległe z uzgodnieniami międzyresortowymi.

W dniu 23 czerwca 2014 r. odbyła się konferencja uzgodnieniowa poświęcona projektowi ustawy – Prawo konsularne. W rezultacie konferencji projekt został uznany za uzgodniony.

Projekt, wraz z dokumentami towarzyszącymi, został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z 2009 r. Nr 42, poz. 337 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622 i Nr 161, poz. 966).

W toku prac nad projektem ustawy – Prawo konsularne nie zgłoszono zainteresowania pracami nad nim w trybie przepisów wymienionej ustawy.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0–10)	
Dochody ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Wydatki ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Saldo ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Źródła finansowania	Źródłem finansowania funkcjonowania i działań służby konsularnej jest część 45 wydatków budżetu państwa – <i>Sprawy zagraniczne i członkostwo Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej</i> . Co do zasady, finansowanie to odbywać się będzie w ramach ustalonego w ustawie budżetowej limitu wydatków (z wyjątkiem trudnych do												

	<p>przewidzenia sytuacji nadzwyczajnych). Nie jest możliwe dokładne oszacowanie kosztów działania służby konsularnej, w szczególności wydatków przeznaczonych na funkcjonowanie urzędów konsularnych (koszty administracyjne, koszty wyposażenia biurowego i informatycznego, wynagrodzenia i inne świadczenia dla pracowników itp.), gdyż wiele urzędów konsularnych działa jako wydziały lub referaty ambasad, a zatem odpowiednie środki przekazywane są łącznie na utrzymanie całego przedstawicielstwa dyplomatycznego. Nie jest też możliwe efektywne ustalenie średnich wydatków ponoszonych w związku z działaniem jednego urzędu konsularnego z powodu znacznego zróżnicowania przedmiotowych kosztów ze względu na państwo urzędowania, strukturę urzędu itp. Łączne wydatki na utrzymanie wszystkich przedstawicielstw dyplomatycznych (96) i urzędów konsularnych będących samodzielnymi placówkami zagranicznymi (40) zostały zaplanowane w budżecie państwa na 2014 r. na sumę 899,79 mln zł (w 2013 r. – 928,1 mln zł). Z kolei wydatki przeznaczane na pomoc konsularną kształtują się na poziomie ok. 2–3 mln zł rocznie (2012 r. – 3,42 mln zł, 2013 r. – 3,42 mln zł, 2014 r. – 2,39 mln zł).</p> <p>Natomiast dochód budżetu państwa stanowią wpływy z opłat konsularnych, które wykazują stałą tendencję wzrostową: w 2011 r. wyniosły one 206,6 mln zł, w 2012 r. – 215,35 mln zł, zaś w 2013 r. – 233,07 mln zł.</p>
<p>Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń</p>	<p>Projektowana ustawa nie będzie skutkować dodatkowymi wydatkami czy też oszczędnościami w sektorze finansów publicznych, w tym w budżecie państwa. Nie tworzy ona dodatkowych organów, urzędów ani innych struktur. Jej wdrożenie nie wymaga dostosowania do jej przepisów pomieszczeń urzędów konsularnych i przedstawicielstw dyplomatycznych i nie skutkuje koniecznością wprowadzenia dodatkowych systemów informatycznych lub powodujących koszty zmian do istniejących systemów. Ustawa nie zmienia co do meritum zasad pobierania opłat konsularnych, stanowiących dochód budżetu państwa, jak również zwrotu wydatków. Wyjątek w tej mierze stanowi jedynie rozwiązanie przewidziane w art. 119 ust. 3, tj. dopuszczenie możliwości pobierania i zaliczenia na poczet wydatków opłaty konsularnej przez konsula honorowego za wykonywanie przez niego określonych czynności notarialnych, których zakres jest ściśle ograniczony przepisem ustawy (art. 24 ust. 1) i upoważnieniem ministra właściwego do spraw zagranicznych (art. 119 ust. 1). Przyjęcie rozwiązania w postaci umożliwienia konsulowi zaliczenia pobranej opłaty na poczet jego wydatków uzasadnione jest zarówno tradycją (por. art. 4 zd. 5 ustawy o organizacji konsulatów honorowych i o czynnościach konsulów z 1924 r.), jak i słusnością zrekompensowania konsulowi honorowemu kosztów, które będzie on ponosił w związku z wykonywaniem czynności notarialnych (takich jak: odpowiednie przygotowanie pomieszczeń służących do przyjmowania interesantów, utrzymanie urzędzeń biurowych, wyrobienie pieczęci itp.). Wprowadzenie przedmiotowego rozwiązania, z racji jego ograniczonej skali (w założeniu obejmie jedynie kilku konsulów), nie będzie stanowić uszczerbku w dochodach budżetu państwa. Nie istnieje także obawa, że uczyni ono z funkcji konsula honorowego zajęcie dochodowe.</p> <p>Projektowane w ustawie nowe regulacje dot. zakresu funkcji konsula, np. pomoc konsularna (art. 16) czy wspieranie sprawnego powrotu obywateli polskich z zagrożonego obszaru (art. 30), nie powinny wywrzeć istotnego skutku na budżet państwa, gdyż działania te w istocie podejmowane są przez konsula już obecnie mimo braku wyraźnej podstawy ustawowej. Ponadto działania podejmowane przez konsula na podstawie art. 30 określić należy jako sporadyczne.</p>

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0–10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z ... r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
Niemierzalne								

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Projektowana ustawa nie będzie miała bezpośredniego wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość ani na rodzinę i gospodarstwa domowe.</p> <p>Jednocześnie można spodziewać się pozytywnego wpływu projektowanych regulacji na obywateli, związanych w szczególności z wprowadzeniem dodatkowych gwarancji proceduralnych dla strony (możliwość wznowienia postępowania, nowa instytucja odwoławcza – zażalenie itp.) oraz rozbudowaniem funkcji interwencyjnych, ochronnych i informacyjnych konsula.</p>
--	---

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy	
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☒ zmniejszenie liczby procedur (po stronie obywatela) ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☒ zwiększenie liczby dokumentów (po stronie konsula) ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

Komentarz:

Projektowany akt prawny może zwiększać obciążenia po stronie konsula, wynikające z formalnego i szczegółowego uregulowania trybu postępowania przed konsulem i w szczególności związane z obowiązkiem przygotowywania na piśmie decyzji i postanowień (w tym postanowień w przypadku odmowy wykonania czynności) w postępowaniu.

Projekt nie wprowadza obciążeń regulacyjnych dla obywatela. Przykładem zmniejszenia liczby procedur jest

zniesienie wymogu ustanowienia pełnomocnika do doręczeń dla spraw załatwianych za pośrednictwem konsula.

9. Wpływ na rynek pracy

Wejście w życie projektowanej ustawy nie będzie miało wpływu na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne	☐ demografia	☐ informatyzacja
☐ sytuacja i rozwój regionalny	☐ mienie państwowe	☐ zdrowie
☐ inne:		

Omówienie wpływu	Nie przewiduje się wpływu ustawy na wyżej wymienione i inne obszary. Projekt spełnia wymogi wielojęzyczności (art. 44), komunikacji elektronicznej (np. art. 43) oraz ochrony danych osobowych (art. 31 i art. 32).
------------------	--

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Wykonanie przepisów aktu prawnego nastąpi wraz z jego wejściem w życie.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Ewaluacja nastąpi po okresie 3 lat i zostanie dokonana przez MSZ. Będzie ona polegała w szczególności na sprawdzeniu funkcjonowania konsułów w nowych, przejrzystych i spójnych pod względem prawnym ramach organizacyjnych. Jednocześnie ze względu na specyfikę pracy konsula, działającego w państwach przyjmujących, w których niejednokrotnie istnieją odmienne uwarunkowania prawne, praktyka (np. w zakresie doręczania dokumentów) oraz struktura rodzajów wykonywanych czynności konsularnych, nie jest możliwe zastosowanie do przedmiotowej ewaluacji uniwersalnych mierników. Miernikiem pomocniczym będzie liczba skarg złożonych w trybie *Kodeksu postępowania administracyjnego* oraz ewentualnie innych sygnalizowanych nieprawidłowości.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Nie dotyczy.

Raport z konsultacji publicznych i opiniowania projektu ustawy – *Prawo konsularne*

W dniu 10 marca 2014 r., w ramach konsultacji publicznych, projekt ustawy – *Prawo konsularne* został przesłany do następujących podmiotów:

1. Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”;
2. Fundacja „Semper Polonia”;
3. Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”;
4. Stowarzyszenie Rodzin Dyplomatów RP;
5. NSZZ „Solidarność”.

Jednocześnie projekt został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji. Uwagi do projektu zgłosiły: Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” oraz Krajowa Rada Radców Prawnych.

Ponadto, pismem z dnia 22 kwietnia 2014 r. projekt został przesłany do zaopiniowania przez Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych. Zgłosił on jedną uwagę, odnoszącą się do art. 31 ust. 2 projektu. Uwaga została uwzględniona przez projektodawcę, a przepis stosownie zmieniono.

W dniu 23 czerwca 2014 r. odbyła się w MSZ konferencja uzgodnieniowa projektu. Do udziału w niej, obok przedstawicieli resortów, które zgłosiły uwagi w ramach uzgodnień, zaproszono także instytucje, które odniosły się do projektu w ramach konsultacji publicznych i opiniowania. Spośród tych podmiotów w konferencji udział wzięli przedstawiciele Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” oraz Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych. Podczas konferencji zarówno wszystkie uwagi zgłoszone w ramach konsultacji i opiniowania, jak i cały projekt ustawy – *Prawo konsularne*, zostały uznane za uzgodnione.

Szczegółowe omówienie uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych i opiniowania przedkłada się w formie zestawienia tabelarycznego, stanowiącego załącznik do raportu.

TABELA UWAG DO PROJEKTU USTAWY – PRAWO KONSULARNE
ZGŁOSZONYCH W RAMACH KONSULTACJI PUBLICZNYCH I OPINIOWANIA

	Przepis projektu	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Stanowisko MSZ	Uzasadnienie stanowiska MSZ
1.	Art. 3 ust. 2	Krajowa Rada Radców Prawnych	Nieprawidłowe pod względem redakcyjnym rozszerzenie definicji pojęcia „obywatel polski”.	Uwaga uwzględniona	Przepis został zmieniony.
2.	Art. 9	Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”	Brak zupełnego katalogu wymogów, które spełniać musi kandydat na konsula. Odwołanie do ustawy o służbie zagranicznej oceniono jako niedostateczne.	Uwaga nieuwzględniona	Na podstawie art. 3 ustawy o służbie zagranicznej w zakresie nieuregulowanym w ustawie do osób wchodzących w skład służby zagranicznej, z wyłączeniem żołnierzy pełniących służbę w placówkach zagranicznych, stosuje się przepisy ustawy o służbie cywilnej. Art. 4 ustawy o służbie cywilnej definiuje, kto może być w niej zatrudnionym (jest obywatelem polskim, z zastrzeżeniem art. 5; korzysta z pełni praw publicznych; nie był skazany prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe; posiada kwalifikacje wymagane na dane stanowisko pracy; cieszy się nieposzlakowaną opinią). W świetle powyższego oraz w związku z art. 6 projektu uznać należy, że w przedmiotowym zakresie do kandydatów na konsulów należy stosować wymogi, o jakich mowa w art. 4 ustawy o służbie cywilnej.
3.	Art. 15 (obecnie art. 14)	Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”	Konieczność uwzględnienia wśród głównych zadań konsula troski o mniejszość polską oraz o prawa i wolności osób należących do tej mniejszości w państwie przyjmującym, wynikających z ustawodawstwa państwa przyjmującego, umów międzynarodowych oraz dokumentów politycznych OBWE.	Uwaga uwzględniona	Przepis otrzymuje brzmienie: „Art. 14. Konsul (...): 4) działa na rzecz polskiej mniejszości narodowej oraz praw i wolności osób należących do tej mniejszości, określonych w ustawodawstwie państwa przyjmującego, w umowach międzynarodowych, a także w dokumentach Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie; (...).
4.	Art. 31 ust. 2	GIODO	Uszczegółowienie zakresu gromadzonych danych określonych	Uwaga uwzględniona	Przepis został zmieniony.

			jako „dane niezbędne do identyfikacji” obywateli polskich.			
5.	Art. 33	Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”	Wątpliwości budzi generalna zgoda na udostępnianie danych dostępnych w wykazach, rejestrach i ewidencjach.	Uwaga uwzględniona	Jednostka redakcyjna została skreślona.	
6.	Art. 51 (obecnie art. 57 ust. 1)	Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”	Zastąpienie określenia „dzień następny” sformułowaniem „następny dzień roboczy”.	Uwaga nieuwzględniona	Uzupełnienie jest zbyteczne – jeśli dzień następny po dniu, w którym upływa określony termin, będzie dniem wolnym od pracy, zastosowanie znajdzie ta sama norma, tj. za ostatni dzień terminu zostanie uznany dzień kolejny.	
7.	Art. 53 ust. 2 (obecnie art. 65 ust. 2)	Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”	Zastąpienie spójnika „oraz” spójnikiem „lub”.	Uwaga uwzględniona	Przepis został zmieniony.	
8.	Art. 63 (obecnie art. 50)	Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”	Uzupełnienie przepisu o słowa „przez urząd konsularny”.	Uwaga nieuwzględniona	Uściślenie nie wydaje się konieczne – przepis jasno wskazuje, że konsul powiadamia stronę o rozstrzygnięciu w terminie siedmiu dni od jego otrzymania.	
9.	Art. 69 (obecnie art. 76)	Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”	Zmiana brzmienia przepisu: użycie sformułowania „postanowienie porządkowe” zamiast: „postanowienie” oraz „wymagające zajęcia stanowiska” zamiast „wymagające rozstrzygnięcia”.	Uwaga nieuwzględniona	Określenie „postanowienie” zostało przejęte z Kodeksu postępowania administracyjnego (por. np. art. 123), ponadto wydaje się ono trafniejsze niż proponowane „postanowienie porządkowe”, gdyż nie dotyczy kwestii porządkowych, lecz istotnych z proceduralnego punktu widzenia (odmowa wszczęcia postępowania, wznowienie postępowania, odmowa wydania zaświadczenia, itp.). Sytuacje, w których konsul będzie wydawał postanowienia, wymagają nie tylko zajęcia stanowiska (rozumianego jako wydanie opinii w jakimś aspekcie), ale też rozstrzygnięcia proceduralnego.	
10.	Art. 76	Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie”	Błąd redakcyjny (brak przyimka „z”).	Uwaga uwzględniona	Przepis został zmieniony przed konferencją uzgodnieniową. W aktualnej wersji projektu przedmiotowy przepis nie został uwzględniony. Do odwołań stosuje się odpowiednio przepisy o wymaganiach dla wniosków.	

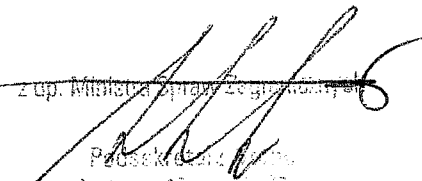
Warszawa, 5 marca 2015 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.1711.2013/bc/27

Opinia
o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy – Prawo konsularne wyrażona
przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii
Europejskiej

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

~~z Up. Ministra Spraw Zagranicznych~~
Piossekretarz
Artur Nowak

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH¹⁾

z dnia

w sprawie egzaminów konsularnych

Na podstawie art. 8 ustawy z dnia ... – Prawo konsularne (Dz. U. poz. ...) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa szczegółowy tryb i sposób przeprowadzania egzaminu konsularnego, sposób powoływania członków komisji egzaminacyjnej oraz ich liczbę, a także tryb pracy komisji egzaminacyjnej.

§ 2. Rozporządzenie określa sposób przeprowadzenia szkolenia przedegzaminacyjnego oraz potwierdzenia jego odbycia.

Rozdział 2

Komisja egzaminacyjna

§ 3. W celu przeprowadzenia egzaminu konsularnego zwanego dalej „egzaminem”, dyrektor generalny służby zagranicznej powołuje komisję egzaminacyjną, zwaną dalej „komisją”, do której zadań należy:

- 1) przygotowanie pytań egzaminacyjnych;
- 2) przeprowadzenie egzaminu;
- 3) ustalenie wyników egzaminu.

§ 4. 1. W skład komisji wchodzi:

- 1) przewodniczący komisji;
- 2) siedmiu członków komisji;

¹⁾ Minister Spraw Zagranicznych kieruje działem administracji rządowej – sprawy zagraniczne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 września 2014 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Zagranicznych (Dz. U. poz. 1266).

3) sekretarz komisji – bez prawa głosu.

2. Przewodniczącym komisji jest dyrektor komórki organizacyjnej właściwej do spraw konsularnych w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych lub jego zastępca.

3. Członków komisji powołuje się spośród członków personelu dyplomatyczno-konsularnego posiadających stopień dyplomatyczny co najmniej I sekretarza.

§ 5. 1. Pracami komisji kieruje przewodniczący, do którego zadań należy w szczególności:

- 1) wyznaczenie terminów części pisemnej i ustnej egzaminu;
- 2) wyznaczanie zadań członkom komisji w zakresie przygotowania pytań egzaminacyjnych;
- 3) wyznaczenie składu komisji do przeprowadzenia części pisemnej i części ustnej egzaminu.

2. Szczegółowy tryb pracy komisji egzaminacyjnej określa przyjęty przez nią regulamin zatwierdzony przez dyrektora generalnego służby zagranicznej.

Rozdział 3

Szkolenie przedegzaminacyjne

§ 6. Szkolenie przedegzaminacyjne, zwane dalej „szkoleniem”, mające za zadanie wszechstronne przygotowanie kandydatów na urzędników konsularnych do wykonywania funkcji konsularnych, organizuje przewodniczący komisji.

§ 7. Szkolenie składa się z wykładów, ćwiczeń oraz spotkań konsultacyjnych z wyznaczonymi przedstawicielami komórek organizacyjnych w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz innych wskazanych urzędów i instytucji, według programu zatwierdzonego przez przewodniczącego komisji.

§ 8. Odbycie szkolenia potwierdzają wpisy prowadzących wykłady, ćwiczenia lub spotkania, o których mowa w § 7, w karcie szkoleniowej wydawanej przez sekretarza komisji każdemu kandydatowi na urzędnika konsularnego uczestniczącemu w szkoleniu przedegzaminacyjnym.

§ 9. Dyrektor generalny służby zagranicznej może powierzyć prowadzenie szkolenia dyrektorowi komórki organizacyjnej w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych albo dyrektorowi jednostki nadzorowanej przez ministra właściwego do spraw

zagranicznych, właściwych do spraw doskonalenia zawodowego i szkolenia członków służby zagranicznej.

Rozdział 4

Przeprowadzenie egzaminu

§ 10. Egzamin odbywa się w wydzielonym do tego pomieszczeniu w siedzibie urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zagranicznych.

§ 11. Terminy egzaminu podawane są przez sekretarza komisji do wiadomości przystępujących do egzaminu w sposób zwyczajowo przyjęty w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych.

§ 12. Osoba przystępująca do egzaminu zobowiązana jest do przedłożenia sekretarzowi karty szkoleniowej, o której mowa w § 8.

§ 13. Przed rozpoczęciem części pisemnej egzaminu przewodniczący, sekretarz lub wskazany przez przewodniczącego członek komisji bezpośrednio nadzorujący przeprowadzenie części pisemnej, wskazany przez przewodniczącego komisji, sprawdza tożsamość przystępujących do egzaminu na podstawie ich dowodu osobistego lub innego dokumentu zawierającego fotografię, a także informuje o sposobie i formie przeprowadzenia egzaminu oraz o warunkach zaliczenia.

§ 14. 1. Część pisemną egzaminu przeprowadza się przy obecności przewodniczącego komisji lub sekretarza komisji oraz z udziałem przynajmniej dwóch członków komisji wyznaczonych przez jej przewodniczącego.

2. W czynnościach związanych z przeprowadzeniem egzaminu nie może brać udziału i podlega wyłączeniu osoba, która pozostaje ze zdającym w stosunku faktycznym lub prawnym, mogącym wywołać uzasadnione wątpliwości co do jej bezstronności.

§ 15. Przystępujący do egzaminu otrzymują materiały służące do przeprowadzenia egzaminu, na które składają się opatrzone pieczęcią Ministerstwa Spraw Zagranicznych:

- 1) arkusz odpowiedzi;
- 2) nieprzezroczysta koperta oraz oddzielna kartka papieru do zapisania imienia i nazwiska zdającego;
- 3) brudnopis.

§ 16. 1. Część pisemną egzaminu przeprowadza się z zachowaniem zasady anonimowości.

2. Przystępujący do egzaminu wpisuje swoje imię i nazwisko na oddzielnej kartce papieru, którą następnie zakleja w nieprzezroczystej kopercie. Członek komisji nadzorujący bezpośrednio przebieg części pisemnej egzaminu wpisuje tę samą liczbę na kopercie i arkuszu odpowiedzi.

3. Otwarcie kopert zawierających imiona i nazwiska przystępujących do egzaminu następuje po sprawdzeniu przez komisję odpowiedzi udzielonych na arkuszu odpowiedzi.

4. Z czynności, o których mowa w ust. 3, sporządza się protokół, który podpisują członkowie komisji wyznaczeni do przeprowadzenia części pisemnej.

§ 17. 1. Część pisemna egzaminu obejmuje test jednokrotnego wyboru składający się z pięćdziesięciu pytań.

2. Część pisemna egzaminu trwa pięćdziesiąt minut.

3. Za prawidłową odpowiedź na jedno pytanie przyznaje się jeden punkt, za brak odpowiedzi, za skreślenie więcej niż jednej odpowiedzi na pytanie lub za odpowiedź nieprawidłową przyznaje się zero punktów. Uwzględnia się wyłącznie odpowiedzi udzielone na arkuszu odpowiedzi.

4. Do zaliczenia części pisemnej egzaminu jest wymagane uzyskanie co najmniej 40 punktów.

§ 18. 1. Przystępujący do egzaminu, którzy posługują się innymi materiałami niż te, o których mowa w § 15, porozumiewają się z innymi osobami, używają narzędzi elektronicznych lub w inny sposób zakłócają przebieg egzaminu, podlegają wykluczeniu z udziału w egzaminie.

2. Opuszczenie przez przystępującego do egzaminu pomieszczenia, w którym odbywa się część pisemna egzaminu, jest równoznaczne z zakończeniem udziału w tej części egzaminu. Przed opuszczeniem pomieszczenia przystępujący do egzaminu zwraca otrzymane materiały, w tym arkusz odpowiedzi.

3. W wyjątkowych wypadkach uzasadnionych stanem zdrowia przystępującego do egzaminu przewodniczący, sekretarz lub członek komisji bezpośrednio nadzorujący przebieg części pisemnej egzaminu może wyrazić zgodę na opuszczenie przez tę osobę pomieszczenia, w którym odbywa się część pisemna egzaminu. W takim przypadku osoba ta pozostawia otrzymane materiały, w tym arkusz odpowiedzi.

§ 19. W przypadku braku zaliczenia części pisemnej egzaminu, przystępujący do egzaminu może jednokrotnie ponownie przystąpić do tej części egzaminu. Ponowne

przystąpienie do części pisemnej egzaminu następuje w terminie nie wcześniejszym niż dwa tygodnie od daty niezaliczonego egzaminu pisemnego i nie późniejszym niż jeden miesiąc.

§ 20. Zaliczenie części pisemnej egzaminu jest warunkiem dopuszczenia do jego części ustnej.

§ 21. Część ustna egzaminu odbywa się w obecności przewodniczącego komisji oraz co najmniej czterech członków komisji i sekretarza komisji. Przepis § 14 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 22. 1. Część ustna egzaminu jest przeprowadzana w formie rozmowy komisji z przystępującym do egzaminu.

2. W części ustnej egzaminu ocenia się wiedzę i umiejętność jej praktycznego zastosowania w odniesieniu do spraw należących do właściwości urzędu konsularnego.

§ 23. 1. Komisja rozstrzyga o zaliczeniu części ustnej egzaminu na niejawnej naradzie.

2. W przypadku braku jednomyślności komisji w kwestii zaliczenia egzaminu, przewodniczący komisji zarządza głosowanie. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos oddany przez przewodniczącego komisji.

3. Z czynności, o których mowa w ust. 1 i 2, sporządza się protokół, który podpisują przewodniczący komisji i jej sekretarz.

§ 24. Dokumentacja przeprowadzanych egzaminów przechowywana jest w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

§ 25. W przypadku braku zaliczenia części ustnej egzaminu przystępujący do egzaminu może jednokrotnie ponownie przystąpić do tej części egzaminu. Ponowne przystąpienie do części ustnej egzaminu następuje w terminie nie wcześniejszym niż dwa tygodnie od daty niezaliczonego egzaminu ustnego i nie późniejszym niż trzy miesiące.

§ 26. Dyrektor generalny służby zagranicznej może zaprosić do obserwowania przebiegu części ustnej egzaminu, bez prawa głosu, inne osoby spośród członków personelu dyplomatyczno-konsularnego, posiadających stopień dyplomatyczny.

Rozdział 5

Przepisy końcowe

§ 27. Do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe.

§ 28. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER
SPRAW ZAGRANICZNYCH

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel projektu rozporządzenia

Przedkładany projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 8 ustawy z dnia ... – Prawo konsularne (Dz. U. poz. ...) i zastępuje obowiązujące obecnie rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 22 lipca 2002 r. w sprawie zakresu egzaminu konsularnego oraz sposobu jego przeprowadzania (Dz. U. Nr 136, poz. 1149).

W związku z wejściem w życie ustawy – Prawo konsularne na podstawie art. 128 ust. 1 pkt 2 uchylony został przepis art. 21 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o służbie zagranicznej (Dz. U. Nr 128, poz. 1403, z późn. zm.), zawierający upoważnienie do wydania obowiązującego obecnie rozporządzenia w sprawie zakresu egzaminu konsularnego oraz sposobu jego przeprowadzania. Zgodnie z § 32 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad Techniki Prawodawczej” rozporządzenie traci moc obowiązującą, jeśli uchylony został przepis zawierający upoważnienie do jego wydania. Dotychczasowe rozporządzenie zostało tymczasowo zachowane w mocy przez nową ustawę do chwili wejścia w życie aktu wykonawczego na podstawie ustawy – Prawo konsularne, który to akt winien zostać wydany i uzyskać moc obowiązującą nie później niż dwanaście miesięcy po wejściu w życie ustawy.

2. Charakterystyka projektu rozporządzenia – rzeczywisty stan oraz wskazanie różnic pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Tekst rozporządzenia podzielony jest na pięć rozdziałów i składa się z 28 paragrafów.

§ 1 i 2 zawarte w Rozdziale 1 Przepisy ogólne przywołują treść delegacji do wydania rozporządzenia określonej w art. 8 ustawy – Prawo konsularne.

Rozdział 2 rozporządzenia (§ 3–5) dotyczy sposobu powoływania oraz składu komisji egzaminacyjnej.

§ 3 określa, iż komisja egzaminacyjna powoływana przez dyrektora generalnego służby zagranicznej przygotowuje pytania egzaminacyjne, przeprowadza egzamin i ustala jego wyniki.

Zgodnie z § 4 w skład komisji wchodzi: przewodniczący komisji, siedmiu członków komisji oraz jej sekretarz, który nie posiada prawa głosu. Przewodniczącym komisji jest

dyrektor komórki organizacyjnej właściwej do spraw konsularnych w MSZ lub jego zastępca. Członków komisji powołuje spośród członków personelu dyplomatyczno-konsularnego posiadających stopień dyplomatyczny co najmniej I sekretarza.

Na podstawie § 5 pracami komisji kieruje jej przewodniczący. Do jego zadań należy w szczególności: (1) wyznaczenie terminów części pisemnej i ustnej egzaminu, (2) wyznaczanie zadań członkom komisji w zakresie przygotowania pytań egzaminacyjnych oraz (3) wyznaczenie składu komisji do przeprowadzenia części pisemnej i części ustnej egzaminu. Dodatkowo § 5 odsyła do uregulowania w regulaminie komisji jej szczegółowego trybu pracy. Regulamin jest przyjmowany przez komisję i podlega zatwierdzeniu przez dyrektora generalnego służby zagranicznej.

W rozdziale 3 regulowany jest sposób przeprowadzenia szkolenia przedegzaminacyjnego mającego za zadanie wszechstronne przygotowanie kandydatów na urzędników konsularnych do wykonywania funkcji konsularnych, jak również wskazany jest sposób potwierdzenia odbycia tego szkolenia.

Zgodnie z § 6 szkolenie przedegzaminacyjne organizuje przewodniczący komisji egzaminacyjnej.

§ 7 określa, iż szkolenie składa się z wykładów, ćwiczeń oraz spotkań konsultacyjnych z wyznaczonymi przedstawicielami komórek organizacyjnych w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz innych wskazanych urzędów i instytucji, według programu zatwierdzonego przez przewodniczącego komisji.

Przepis § 8 określa sposób potwierdzania odbycia wszystkich wymaganych części składowych szkolenia. Dokonuje się tego poprzez wpisy osób prowadzących wykłady, ćwiczenia lub spotkania konsultacyjne w karcie szkoleniowej, która jest wydawana przez sekretarza komisji każdemu uczestniczącemu w szkoleniu.

§ 9 wskazuje, że dyrektor generalny służby zagranicznej może powierzyć prowadzenie szkolenia dyrektorowi właściwej do spraw doskonalenia zawodowego i szkolenia członków służby zagranicznej komórki organizacyjnej w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych albo jednostki nadzorowanej przez ministra właściwego do spraw zagranicznych.

Rozdział 4 odnosi się do sposobu przeprowadzenia egzaminu konsularnego.

Zgodnie z § 10 egzamin odbywa się w wydzielonym do tego celu pomieszczeniu w siedzibie Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Terminy egzaminu podawane są przez sekretarza komisji. Komunikat w tej sprawie podawany jest do wiadomości zdających w sposób zwyczajowy stosowany w MSZ, tj. na tablicy informacyjnej w Departamencie Konsularnym Ministerstwa Spraw Zagranicznych, ewentualnie na elektronicznej platformie kadrowej resortu i, o ile to możliwe, pocztą elektroniczną na adres osób przystępujących do egzaminu.

Zgodnie z § 11 przed przystąpieniem do egzaminu osoba zdająca jest zobowiązana do przedłożenia sekretarzowi komisji karty szkoleniowej potwierdzającej odbycie szkolenia i konsultacji z wyznaczonymi przedstawicielami komórek organizacyjnych MSZ oraz innych wskazanych urzędów i instytucji.

§ 13–18 regulują sposób przeprowadzenia części pisemnej egzaminu. Odbywa się ona przy obecności przewodniczącego komisji lub sekretarza komisji oraz z udziałem przynajmniej dwóch członków komisji wskazanych przez jej przewodniczącego. Istotnym przepisem, gwarantującym rzetelność i bezstronność w przeprowadzeniu egzaminu, jest regulacja zawarta w § 14 ust. 2, zgodnie z którym wyłączeniu z czynności komisji podlega osoba, która pozostaje ze zdającym w stosunku faktycznym lub prawnym, mogącym wywołać uzasadnione wątpliwości co do jej bezstronności.

Zdający otrzymują wszelkie materiały służące do przeprowadzenia egzaminu, na które składają się opatrzone pieczęcią Ministerstwa Spraw Zagranicznych: (1) arkusz odpowiedzi, (2) nieprzezroczysta koperta oraz oddzielna kartka papieru do zapisania imienia i nazwiska zdającego oraz (3) brudnopis.

§ 13 przewiduje, że przed rozpoczęciem części pisemnej egzaminu przewodniczący, sekretarz lub wskazany przez przewodniczącego członek komisji bezpośrednio nadzorujący przeprowadzenie części pisemnej, wskazany przez przewodniczącego komisji, sprawdza tożsamość zdających na podstawie ich dowodu osobistego lub innego dokumentu zawierającego fotografię, a także informuje zdających o sposobie i formie przeprowadzenia egzaminu oraz o warunkach zaliczenia.

Część pisemna egzaminu obejmuje test jednokrotnego wyboru składający się z pięćdziesięciu pytań i trwa pięćdziesiąt minut. Za prawidłową odpowiedź na jedno pytanie przyznaje się zdającemu jeden punkt, za brak odpowiedzi, za skreślenie więcej lub jednej odpowiedzi na pytanie lub za odpowiedź nieprawidłową zero punktów. Uwzględnia się wyłącznie odpowiedzi udzielone na arkuszu odpowiedzi. Do zaliczenia części pisemnej egzaminu jest wymagane uzyskanie co najmniej 40 punktów.

Część pisemną egzaminu przeprowadza się z zachowaniem zasady anonimowości. Osoba zdająca wpisuje swoje imię i nazwisko na oddzielnej kartce papieru, którą następnie zakleja w nieprzezroczystej kopercie. Członek komisji nadzorujący bezpośrednio przebieg części pisemnej egzaminu wpisuje tę samą liczbę na kopercie i arkuszu odpowiedzi. Otwarcie kopert zawierających imiona i nazwiska zdających następuje po sprawdzeniu przez komisję odpowiedzi udzielonych na arkuszu odpowiedzi.

Zdający, którzy posługują się innymi materiałami niż te, o których mowa w § 15, porozumiewają się z innymi osobami, używają narzędzi elektronicznych lub w inny sposób zakłócają przebieg egzaminu, podlegają wykluczeniu z udziału w egzaminie. Opuszczenie przez zdającego pomieszczenia, w którym odbywa się część pisemna egzaminu, jest równoznaczne z zakończeniem udziału w tej części egzaminu. Przed opuszczeniem pomieszczenia zdający zwraca otrzymane materiały i arkusz odpowiedzi. W wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych stanem zdrowia zdającego, przewodniczący, sekretarz lub członek komisji bezpośrednio nadzorujący przebieg części pisemnej egzaminu może wyrazić zgodę na opuszczenie przez zdającego pomieszczenia, w którym odbywa się część pisemna egzaminu. W takim przypadku osoba ta pozostawia otrzymane materiały, w tym arkusz odpowiedzi w pomieszczeniu.

§ 19 stanowi, że w przypadku braku zaliczenia części pisemnej egzaminu zdający może jednokrotnie ponownie przystąpić do tej części egzaminu. Ponowne przystąpienie do części pisemnej egzaminu następuje w terminie nie wcześniejszym niż dwa tygodnie od daty niezaliczonego egzaminu pisemnego i nie późniejszym niż jeden miesiąc.

Zgodnie z treścią § 20 projektu, zaliczenie części pisemnej egzaminu jest warunkiem dopuszczenia do części ustnej.

W § 21–22 uregulowano szczegółowy sposób przeprowadzenia części ustnej egzaminu. Ta część egzaminu odbywa się w obecności przewodniczącego komisji oraz co najmniej pięciu członków komisji i sekretarza komisji. Jest przeprowadzana w formie rozmowy komisji ze zdającym. W części ustnej komisja w oparciu o rozmowę ze zdającym ocenia jego wiedzę i umiejętność praktycznego zastosowania wiedzy w odniesieniu do spraw należących do właściwości urzędu konsularnego.

§ 23 przewiduje sposób, w jaki komisja rozstrzyga o wyniku egzaminu. Rozstrzyga o nim na zamkniętej naradzie na zasadzie jednomyślności. W przypadku braku jednomyślności przewodniczący komisji zarządza głosowanie. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos oddany przez przewodniczącego komisji.

Dokumentacja przeprowadzanych egzaminów przechowywana jest w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

§ 25 określa warunki ponownego przystąpienia do części ustnej egzaminu. W przypadku braku zaliczenia części ustnej egzaminu zdający może jednokrotnie ponownie przystąpić do tej części egzaminu. Ponowne przystąpienie do części ustnej egzaminu następuje w terminie nie wcześniejszym niż dwa tygodnie od daty niezaliczonego egzaminu ustnego i nie późniejszym niż trzy miesiące.

§ 26 stanowi podstawę dla zaproszenia przez dyrektora generalnego służby zagranicznej obserwatorów przebiegu części ustnej egzaminu. Osoby te będą obecne przy pracach komisji bez prawa głosu. Warunkiem zaproszenia do obserwowania przebiegu egzaminu jest posiadanie przez obserwatora stopnia dyplomatycznego w rozumieniu ustawy o służbie zagranicznej.

Ostatni rozdział 5 zawiera przepisy końcowe.

§ 27 ustanawia, że do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe.

§ 28 wskazuje na datę wejścia w życie rozporządzenia. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

3. Charakterystyka i ocena przewidywanych, związanych z wejściem w życie aktu, skutków prawnych, w tym w szczególności ograniczenia uznaniowości i uproszczenia stosowanych procedur

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia spowoduje, że stan prawny będzie pełniej odpowiadał praktyce przeprowadzania egzaminu konsularnego. Wynikać to będzie przede wszystkim z doprecyzowania dotychczas obowiązujących uregulowań. Wprowadzono ponadto rozwiązania, których celem jest gwarancja odpowiedniego przygotowania osób wyznaczonych do wykonywania funkcji konsularnych. Nadto szczegółowe regulacje dotyczące sposobu powoływania oraz pracy komisji egzaminacyjnej, wprowadzenie możliwości obserwowania przebiegu egzaminu przez wyznaczonych przez dyrektora generalnego służby zagranicznej członków służby zagranicznej wpływają na podniesienie transparentności procesu egzaminowania kandydatów na urzędników konsularnych.

Szczegółowe określenie przebiegu egzaminu przyczyni się przede wszystkim do zmniejszenia uznaniowości obowiązujących procedur. Na powyższe wpływ ma także

wprowadzenie limitu podejść do egzaminu w jednej procedurze naboru. Z drugiej strony rozwiązanie to wpłynie na przyspieszenie procedury obsadzania stanowisk związanych z wykonywaniem funkcji konsulów.

4. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej

Przedmiotowe rozporządzenie jest zgodne z prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych, określonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

5. Termin wejścia w życie

Ze względu na brak szczególnych okoliczności rozporządzenie wejdzie w życie 14 dni od dnia ogłoszenia.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH¹⁾

z dnia

w sprawie udzielania pomocy finansowej

Na podstawie art. 43 ustawy z dnia ... – Prawo konsularne (Dz. U. poz. ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa sposób dokonywania wpłaty kwoty stanowiącej równowartość udzielanej pomocy finansowej, sposób ustalania wartości udzielanej pomocy finansowej w złotych lub w walucie, w której ona jest udzielana, sposób dokumentowania udzielanej pomocy finansowej, sposób spłaty pomocy finansowej udzielonej po złożeniu oświadczenia o zobowiązaniu się do zwrotu otrzymanej kwoty, a także wzory wniosków o udzielenie pomocy finansowej.

§ 2. Udzielenie pomocy finansowej następuje po wpłacie przez wskazaną przez stronę osobę trzecią kwoty stanowiącej równowartość wnioskowanej pomocy finansowej lub po złożeniu przez wnioskodawcę oświadczenia o zobowiązaniu się do zwrotu pomocy finansowej.

§ 3. 1. Strona ubiegająca się o udzielenie pomocy finansowej, po wpłacie przez osobę trzecią kwoty stanowiącej jej równowartość, składa wniosek sporządzony według wzoru stanowiącego załącznik nr 1 do rozporządzenia.

2. Strona ubiegająca się o udzielenie pomocy finansowej, po złożeniu oświadczenia o zobowiązaniu się do zwrotu otrzymanej kwoty, składa wniosek sporządzony według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. 1. Wpłaty, o której mowa w § 2, dokonuje się na wskazany przez konsula rachunek bankowy urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zagranicznych albo na rachunek bankowy właściwego urzędu konsularnego lub przedstawicielstwa dyplomatycznego.

¹⁾ Minister Spraw Zagranicznych kieruje działem administracji rządowej – sprawy zagraniczne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 września 2014 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Zagranicznych (Dz. U. poz. 1266).

2. Wpłaty kwoty, o której mowa w ust. 1, na rachunek bankowy urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zagranicznych dokonuje się w złotych polskich. Konsul przelicza kwotę w złotych polskich według obowiązującego w Narodowym Banku Polskim w dniu dokonywania wpłaty kursu sprzedaży waluty, w której ma nastąpić udzielenie pomocy finansowej.

3. Wpłaty na rachunek bankowy właściwego urzędu konsularnego lub przedstawicielstwa dyplomatycznego dokonuje się w walucie państwa przyjmującego albo w innej walucie, wskazanej przez konsula.

§ 5. 1. Spłaty zobowiązania wynikającego z decyzji o udzieleniu pomocy finansowej dokonuje się na wskazany przez konsula rachunek bankowy urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zagranicznych.

2. Spłaty, o której mowa w ust. 1, dokonuje się w złotych polskich w kwocie stanowiącej równowartość otrzymanej pomocy finansowej przeliczonej przez konsula według obowiązującego w Narodowym Banku Polskim w dniu udzielenia pomocy finansowej kursu sprzedaży waluty, w której nastąpiło udzielenie pomocy finansowej.

§ 6. Konsul dokumentuje formy udzielonej pomocy finansowej, zamieszczając adnotację na wnioskach, o których mowa w § 3.

§ 7. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

**MINISTER
SPRAW ZAGRANICZNYCH**

**Załączniki
do rozporządzenia
Ministra Spraw Zagranicznych
z dnia ... (poz. ...)**

Załącznik nr 1

WZÓR
**WNIOSKU O UDZIELENIE PRZEZ KONSULA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
POMOCY FINANSOWEJ PO WPLACIE KWOTY STANOWIĄCEJ JEJ
RÓWNOWARTOŚĆ**

.....
(miejsowość, data)

.....
(imiona i nazwisko, nazwisko rodowe)

.....
(nr PESEL)

.....
(adres zamieszkania, nr telefonu)

.....
(nazwa i numer dokumentu tożsamości,
nazwa organu wydającego i data wydania)

.....
(charakter i cel pobytu za granicą)

Wniosek

do Konsula Rzeczypospolitej Polskiej w
(wskazać właściwy urząd konsularny/przedstawicielstwo dyplomatyczne)
o udzielenie pomocy finansowej na pokrycie kosztów
powrotu do Rzeczypospolitej Polskiej

Proszę o udzielenie mi pomocy finansowej w kwocie (słownie)
w walucie na pokrycie kosztów powrotu do Rzeczypospolitej Polskiej

Uzasadnienie

.....
.....
.....
.....

Równowartość kwoty o jaką wnoszę, wpłaci w złotych polskich na rachunek bankowy
Ministerstwa Spraw Zagranicznych*/na rachunek bankowy urzędu konsularnego/
przedstawicielstwa dyplomatycznego*

(wskazać właściwy urząd konsularny/przedstawicielstwo dyplomatyczne)

w walucie wskazana niżej osoba:

(wskazać jakiej)

.....
(nazwisko i imię /nazwa)

.....
(dokładny adres) (nr telefonu)

Przyjmuję do wiadomości i wyrażam zgodę na to, że pomoc finansowa zostanie mi udzielona po wpłaceniu przez tę osobę kwoty stanowiącej równowartość udzielanej pomocy finansowej.

Oświadczam, że wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych przez

.....
(wskazać właściwy urząd konsularny/przedstawicielstwo dyplomatyczne) i Ministerstwo Spraw Zagranicznych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1182 i 1662).

.....
(miejsowość, data) (podpis wnioskodawcy)

Adnotacje urzędowe:

Informacja o sposobie dokonania wpłaty kwoty stanowiącej równowartość pomocy finansowej:

.....
.....
.....
.....

Informacja o formie udzielonej pomocy:

.....
.....

(np.: wypłacono całą kwotę do rąk wnioskodawcy; wykupiono dla wnioskodawcy bilet na przelot lub przejazd do miejsca zamieszkania; zapłacono za przejazd wnioskodawcy bezpośrednio przewoźnikowi, itd.)

.....
(miejsowość, data) (pieczęć urzędowa urzędu konsularnego/
przedstawicielstwa dyplomatycznego) (podpis i pieczęć konsula)

Potwierdzam otrzymanie wskazanej wyżej pomocy finansowej

.....
(miejsowość, data) (podpis wnioskodawcy)

* Niepotrzebne skreślić.

WZÓR
WNIOSKU O UDZIELENIE PRZEZ KONSULA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
POMOCY FINANSOWEJ PO ZŁOŻENIU OŚWIADCZENIA
O ZOBOWIĄZANIU SIĘ DO JEJ ZWROTU

.....
(miejsowość, data)

.....
(imiona i nazwisko, nazwisko rodowe)

.....
(nr PESEL)

.....
(adres zamieszkania, nr telefonu)

.....
(nazwa i numer dokumentu tożsamości,
nazwa organu wydającego i data wydania)

.....
(charakter i cel pobytu za granicą)

Wniosek

do Konsula Rzeczypospolitej Polskiej w
(wskazać właściwy urząd konsularny/przedstawicielstwo dyplomatyczne)
o udzielenie pomocy finansowej na pokrycie kosztów
powrotu do Rzeczypospolitej Polskiej

Proszę o udzielenie mi pomocy finansowej w kwocie (słownie)
w walucie na pokrycie kosztów powrotu do Rzeczypospolitej Polskiej

Uzasadnienie

.....
.....
.....
.....

Zobowiązanie*

Ja, niżej podpisany:

.....
(imiona i nazwisko, data i miejsce urodzenia, imiona rodziców, numer PESEL)

.....
(nazwa i numer dokumentu tożsamości, nazwa organu wydającego i data wydania)

.....
(miejsce zamieszkania: województwo, miejscowość, kod pocztowy, ulica, nr domu, nr lokalu/nr telefonu)

zobowiązuję się do wpłacenia na rachunek bankowy Ministerstwa Spraw Zagranicznych

.....

(wskazać nazwę banku i nr rachunku)

w terminie wskazanym w decyzji konsula kwoty (słownie:
.....) w złotych polskich tytułem zwrotu udzielonej mi pomocy
finansowej w kwocie (słownie:)
w walucie

(wskazać jakiej)

Oświadczam, że wyrażam zgodę na przetwarzanie moich danych osobowych przez

.....

(wskazać właściwy urząd konsularny/przedstawicielstwo dyplomatyczne) i Ministerstwo Spraw
Zagranicznych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych
osobowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1182 i 1662).

.....

(miejscość, data)

.....

(podpis wnioskodawcy)

Adnotacje urzędowe:

Informacja o formie udzielonej pomocy:

.....
.....
.....

(np.: wypłacono całą kwotę do rąk wnioskodawcy; wykupiono dla wnioskodawcy bilet na przelot lub przejazd
do miejsca zamieszkania; zapłacono za przejazd wnioskodawcy bezpośrednio przewoźnikowi, itd.)

.....

(miejscość, data)

.....

(pieczęć urzędowa urzędu konsularnego/
przedstawicielstwa dyplomatycznego)

.....

(podpis i pieczęć konsula)

Przyjęcie pomocy finansowej we wskazanej wyżej kwocie potwierdzam złożonym niżej
własnoręcznym podpisem. Przyjmuję do wiadomości, że w razie niewywiązania się przeze
mnie z zobowiązania zwrotu udzielonej pomocy finansowej, wszczęte zostanie przeciwko
mnie postępowanie egzekucyjne na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r.
o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2014 r. poz. 1619 oraz z 2015 r.
poz. 87, 211 i 218).

.....

(miejscość, data)

.....

(podpis wnioskodawcy)

* Nie wypełnia się w przypadku, gdy wnioskodawcą ubiegającym się o udzielenie pomocy finansowej jest
małoletni lub ubezwłasnowolniony całkowicie lub częściowo.

** Niepotrzebne skreślić.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel projektu rozporządzenia

Potrzeba wydania rozporządzenia w sprawie udzielania przez konsula RP pomocy finansowej wynika z delegacji ustawowej wyrażonej w art. 43 ustawy z dnia ... – Prawo konsularne (Dz. U. poz. ...), zgodnie z którą minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia: (1) sposób dokumentowania udzielanej pomocy finansowej, (2) sposób spłaty pomocy finansowej udzielonej po złożeniu oświadczenie o zobowiązaniu się do zwrotu otrzymanej kwoty, (3) sposób dokonywania wpłaty kwoty stanowiącej równowartość udzielanej pomocy finansowej, (4) wzory wniosków o udzielenie pomocy finansowej, a także (5) sposób ustalania wartości udzielanej pomocy finansowej w złotych lub w walucie, w której ona jest udzielana.

Mając na uwadze, iż większość zagadnień dotyczących pomocy finansowej, – tj. w szczególności zasady jej udzielania, rodzaje pomocy finansowej oraz tryb postępowania przed konsulem uregulowano w ustawie – Prawo konsularne, w przedmiotowym rozporządzeniu znalazły się, inaczej niż w dotychczasowym stanie prawnym, jedynie przepisy o charakterze technicznym, odnoszące się do sposobu wpłaty oraz przeliczania na walutę, w której udzielana jest pomoc lub na złote polskie wartości udzielanej pomocy finansowej, sposobu spłaty pomocy finansowej udzielanej po złożeniu przez wnioskodawcę oświadczenia o zobowiązaniu się do jej zwrotu w całości lub w części, a także wzory wniosków o udzielenie tej pomocy (umieszczone w załącznikach do rozporządzenia).

Do czasu wejścia w życie projektowanego rozporządzenia, jednak nie dłużej niż przez dwanaście miesięcy od wejścia w życie ustawy – Prawo konsularne, zachowuje moc rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 28 sierpnia 2002 r. w sprawie udzielania przez konsula pomocy finansowej oraz trybu postępowania przy jej udzielaniu (Dz. U. Nr 151, poz. 1262).

2. Charakterystyka projektu ustawy – rzeczywisty stan oraz wskazanie różnic pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Obowiązujące rozporządzenie z 2002 r. regulowało kwestię pomocy finansowej w sposób szeroki, zawierając w istocie przepisy, których właściwe wydaje się zamieszczenie w akcie rangi ustawowej. W związku z przeprowadzonym uporządkowaniem przedmiotowej materii i rozbudowaniem norm dotyczących pomocy finansowej w samej ustawie

(art. 37–43 ustawy), projektowane rozporządzenie dotyczy jedynie zagadnień szczegółowych podlegających regulacji w akcie wykonawczym do ustawy.

Tekst rozporządzenia składa się z siedmiu paragrafów i dwóch załączników.

§ 1 przywołuje delegację ustawową do jego wydania.

§ 2 reguluje sposoby udzielania pomocy finansowej. Udzielenie pomocy finansowej następuje po wpłaceniu przez osobę trzecią kwoty stanowiącej równowartość wnioskowanej pomocy finansowej lub po złożeniu przez wnioskodawcę oświadczenia o zobowiązaniu się do zwrotu otrzymanej pomocy finansowej.

§ 3 odsyła do stanowiących załączniki do niniejszego rozporządzenia wzorów wniosków o udzielenie pomocy finansowej. W załączniku nr 1 zamieszczono wzór wniosku o udzielenie pomocy finansowej po wpłacie kwoty stanowiącej równowartość udzielonej pomocy, zaś w załączniku nr 2 wzór wniosku o udzielenie pomocy po złożeniu oświadczenia o zobowiązaniu się przez wnioskodawcę do jej zwrotu.

Zgodnie z § 4 wpłaty kwoty stanowiącej równowartość udzielanej pomocy finansowej dokonuje się na rachunek bankowy urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zagranicznych albo na rachunek bankowy urzędu konsularnego lub przedstawicielstwa dyplomatycznego. Wpłaty na konto urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zagranicznych dokonuje się w złotych polskich, w kwocie ustalonej według obowiązującego w Narodowym Banku Polskim w dniu dokonywania wpłaty kursu sprzedaży waluty, w której ma nastąpić wypłata pomocy finansowej. Natomiast wpłaty na rachunek bankowy urzędu konsularnego lub przedstawicielstwa dyplomatycznego mogą być dokonywane w walucie państwa przyjmującego albo w innej walucie wskazanej przez konsula.

§ 5 zawiera dyspozycję dotyczącą sposobu spłaty kwoty pomocy finansowej. Spłaty kwoty udzielonej pomocy finansowej dokonuje się w złotych polskich na wskazany przez konsula rachunek bankowy urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zagranicznych. Wartość kwoty podlegającej zwrotowi stanowi równowartość otrzymanej pomocy finansowej przeliczonej przez konsula według obowiązującego w Narodowym Banku Polskim w dniu udzielenia pomocy kursu sprzedaży waluty, w której nastąpiło udzielenie pomocy finansowej.

W § 6 określony został sposób dokumentowania przez konsula form udzielonej pomocy finansowej.

W § 7 został zawarty przepis końcowy, zgodnie z którym rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jego ogłoszenia.

W załącznikach nr 1 i 2 zostały zamieszczone wzory wniosków odnoszących się do pomocy finansowej. Wzory przedmiotowych wniosków nie uległy większym zmianom w stosunku do obecnego stanu prawnego, albowiem nie jest intencją projektodawcy wprowadzanie istotnych zmian w funkcjonującym obecnie, sprawdzonym i efektywnym systemie udzielania pomocy finansowej. Wprowadzono do nich jedynie niezbędne doprecyzowania („urząd konsularny lub przedstawicielstwo dyplomatyczne” w miejsce „urzędu konsularnego”; „Rzeczpospolita Polska” w miejsce „Polski”), drobne zmiany redakcyjne w tekście wniosków („nazwa i numer dokumentu tożsamości, nazwa organu wydającego i data wydania” w miejsce „nazwy i daty dokumentu tożsamości, kiedy i przez kogo wydanego) oraz skreślono zbędne pozycje („powiat” i „gmina zamieszkania w Polsce”, „zawód wykonywany, nazwa i adres zakładu pracy w Polsce”). Wykreśleniu uległy pola formularza dotyczące decyzji konsula, ta bowiem będzie wydawana w trybie i na zasadach przewidzianych w Dziale III ustawy Postępowanie przed konsulem. Do formularzy wprowadzone zostało miejsce na adnotacje urzędowe gdzie konsul będzie dokumentował formy udzielonej pomocy i, jeśli ma to zastosowanie, o sposobie dokonania wpłaty kwoty stanowiącej zabezpieczenie udzielonej pomocy.

3. Charakterystyka i ocena przewidywanych, związanych z wejściem w życie aktu, skutków prawnych, w tym w szczególności ograniczenia uznaniowości i uproszczenia stosowanych procedur

Rozporządzenie nie wpłynie znacząco na procedury związane z udzielaniem pomocy finansowej. Jednocześnie proponowane zmiany w treści formularzy ograniczą uciążliwość związaną z podawaniem przez wnioskodawców dużej liczby informacji nieistotnych, z których część (np. powiat i województwo miejsca zamieszkania wnioskodawcy) jest łatwa do ustalenia przez konsula (w tym przypadku na podstawie wskazanej przez wnioskodawcę nazwy gminy). W nowym stanie prawnym po wejściu w życie ustawy – Prawo konsularne usunięte zostaną wszelkie wątpliwości co do trybu postępowania stosowanego przez konsula w sprawach dotyczących pomocy finansowej. Rozstrzygając o istocie wniosku o pomoc finansową, konsul będzie wydawał decyzję podlegającą kontroli instancyjnej, zgodnie z postanowieniami Działu III ustawy, co usunie wszelkie wątpliwości, co do nadmiernej uznaniowości, czy braku kontroli nad decyzjami konsula w omawianym zakresie.

4. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej

Przedmiotowy projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych, określonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

5. Termin wejścia w życie

Planuje się, aby rozporządzenie weszło w życie po upływie 14 dni od jego ogłoszenia.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH¹⁾

z dnia

w sprawie opłat konsularnych

Na podstawie art. 116 ustawy z dnia – Prawo konsularne (Dz. U. poz. ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa czynności wykonywane przez konsula podlegające opłatom konsularnym oraz wysokość tych opłat wyrażoną w euro, sposób pobierania opłat konsularnych, sposób dokonywania zwrotu opłat konsularnych, sposób wnoszenia przedpłat na poczet wydatków ponoszonych przez konsula oraz zwrotu niewydatkowanej kwoty przedpłaty, a także sposób przeliczania opłat konsularnych wyrażonych w euro na walutę, w której pobiera się opłaty konsularne.

§ 2. Wykaz czynności podlegających opłacie konsularnej wraz z wysokością opłat za te czynności określone są w Taryfie Opłat Konsularnych, stanowiącej załącznik do rozporządzenia.

§ 3. 1. Opłaty konsularne pobiera się w walucie państwa przyjmującego.

2. Konsul przelicza opłaty określone w Taryfie Opłat Konsularnych na walutę, o której mowa w ust. 1. Wysokość opłat konsularnych pobieranych w walucie innej niż określona w Taryfie Opłat Konsularnych podlega zaokrągleniu w górę do pełnych jednostek.

3. Przy przeliczaniu wysokości opłat wymienionych w Taryfie Opłat Konsularnych na walutę, w której pobierana jest opłata konsularna, stosuje się kurs referencyjny euro ogłaszany przez Europejski Bank Centralny obowiązujący w ostatnim dniu poprzedniego miesiąca.

4. W uzasadnionych przypadkach, o ile przemawiają za tym uwarunkowania w państwie przyjmującym, konsul może, po uzyskaniu pisemnej zgody ministra właściwego do spraw

¹⁾ Minister Spraw Zagranicznych kieruje działem administracji rządowej – sprawy zagraniczne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 22 września 2014 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Spraw Zagranicznych (Dz. U. poz. 1266).

zagranicznych, pobierać opłaty konsularne w walucie powszechnie używanej w państwie przyjmującym niebędącej walutą tego państwa albo innej walucie.

§ 4. Stawki opłat konsularnych ustalone w sposób, o którym mowa w § 3, konsul ujmuje w Tabeli Opłat Konsularnych, upowszechnianej w sposób umożliwiający dostęp do niej wszystkim zainteresowanym.

§ 5. Konsulowie mający siedziby w tym samym państwie przyjmującym pobierają opłaty konsularne według stawek ustalonych w sposób, o którym mowa w § 3, przez konsula mającego siedzibę w stolicy tego państwa.

§ 6. Od strony zamieszkałej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej opłatę konsularną za wydobycie i doręczenie dokumentu za pośrednictwem organu administracji publicznej można pobrać w złotych, po wyliczeniu jej wartości według obowiązującego w dniu wykonania czynności kursu sprzedaży euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski.

§ 7. Konsul dokonuje korekty stawek opłat konsularnych w przypadku zmian notowań kursu waluty, w której pobierana jest opłata konsularna, w stosunku do euro, jeżeli zmiana kursu obowiązującego w ostatnim dniu poprzedniego kwartału przekroczy 5%. Przepis § 5 stosuje się odpowiednio.

§ 8. 1. Opłaty konsularne oraz przedpłatę na poczet wydatków ponoszonych w związku z wykonywaniem czynności wnosi się:

- 1) poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej na rachunek bankowy urzędu konsularnego lub przedstawicielstwa dyplomatycznego albo do kasy w gotówce lub czekach potwierdzonych przez bank; konsul może dopuścić pobieranie opłat konsularnych w innej formie, o ile nie wiąże się to z powstaniem dla niego dodatkowych kosztów obsługi indywidualnych transakcji;
- 2) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na wskazany rachunek bankowy.

2. Zwrotu opłaty konsularnej oraz niewydatkowanej części przedpłaty na poczet wydatków ponoszonych w związku z wykonywaniem czynności dokonuje się w gotówce w kasie urzędu konsularnego lub przedstawicielstwa dyplomatycznego, lub na rachunek bankowy wskazany przez stronę, lub podmiot który dokonał tej przedpłaty w walucie, w której opłata albo przedpłata zostały wniesione.

§ 9. Wpłaty z tytułu przedpłat na poczet wydatków konsula ponoszonych w związku z wykonywaniem czynności rozlicza się w budżecie placówki zagranicznej.

§ 10. Rozporządzenie wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia.

MINISTER
SPRAW ZAGRANICZNYCH

**Załącznik
do rozporządzenia
Ministra Spraw Zagranicznych
z dnia ... (poz. ...)**

TARYFA OPŁAT KONSULARNYCH

Poz.	Rodzaj czynności	Wysokość opłaty w €
1	2	3
I. Czynności paszportowe		
1.01	Wydanie paszportu	110
1.02	Wydanie paszportu małoletniemu do 13 roku życia	70
1.03	Wydanie paszportu tymczasowego na czas oczekiwania na doręczenie paszportu sporządzonego w Rzeczypospolitej Polskiej dla osoby, która nie ukończyła 70 roku życia	15
1.04	Wydanie paszportu tymczasowego w innych sytuacjach dla osoby, która ukończyła 18, a nie ukończyła 70 lat	40
1.05	Wydanie paszportu tymczasowego w innych sytuacjach dla małoletniego	30
1.06	Wydanie paszportu tymczasowego dla osoby, która ukończyła 70 lat	0
1.07	Wydanie nowego paszportu przed upływem terminu ważności dotychczas posiadanego paszportu, jeżeli paszport został utracony lub zniszczony z przyczyn zawinionych przez jego posiadacza	330
1.08	Wydanie małoletniemu do 13. roku życia nowego paszportu przed upływem terminu ważności dotychczas posiadanego paszportu, jeżeli paszport został utracony lub zniszczony z przyczyn zawinionych przez opiekuna osoby małoletniej	210
1.09	Wydanie drugiego paszportu	110
1.10	Przyjęcie wniosku o wydanie paszportu dyplomatycznego lub paszportu służbowego, odbiór paszportu dyplomatycznego lub paszportu służbowego lub dokonanie dodatkowego wpisu w paszporcie dyplomatycznym	0
II. Czynności w sprawach obywatelstwa polskiego		
2.01	Przyjęcie wniosku i opracowanie dokumentacji w sprawie o nadanie obywatelstwa polskiego wraz z doręczeniem aktu o nadaniu obywatelstwa polskiego lub zawiadomienia o odmowie nadania obywatelstwa polskiego*	360
2.02	Przyjęcie i opracowanie wniosku o przywrócenie obywatelstwa polskiego wraz z doręczeniem decyzji o przywróceniu obywatelstwa polskiego*	40
2.03	Przyjęcie i opracowanie wniosku o potwierdzenie posiadania	80

	obywatelstwa polskiego wraz z doręczeniem decyzji w tej sprawie*	
2.04	Przyjęcie wniosku i opracowanie dokumentacji w sprawie o wyrażenie zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego wraz z doręczeniem postanowienia o wyrażeniu zgody na zrzeczenie się obywatelstwa polskiego*	360
2.05	Przyjęcie oświadczenia w trybie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 2 kwietnia 2009 r. o obywatelstwie polskim (Dz. U. z 2012 r. poz. 161 oraz z 2013 r. poz. 1650)	30
2.06	Wykonanie innych czynności z zakresu obywatelstwa polskiego	30
III. Czynności wizowe		
3.01	Przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy krajowej	60
3.02	Przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o ponowne rozpatrzenie wniosku o wydanie wizy Schengen lub wizy krajowej	60
3.03	Przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie zezwolenia na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego	20
3.04	Przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o ponowne rozpatrzenie wniosku o wydanie zezwolenia na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego	20
IV. Inne czynności wykonywane w sprawach cudzoziemców		
4.01	Wydanie tymczasowego polskiego dokumentu podróży dla cudzoziemca	30
4.02	Wydanie Tymczasowego Dokumentu Podróży, określonego w decyzji Rady z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie ustanowienia tymczasowego dokumentu podróży (96/409/WPZiB) (Dz. U. L 168 z 06.07.1996 r., str. 4–11)	30
V. Zaświadczenia i zezwolenia		
5.01	Uzyskanie i doręczenie informacji o osobie z Krajowego Rejestru Karnego	60
5.02	Wydanie zaświadczenia na przywóz broni na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub przewóz broni przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	60
5.03	Wydanie zaświadczenia na przewiezienie zwłok lub szczątków ludzkich	50
5.04	Wydanie innego zaświadczenia niż określone w pozycjach 5.01–5.03 Taryfy Opłat Konsularnych	30
VI. Legalizacje, uwierzytelnienia, tłumaczenia, czynności notarialne		
6.01	Legalizacja dokumentu	30
6.02	Sporządzenie i poświadczenie tłumaczenia z języka polskiego na język obcy lub z języka obcego na język polski – za każdą rozpoczętą stronę tłumaczenia**	90

6.03	Sprawdzenie i poświadczenie tłumaczenia z języka polskiego na język obcy lub z języka obcego na język polski – za każdą rozpoczętą stronę tłumaczenia**	30
6.04	Sporządzenie i poświadczenie tłumaczenia z języka polskiego na język obcy lub z języka obcego na język polski dokumentów stanu cywilnego lub innych dokumentów o treściach powtarzalnych	30
6.05	Sporządzenie i poświadczenie zgodności odpisu, wypisu, wyciągu lub fotokopii z okazanym oryginałem lub uwierzytelnionym odpisem tego dokumentu	60
6.06	Poświadczenie zgodności odpisu, wypisu, wyciągu lub fotokopii z okazanym oryginałem lub uwierzytelnionym odpisem tego dokumentu	30
6.07	Poświadczenie własnoręczności podpisu lub znaku ręcznego	30
6.08	Poświadczenie daty okazania dokumentu, w tym faktury, rachunku lub świadectwa pochodzenia	30
6.09	Sporządzenie aktu notarialnego	200
6.10	Wykonanie innej czynności notarialnej	30
6.11	Potwierdzenie profilu zaufanego ePUAP	0
VII. Czynności z zakresu stanu cywilnego		
7.01	Przygotowanie dokumentacji dotyczącej zawarcia małżeństwa przed konsulem, zorganizowanie uroczystości w urzędzie konsularnym, przyjęcie oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński oraz oświadczeń w sprawie nazwiska małżonków i ich dzieci, sporządzenie protokołu z przyjęcia przedmiotowych oświadczeń, przekazanie dokumentacji do urzędu stanu cywilnego w kraju oraz doręczenie odpisu aktu małżeństwa*	500
7.02	Przyjęcie od osoby zamierzającej zawrzeć małżeństwo zapewnienia, że nie wie o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa i przekazanie go do urzędu stanu cywilnego w kraju	50
7.03	Wydanie zaświadczenia stwierdzającego, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo	50
7.04	Przeprowadzenie procedury uznania ojcostwa i przekazanie dokumentacji do właściwego urzędu stanu cywilnego*	50
7.05	Przygotowanie dokumentacji związanej z wpisaniem zagranicznego dokumentu dotyczącego stanu cywilnego do polskich ksiąg stanu cywilnego oraz doręczenie odpisu polskiego aktu stanu cywilnego sporządzonego na tej podstawie*	50
7.06	Przyjęcie i przekazanie do urzędu stanu cywilnego w kraju wniosku o rejestrację urodzenia lub zgonu oraz doręczenie odpisu aktu urodzenia lub zgonu*	50
7.07	Przyjęcie wniosku lub oświadczenia o zmianę imienia lub nazwiska i przekazanie go do urzędu stanu cywilnego w kraju wraz z doręczeniem decyzji	50

7.08	Wykonanie innej czynności z zakresu stanu cywilnego	30
VIII. Czynności z zakresu żeglugi morskiej i śródlądowej		
8.01	Wystawienie lub przedłużenie tymczasowego świadectwa przynależności statku (świadectwo o banderze)	240
8.02	Przyjęcie od kapitana statku protestu morskiego albo sporządzenie protokołu wypadku morskiego lub wypadku w żegludze śródlądowej	300
8.03	Wystawienie, przedłużenie lub uzupełnienie książeczki żeglarskiej	50
8.04	Wystawienie lub przedłużenie ważności karty lub certyfikatu bezpieczeństwa statku lub świadectwa w zakresie ochrony morza przed zanieczyszczeniem przez statki	200
8.05	Wykonanie innej czynności z zakresu żeglugi morskiej lub śródlądowej	40
IX. Inne czynności		
9.01	Doręczenie dokumentu przekazanego przez organ krajowy na wniosek osoby przebywającej za granicą	30
9.02	Wydobycie za granicą i przesłanie do kraju dokumentu innego niż papiery wartościowe (wraz z jego ewentualną legalizacją) dla obywatela polskiego	30
9.03	Wydobycie w kraju i przesłanie do obywatela polskiego zamieszkałego za granicą dokumentu innego niż papiery wartościowe	30
9.04	Dokonanie, na wniosek strony, czynności poza lokalem urzędu konsularnego, za każde rozpoczęte 8 godzin, włącznie z czasem na dojazd i powrót do urzędu Uwaga: Pobiera się niezależnie od opłaty za wykonywaną czynność konsularną oraz zwrotu poniesionych wydatków	90
9.05	Dokonanie czynności wymienionej w taryfie w trybie pilnym	30
9.06	Przekazanie korespondencji do kraju drogą urzędową	20
9.07	Przyjęcie i przekazanie do właściwego organu w kraju wniosku o udzielenie zgody na służbę w obcym wojsku lub obcej organizacji wojskowej	50
9.08	Przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie Karty Polaka	0

* Za czynności konsularne dokonywane w ramach opracowywania dokumentacji nie pobiera się dodatkowych opłat, z wyjątkiem opłat za sporządzenie i poświadczenie lub sprawdzenie i poświadczenie tłumaczenia (poz. 6.02, 6.03 i 6.04 Taryfy Opłat Konsularnych).

** Przy obliczaniu wysokości należnej opłaty konsularnej objętość dokumentu ustala się w sposób przewidziany w przepisach w sprawie wynagrodzenia za czynności tłumacza przysięgłego.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel projektu rozporządzenia

Przedkładany projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 116 ustawy z dnia ... – Prawo konsularne (Dz. U. poz. ...), zgodnie z którą minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia: (1) czynności wykonywane przez konsula podlegające opłatom konsularnym oraz wysokość tych opłat wyrażoną w euro, (2) sposób pobierania opłat konsularnych, (3) sposób dokonywania zwrotu opłat konsularnych, (4) sposób wnoszenia przedpłat na poczet wydatków ponoszonych przez konsula oraz zwrotu niewydatkowanej kwoty przedpłaty, a także (5) sposób przeliczania opłat konsularnych wyrażonych w euro na walutę, w której pobiera się opłaty konsularne.

Do czasu wejścia w życie projektowanego rozporządzenia, jednak nie dłużej niż przez dwanaście miesięcy od wejścia w życie ustawy – Prawo konsularne (art. 136), zachowuje moc rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie opłat konsularnych (Dz. U. Nr 151, poz. 522).

Mając na uwadze, iż niektóre zagadnienia dotyczące opłat konsularnych, tj. w szczególności kategorie czynności za które pobierane są opłaty, zasady pobierania opłat w zmniejszonej wysokości oraz udzielania ulg i zwolnień od opłat, a także rodzaje wydatków konsula i zasad wnoszenia przedpłat na poczet tych wydatków bezpośrednio dotyczą praw i obowiązków obywateli, w trakcie prac nad ustawą – Prawo konsularne zdecydowano się na uregulowanie podstawowych zasad pobierania opłat konsularnych w ustawie, pozostawiając w akcie wykonawczym jedynie przepisy o charakterze technicznym oraz wykaz czynności podlegających opłacie (umieszczony w załączniku do rozporządzenia). Przedmiotowe rozwiązanie zostało zaproponowane przez Rządowe Centrum Legislacji (w piśmie nr RCL.DPA.542-1259/12 z dn. 14 listopada 2012 r.) w trakcie konsultacji międzyresortowych dot. projektu obecnie obowiązującego rozporządzenia Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie opłat konsularnych. Nie mogło być ono jednak wówczas uwzględnione z powodu odmiennej delegacji ustawowej, sformułowanej w art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2002 r. Nr 215, poz. 1823, z późn. zm.), która stanowiła w poprzednim stanie prawnym podstawę do wydania rozporządzenia regulującego materię opłat konsularnych.

Zważywszy, iż w trakcie prac nad obowiązującym rozporządzeniem Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie opłat konsularnych, przeprowadzonych w latach 2012–13, dokonano gruntownego przeglądu i aktualizacji norm w przedmiotowym obszarze, do przedkładanego projektu przeniesiono, co do zasady bez istotniejszych zmian, przepisy o charakterze technicznym, zawarte w ww. rozporządzeniu. Nieznaczne zmiany zaproponowane obecnie wynikają z potrzeb zaobserwowanych w trakcie stosowania obowiązujących przepisów. Wynikają one nadto z konieczności aktualizacji załącznika do rozporządzenia – Taryfy Opłat Konsularnych, np. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. poz. 1650, z późn. zm.). Ponadto do Taryfy Opłat Konsularnych wprowadzone zostały niewielkie zmiany odnoszące się do rodzaju niektórych czynności podlegających opłacie uwzględniające kolejne zmiany w obowiązujących ustawach, w szczególności w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. poz. 1741 i 1888).

2. Charakterystyka projektu rozporządzenia – rzeczywisty stan oraz wskazanie różnic pomiędzy dotychczasowym, a projektowanym stanem prawnym

Tekst rozporządzenia składa się z 10 paragrafów. Załącznikiem do rozporządzenia jest Taryfa Opłat Konsularnych, która zawiera wykaz czynności konsularnych, za które pobierane są opłaty, a także określa ich wysokość wyrażoną w euro.

I. Zasadniczy tekst normatywny

§ 1 określa treść rozporządzenia w oparciu o delegację zakreśloną przez art. 117 ustawy – Prawo konsularne.

§ 2 stanowi, że wykaz czynności podlegających opłacie konsularnej i wysokość opłat za te czynności określony jest w Taryfie Opłat Konsularnych, będącej załącznikiem do rozporządzenia.

§ 3 reguluje sposób pobierania opłat konsularnych w państwach, w których pobierane są one w walucie innej niż euro. Przewiduje, że konsul przelicza opłaty określone w Taryfie na walutę, w której opłata jest pobierana. Wysokość opłat konsularnych pobieranych w walucie innej niż określona w Taryfie Opłat Konsularnych podlega zaokrągleniu. Przepis przewiduje także kurs stosowany się przy przeliczaniu wysokości opłat, tj. kurs referencyjny euro ogłaszany przez Europejski Bank Centralny obowiązujący w ostatnim dniu poprzedniego miesiąca.

§ 4 wprowadza pojęcie Tabeli Opłat Konsularnych, która zawiera stawki opłat konsularnych ustalone w wyniku przeliczenia wysokości opłaty wyrażonej w euro na walutę, w której faktycznie pobierana jest opłata.

§ 5 – w omawianym przepisie podtrzymuje się zasadę, zgodnie z którą konsulowie mający siedziby w tym samym państwie stosują opłaty ustalone przez konsula mającego siedzibę w stolicy tego państwa.

§ 6 ustala sposób pobierania opłat za wydobycie i doręczenie dokumentu za pośrednictwem organu administracji publicznej od osoby zamieszkałej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Osoba ta wnosi opłatę konsularną na wskazany rachunek bankowy. Opłatę można pobrać w złotych, po wyliczeniu jej wartości według obowiązującego w dniu wykonania czynności kursu sprzedaży euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski.

Zgodnie z § 7 konsul dokonuje korekty stawek opłat konsularnych w przypadku zmian notowań kursu waluty, w której jest ona pobierana, w stosunku do euro, jeżeli zmiana kursu obowiązującego w ostatnim dniu poprzedniego kwartału przekroczy 5%. Rolę wiodącą w zakresie korekty stawek opłat sprawują, podobnie jak w zakresie przeliczania wysokości opłat na walutę, w której jest ona pobierana, konsulowie mający siedzibę w stolicy państwa przyjmującego.

§ 8 określa sposób pobierania opłat konsularnych. Regulacja przewiduje, że opłatę wnosi się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej do kasy urzędu konsularnego lub przedstawicielstwa dyplomatycznego w gotówce lub czekach potwierdzonych przez bank albo na rachunek bankowy; konsul może dopuścić pobieranie opłat konsularnych w innej formie, o ile nie wiąże się to z powstaniem dla niego dodatkowych kosztów obsługi indywidualnych transakcji, a na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na wskazany rachunek bankowy. Analogiczny sposób stosuje się w odniesieniu do wnoszenia przedpłat na poczet wydatków ponoszonych przez konsula w związku z wykonywaniem czynności.

Zwrotu opłaty konsularnej oraz niewydatkowanej części przedpłaty na poczet wydatków ponoszonych w związku z wykonywaniem czynności dokonuje się w gotówce w kasie urzędu konsularnego lub przedstawicielstwa dyplomatycznego, lub na rachunek bankowy wskazany przez stronę lub podmiot, który dokonał tej przedpłaty. Przepis ten nakazuje dokonanie zwrotu w walucie, w której opłata konsularna lub przedpłata zostały wniesione.

Zgodnie z § 9 przedpłaty na poczet wydatków konsula poniesionych w związku z wykonywaniem czynności konsularnej rozlicza się w budżecie placówki zagranicznej.

§ 10 wskazuje datę wejścia w życie projektowanego rozporządzenia, tj. pierwszy dzień miesiąca następującego po miesiącu ogłoszenia. Przyjęcie takiego rozwiązania umożliwia odpowiednią zmianę informatycznych systemów rejestracji czynności, wykorzystywanych w urzędach konsularnych i przedstawicielstwach dyplomatycznych, w oparciu o które prowadzone są comiesięczne statystyki wykonanych czynności, bazujące na systematyce na Taryfy Opłat Konsularnych.

II. Załącznik – Taryfa Opłat Konsularnych

Do treści rozporządzenia zostaje dodany załącznik (Taryfa Opłat Konsularnych), który zawiera uporządkowany wykaz czynności poszczególnych rodzajów wraz z wysokością obowiązujących za nie opłat.

Załącznik szereguje czynności konsularne, za które pobierana jest opłata, w dziewięć grup:

- 1) czynności paszportowe;
- 2) czynności w sprawach obywatelstwa polskiego;
- 3) czynności wizowe;
- 4) inne czynności w sprawach cudzoziemców;
- 5) zaświadczenia i zezwolenia;
- 6) legalizacje, uwierzytelnienia, tłumaczenia i czynności notarialne;
- 7) czynności z zakresu stanu cywilnego;
- 8) czynności z zakresu żeglugi morskiej i śródlądowej;
- 9) inne czynności.

Z załącznika usunięte zostały czynności spadkowe i majątkowe (dotychczasowa grupa czynności ujęta pod numerem VIII), wykonywane obecnie wyłącznie na rzecz jednostek Skarbu Państwa, a zatem zwolnione z opłat konsularnych na podstawie art. 103 ust. 3 ustawy – Prawo konsularne.

W stosunku do obowiązującego obecnie załącznika zmiany w systematyce opłat wprowadzone zostały do działów: I (Czynności paszportowe), III (Czynności wizowe), IV (Inne czynności wykonywane w sprawach cudzoziemców), VI (Legalizacje, uwierzytelnienia, tłumaczenia i czynności notarialne), VII (Czynności z zakresu stanu cywilnego), VIII

(Czynności z zakresu żeglugi morskiej i śródlądowej) oraz IX (Inne czynności).
W szczególności:

– Ad. I) wykaz czynności paszportowych podlegających opłacie została rozbudowana o Wydanie drugiego paszportu (poz. 1.09 z opłatą konsularną w wysokości 110 EUR). Celem wprowadzenia obu pozycji jest udoskonalenie sprawozdawczości konsularnej prowadzonej w oparciu o Taryfę Opłat Konsularnych. Wyodrębnienie pozycji 1.09, które odzwierciedla obowiązującą od 2013 r. nowelizację ustawy o dokumentach paszportowych, powierzającą konsulowi wydawanie w określonych przypadkach drugiego paszportu (art. 44 ust. 2 i 3 w zw. z art. 22 ww. ustawy) pozwoli na prawidłowe rejestrowanie tego typu czynności. Podobnie wskazane jest wyodrębnienie w oddzielnej pozycji wydania paszportu dyplomatycznego lub służbowego lub dokonania wpisu w paszporcie dyplomatycznym dotyczącego stopnia dyplomatycznego, funkcji, stanowiska lub tytułu posiadacza paszportu (por. art. 25 w zw. z art. 45 ust. 3 ustawy o dokumentach paszportowych). Czynności te, choć niezwykle rzadkie w praktyce konsularnej, zgodnie z art. 7 ust. 2 przywołanej ustawy, dokonywane są bez opłat, nie byłoby zatem prawidłowe rejestrowanie ich w informatycznych systemach sprawozdawczości konsularnej pod pozycją 1.01, tj. jako Wydanie paszportu, za które pobiera się opłatę w wysokości 140 EUR;

– Ad. III) w związku z wprowadzeniem w ustawie z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. poz. 1650, z późn. zm.) instytucji ponownego rozpatrzenia sprawy o wydanie zezwolenia na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego (art. 42 ust. 3), uzupełniono Taryfę Opłat Konsularnych o pozycję 3.05 – Przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o ponowne rozpatrzenie wniosku o wydanie zezwolenia na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego. Wysokość opłaty za tę czynność, tj. 20 EUR, odpowiada wysokości opłaty za przyjęcie i rozpatrzenie wniosku o wydanie zezwolenia na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego (poz. 3.04);

– Ad. IV) ze względu na wprowadzaną ustawą z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach zmianę, polegającą na pozbawieniu konsula legitymacji do przyjmowania wniosków o wydanie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony i doręczania decyzji w tej sprawie, obie przedmiotowe czynności (dotychczas opatrzone sygnaturą odpowiednio 4.01 i 4.02) zostały usunięte z Taryfy Opłat Konsularnych;

– Ad. VI) skrócono wykaz czynności legalizacyjnych zawarty w grupie zatytułowanej Legalizacje, uwierzytelnienia, tłumaczenia i czynności notarialne. Odstąpiono od dotychczas

stosowanego różnicowania czynności legalizacyjnych (na legalizację właściwą, uwierzytelnienie i legalizację pełną). Uznano, że w kontekście brzmienia art. 26 ustawy – Prawo konsularne, który grupuje w jednej relacji wszelkie stosowane w praktyce konsularnej typy legalizacji dokumentów urzędowych nie jest uzasadnione utrzymywanie dotychczasowego, tradycyjnego rozdzielenia określonych czynności legalizacyjnych. Nie wydaje się być nadto uprawnione utrzymywanie zróżnicowania cenowego za poszczególne typy legalizacji. Co do zasady czynności te są podobne, stąd przyjęto dla nich jedną wysokość opłaty (bez względu na to, czy legalizacja polegać będzie na uwierzytelnieniu autentyczności pieczęci, czy podpisu i charakteru w jakim działa wystawca dokumentu, czy też zgodności dokumentu z prawem miejsca jego wystawienia).

W odniesieniu do czynności tłumaczeniowych wprowadzono w przypisie odesłanie do przepisów o wynagrodzeniu za czynności tłumacza przysięgłego. Pozwoli ono na odpowiednie stosowanie w praktyce konsularnej reguł obliczania należności za tłumaczenie stron przeliczeniowych. Powyższa zmiana pozwoli na uniknięcie dotychczasowej dowolności przy szacowaniu należności za tłumaczenie i sprawdzenie oraz poświadczenie tłumaczenia strony dokument;

– Ad. VII) określenia czynności z tej grupy zostały dostosowane do aktualnego brzmienia ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. poz. 1741 i 1888). W szczególności dodano pozycje „7.02 Przyjęcie od osoby zamierzającej zawrzeć małżeństwo zapewnienia, że nie wie o istnieniu okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa i przekazanie go do urzędu stanu cywilnego w kraju” oraz „7.03 Wydanie zaświadczenia stwierdzającego, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo”, jak również „7.06 Przyjęcie i przekazanie do wniosku o rejestrację urodzenia lub zgonu wraz z przekazaniem go do urzędu stanu cywilnego w kraju oraz doręczenie odpisu aktu urodzenia lub zgonu”, wynikające wprost z nowego brzmienia wskazanej wyżej ustawy. Dodatkowo uzupełnione zostało brzmienie pozycji 7.07 o przyjęcie oświadczenia dotyczącego zmiany imienia lub nazwiska, jak również o doręczenie decyzji wydanej przez urząd stanu cywilnego w kraju, również w wyniku zmian tej ustawy.

Opis czynności określonych w poz. 7.01 (Przygotowanie dokumentacji dotyczącej zawarcia małżeństwa przed konsulem, zorganizowanie uroczystości w urzędzie konsularnym, przyjęcie oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński oraz oświadczeń w sprawie nazwiska małżonków i ich dzieci, sporządzenie protokołu z przyjęcia przedmiotowych

oświadczeń, przekazanie dokumentacji do urzędu stanu cywilnego w kraju oraz doręczenie odpisu aktu małżeństwa) oraz 7.03 (Przygotowanie dokumentacji związanej z wydaniem przez kierownika urzędu stanu cywilnego zaświadczenia o zdolności prawnej do zawarcia małżeństwa za granicą wraz z doręczeniem przedmiotowego zaświadczenia) oraz 7.06 (Przyjęcie i przekazanie do urzędu stanu cywilnego wniosku o rejestrację urodzenia lub zgonu oraz doręczenie odpisu aktu urodzenia lub zgonu) uzupełniony został o odwołanie do przypisu, zgodnie z którym za przedmiotowe czynności konsularne nie pobiera się dodatkowych opłat, z wyjątkiem opłat za sporządzenie i poświadczenie lub sprawdzenie i poświadczenie tłumaczenia (poz. 6.04, 6.05, 6.06 Taryfy Opłat Konsularnych). Celem przedmiotowego uzupełnienia jest rozstrzygnięcie zaistniałych wątpliwości, co do zasadności pobierania dodatkowych opłat za czynności wykonane w ramach przygotowania dokumentacji. Intencją projektodawcy jest kompleksowe ujęcie czynności, umożliwiające naliczenie jednej opłaty konsularnej za szereg działań podjętych przez konsula w celu wykonania określonej czynności. Dzięki wprowadzanemu uzupełnieniu zapewnione zostanie kompleksowe ujęcie czynności określonych w poz. 7.01, 7.03 i 7.06, analogicznie do czynności z poz. 2.01–2.04 i 7.05;

– Ad. VIII) uporządkowany został wykaz czynności z zakresu żeglugi morskiej i śródlądowej. Usunięto pozycję Legalizacja umowy o przeniesienie prawa własności statku (dotychczasowa poz. 9.02). Czynność ta – niewykonywana w praktyce – zgodnie z art. 74 ustawy z dnia 18 września 2001 r. – Kodeks morski (Dz. U. z 2013 r. poz. 738, z późn. zm.) polega w istocie nie na legalizacji, a na notarialnym poświadczeniu podpisów na umowie przenoszącej własność statku, tj. czynności określonej w poz. 6.09 Taryfy Opłat Konsularnych. Ponadto połączono dotychczasowe pozycje 9.03 i 9.04 Taryfy Opłat Konsularnych (Sporządzenie protokołu wypadku morskiego lub wypadku w żegludze śródlądowej i Przyjęcie od kapitana statku protestu morskiego), które określają czynności o zbliżonym charakterze i tej samej wysokości opłaty, a ponadto zbyt niskie pod względem frekwencji, aby zasadne było ich rozdzielenie (poz. 8.02 przedkładanego projektu Taryfy Opłat Konsularnych). Uzupełniono też opis dotychczasowej poz. 9.06 (nowa poz. 8.05), odnoszącej się do wystawienia lub przedłużenia certyfikatu bezpieczeństwa statku, o dokonanie analogicznych czynności w stosunku do świadectwa w zakresie ochrony morza przed zanieczyszczeniem przez statki, tj. o podobną czynność, która ma jednak inną podstawę prawną (§ 2 ust. 3 i 4 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 5 grudnia 2008 r. w sprawie sposobu, zakresu i terminów przeprowadzania przeglądów i inspekcji, sposobu

wydawania oraz wzorów międzynarodowych świadectw w zakresie ochrony morza przed zanieczyszczeniem przez statki, Dz. U. Nr 225, poz. 1493) niż wystawianie lub przedłużanie certyfikatów bezpieczeństwa statku, wykonywane na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz. U. Nr 228, poz. 1368, z późn. zm). Określenie „certyfikat bezpieczeństwa statku” zostało zastąpione sformułowaniem „certyfikat lub karta bezpieczeństwa statku” w celu usunięcia wątpliwości co do tego, iż czynność opisana w przedmiotowej pozycji dotyczy wszelkich rodzajów dokumentów bezpieczeństwa statku;

– Ad. IX) uzupełniono opis czynności z poz. 9.02 (dotychczasowa 10.02) Taryfy Opłat Konsularnych, polegającej na wydobyciu za granicą i przesłaniu do kraju dokumentu innego niż papiery wartościowe (z ewentualną jego legalizacją), o wydobycie z kraju dokumentu i przesłanie go na adres interesanta. Celem tej zmiany jest zrównanie sposobu rejestrowania i pobierania opłaty za czynności o podobnym charakterze, tj. wydobycie dokumentu i przesłanie za granicę/do kraju za pośrednictwem urzędu konsularnego lub przedstawicielstwa dyplomatycznego. Dotychczas wydobycie dokumentu za granicą i przekazanie do kraju określone było w poz. 10.02 z opłatą 30 EUR, podczas gdy wykonanie podobnej czynności w przeciwną stronę, tj. wydobycie dokumentu z kraju i przekazanie na adres interesanta w państwie przyjmującym, rejestrowane było jako dwie czynności: Przekazanie korespondencji do kraju drogą urzędową (dotychczasowa poz. 10.05) i Doręczenie dokumentu przekazanego przez organ krajowy na wniosek osoby przebywającej za granicą (dotychczasowa poz. 10.01), a łączna opłata za ich wykonanie wynosiła 60 EUR.

3. Charakterystyka i ocena przewidywanych, związanych z wejściem w życie aktu, skutków prawnych, w tym w szczególności ograniczenia uznaniowości i uproszczenia stosowanych procedur

Nowy tekst rozporządzenia służy dostosowaniu do zmienionego stanu prawnego opartego na odnośnych regulacjach ustawowych (w tym ustawy – Prawo konsularne oraz ustawy o cudzoziemcach). Przyczyni się do usunięcia sygnalizowanych przez konsulów drobnych wątpliwości związanym ze stosowaniem dotychczasowych przepisów o opłatach konsularnych. Wpływie na udoskonalenie i uszczegółowienie systemu sprawozdawczości konsularnej. Usunie uznaniowość, jak chodzi o naliczenie stawki za tłumaczenie i sprawdzenie oraz poświadczenie tłumaczenia strony dokumentu – odsyłając konsula do odpowiedniego stosowania przepisów dotyczących wynagrodzenia tłumacza przysięgłego.

Jednocześnie, co należy podkreślić, regulacja nie wprowadzi daleko posuniętych skutków prawnych i faktycznych w stosunku do stanu obecnego.

4. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej

Przedmiotowe rozporządzenie jest zgodne z prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych, określonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597).

5. Termin wejścia w życie

Termin wejścia w życie rozporządzenia został wyznaczony na pierwszy dzień miesiąca następującego po dniu jego ogłoszenia.